

ΑΘΗΝΑΙ.

Η ΕΥΤΕΡΗ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλ. 40.

Τόμος Β'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1849.

ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΣ ΔΙΑΜΟΧΗ

ΕΙΣ

ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΙΑΝ.

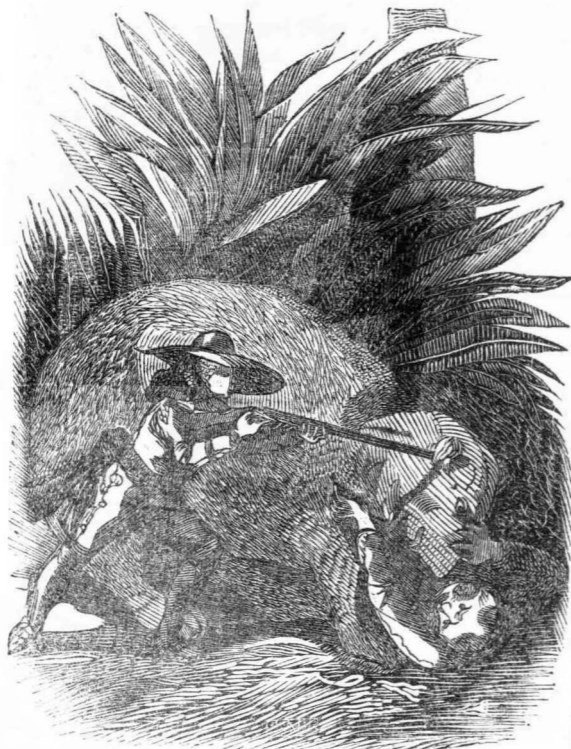
Ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Κ. Τυρούττ Βροῦξ.

(Συνέχεια εἶδε Φυλλάδιον 39.)

« Ἐνῷ ἐνομιώμην ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ὄλοι, αἴφνης μ' ἐξύπνησε πυροβολισμὸς καὶ μετ' αὐτοῦ κραυγαὶ τρομεραὶ. Διὰ μιᾶς ὄλοι ἠγέρθημεν, κρατοῦντες τὰ πυροβόλα, καὶ πιστεύοντες ὅτι ἐπέστη ἡ στιγμή καθ' ἣν ἐμελλομεν νὰ γίνωμεν θύματα τῶν ἀγρίων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ γνωστὸς ἤχος τοῦ συρίγγματος τοῦ Βραδλέη μᾶς ἐνεθάρρυνε· καὶ τῷ ὄντι ἴδομεν ἀμέσως εἰσερχομένους αὐτόν, τὸν Λακόστον, καὶ τὸν γέροντα Θερευτήν. « Ὁ Μακρῆϊλ δὲν εἶν' ἐδῶ, ἀνεκορῆξαν ὄλοι ἡμεῖς, ἀνήσυχτα περιεφέροντες βλήματα εἰς ὅλον τὸ φρούριον. Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν τὸν εἶχομεν ἰδεῖ· καὶ ὅταν ἐρωτήσαμεν ποῦ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ἂν ἤκουσαν τὸ πυροβολισμὸν ὅστις μᾶς ἐπορμάξεν ὁ Λακόστος μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι ἔχασαν τὸν Μακρῆϊλ σχεδὸν πρὸ τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας, ἀλλ' ὅτι κατ' ἀρχὰς δὲν ἀνησύχασταν διὰ τοῦτο,

φοροῦντες ὅτι προηγήθη αὐτῶν εἰς τὸ στρατόπεδον. « Ἡ νύξ εἶναι σκοτεινὴ, προσέθετεν ὁ Λακόστος, ἀλλ' ἡ στενωπὸς διακρίνεται ἀκόμη καλᾶ. » Περὶ τοῦ πυροβολισμοῦ καὶ τῶν κραυγῶν, μᾶς διεγέρθη ὁ Βραδλέης τί ἐσήμαινον. Ὅταν ἤρχισαν νὰ ζητῶσι τὸν Μακρῆϊλ, ἤκουσαν εἰς τοὺς θάμνους κρότον ἐρημάτων, καὶ νομίσαντες ὅτι ἦτον αὐτός, ἐστάθησαν καὶ τὸν ἐκάλεσαν ὀνομαστί. Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμήν δύο Βραδλίους σιδηροὶ συνέλαβον τὸν Βραδλίην καὶ τὸν ἐξέψαν ὀρμητικῶς κατὰ γῆς, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἠσθάνθη ἡχηρὰν πνοὴν φυσῶσαν αὐτὸν εἰς τὸ πρόσωπον. Αναβλέψας δὲ, εἶδε μετ' ἀπελπισίας ὅτι ὁ φοβερός του ἀντίπαλος ἦτον ἄρκτος μεγάλῃ, καὶ ἐνόησεν ὅτι εἶχε φθάσει ἡ τελευταία στιγμή του. Ἀλλ' ὁ Λακόστος μετ' ἐπιπέσειν πνεύματος παρουσίαν, ἐνόησας ὅτι ἂν ἐπυροβόλοι· κατὰ τοῦ θηρίου καὶ μόνον τὸ ἐπλήγωνεν, ὁ Βραδλέης ἀμέσως ἀπέθνησκεν, ὤρμηκε πρὸς τὴν ἄρκτον, ἐστήριξε τὸ πυροβόλον εἰς τὸ ὠτίον της, καὶ ἀμέσως πυροβολήσας τὴν ἐξέψη νεκρὰν κατὰ γῆς, πρὶν φθάσει νὰ ἐμπήξῃ τοὺς ὀνυχὰς της εἰς τὸ σῶμα τοῦ συντρόφου μας· οὗτος ἦτον ὁ πυροβολισμὸς ὃν εἶχομεν ἀκούσει.

Μετὰ τὴν διεγερσιν ταύτην οἱ κωνηροὶ μᾶς ἤρχισαν νὰ ἐτοιμάζωσιν ἠσώχως τὸ δεῖπνόν των, μὴ ἀμφιβάλλοντες ὅτι ὁ Μακρῆϊλ ἐμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ

Ἡ προσβολὴ τῆς ἀρκτου.

ποίη τὸ κρέας ψιθῆ. Ἀλλὰ τὸ δείπνον παρετέθη καὶ ἐτελείωσε, καὶ ὁ Μακφαίλ δὲν ἐφαίνετο. Οὕτω παρῆλθεν ἀκόμη μία ὥρα, καὶ τότε ἤρχισαμεν νὰ συλλογίζωμεθα ὅτι ὁ σύντροφός μας ἔλειπε πρὸ τριῶν ὡρῶν, ἐν ᾧ ὅταν ἔμεινε μόνος, δὲν ἀπέδειχεν οὔτε μίαν ὥραν ἠρόμιον ἀπὸ τὸ στρατόπεδον. Πτον λοιπὸν προφανές ὅτι εἶχε πλανηθῆ, ἢ ὅτι εἶχε πάθει τι ἐπομένως ἀπερασίσαμεν νὰ τὸν ἀναζητήσωμεν, ἀλλὰ ἀφῆοντες ἀπόσπασμα καὶ εἰς οὐλακὴν τοῦ φρουρίου ἐξελέγησαν δὲ φυσικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ὁ Δῶλιγγ καὶ ὁ δὸν Λουδοβίκος, διότι ἦσαν ἀμφοτέρωι πληγωμένοι. Ὁ Βραδλῆς ἐζήτησε καὶ αὐτὸς νὰ μείνῃ, διότι ἠσθάνετο ἐαυτὸν λίαν ἐξησθενημένον, καὶ ἐκράτησε καὶ τὸν Βίγς διὰ συντροφίαν.

Ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐπλησιάζειν ἠ πρώτη ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἡμίσειαν δὲ καλπάσαντες ὡραν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέρος ὅθεν εἶχε πλανηθῆ ὁ Μακφαίλ, καὶ ἤρχισαμεν νὰ φωνάζωμεν μὲ ὅλην τῶν πνευμένων ἡμῶν τὴν δύναμιν· ἀλλ' οὐδέμια ἀπὸ κροῖσις, οὐδέμια, πλὴν τῆς ὕλακῆς τῶν πινακλίων λύκων. Ἐπομένως παρεκολουθήσαμεν ἀκόμη ἐπὶ ὀκτῶ ἢ δέκα μίλια τὴν στενωπὸν μὲ ταχὺ τῶν ἵππων μας εἶμα, ἀλλ' οὐδὲ ἔχνος ἀνεκαλύψαμεν τοῦ συντρόφου ἡμῶν. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ γέροντος κυνηγοῦ ὑπεθέσαμεν κατ' ἀρχάς ὅτι ὁ Μακφαίλ ἴσως ἀπατηθεὶς ἐτράπη κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν, μακρύνουσαν αὐτὸν τοῦ στρατοπέδου· ἀλλ' οὐδὲν εἶχομεν τεκμήριον πρὸς ὁδηγίαν ἡμῶν· διότι τὰ ἔχνη τῶν ποδῶν τῶν ἵππων, τὰ ἐπιτυπωθέντα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸ πρῶτ, ὅταν οἱ κυνηγοὶ μας εἶχον ἐξελεθῆ, μᾶς φέρουσιν εἰς ἀμηχανίαν ὅλους, καὶ αὐτὸν τὸν γέροντα κυνηγόν. Διὰ τῆς ὀξυδερκείας του ὅμως ἀνακαλύπτει ἔχνη ὀπλῶν νωπότερα τῶν προϊνῶν, καὶ πρὸς ἄλλην ἐστραχμμένα διεύθυνσιν ἀφ' ἣν ἤκο-

Ὁ Στόρης καὶ ὁ Ὄρρης φρουροῦντες.

λοούθησαν οἱ φίλοι μας ὅταν ἐπέστρεψαν. Ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν αὐτὰ παύουσιν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐστάθημεν διὰ νὰ τὰ παρατηρήσωμεν, καὶ μᾶς εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακαλύψωμεν πρὸς ποῦ χωροῦσι, διότι ἡ νύξ εἶναι ζοφερωτάτη.

Ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἀπερασίσαμεν ν' ἀναπαυθῶμεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς παραδιδόμενοι εἰς τὸν ὕπνον. Ἀφιπεύσαμεν λοιπὸν, καὶ δέσαντες τοὺς ἵππους, ἐκοιμήθημεν ἔχοντες τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τῶν ἐφιππείων ἀντιπροσκεφαλαίων, καὶ ἐγκεκαλυμμένοι εἰς τοὺς μκνδυὰς μας. Ὁ Στόρης καὶ ὁ νέος Ὄρρης εἶχον τετῆ ὡς σκοποὶ διὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς νυκτός. Ἐφρούρουν δὲ ἀκόμη, ὅταν ἠσθάνθη ὅτι μὲ σύρει τις ἀπὸ τὸν πόδα. Ἀρπάσας λοιπὸν τὸ πυροβόλον μου, ἐμελλον ἴσως νὰ προξενήσω δυστύχημά τι, ὅταν ἤκουσα τὴν φωνὴν τοῦ Στόρη καλοῦντός μας ὀνομασί. Μοὶ διηγήθη δὲ ὅτι ἡμίσειαν σχεδὸν ὤραν ἀφ' οἴτου ἐτάχθησαν εἰς φρουράν, ὁ νέος Ὄρρης ἐνόμισεν ὅτι εἶδεν

Ἴνδον διερχόμενον, καὶ ἠτοιμάθη νὰ πυροβολήσῃ, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς τὸν ἐμπόδισε, διὰ νὰ μὴ προδοθῆ ἢ προυσία μας, καὶ τότε παρετήρησε πολλὰς πυρὰς εἰς ὄρη μὴ ἀπέχοντα ὑπὲρ τὸ ἡμισυ μίλιον, δι' ὃ ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξυπνήσῃ τινὰ ἐξ ἡμῶν διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τί πρέπει νὰ γίνῃ.

Τότε ἐξῆλθα μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τὸ μικρὸν ἄλσος τῶν ἱππῶν ὅπου εἶχομεν κατακηνώσει, καὶ εἶδα ὅτι τῷ ὄντι ὑπῆρχον πολλὰι πυρᾶι εἰς τὰ ὄρη, ἀνήκουσαι ἀνακριθῶσιν εἰς τοὺς Ἴνδούς οἵτινες εἶχον ἐπιπέσει καθ' ἡμῶν τὸ πρῶτ· ἐξυπνήσαμεν λοιπὸν

καὶ τοὺς λοιποὺς ὅλους, καὶ συσχεφθέντες ἀπερασίσαμεν ὅτι, ἐπειδὴ εἴμεθα καλῶς ὠπλισμένοι, καὶ οἱ Ἴνδοὶ ἐδείξαν τὸ πρῶτ ὅτι τόσοον φοβοῦνται τὰ πυροβόλα μας, ἔπρεπε νὰ ἐφορμήσωμεν κατ' αὐτῶν, νὰ τοὺς πέμψωμεν τινὰς σφαιράς, καὶ νὰ λάβωμεν ὀπίσω τρεῖς ἐκ τῶν ἵππων μας, τοὺς ὁποίους μᾶς εἶχον κλέψει. Ἐν τῷ ἅμα ἱπεύσαμεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν, καὶ εἰς ἕκαστον κρότον ὃν ἤκούαμεν εἰς τὸ δάσος, εἰς ἕκαστον φύλλον πίπτον ὀπίσω τῶν ἵππων μας, ἐνομίζαμεν ὅτι ἦτον σκοπὸς τις τῶν Ἴνδῶν, ἀνακαλύψας τὴν ἀφίξιν μας. Ἐφθάσαμεν ὅμως πλῆσιον τοῦ στρατοπέδου τῶν, χωρὶς καθ' ὅσον ἐφαίνετο, ν' ἀνακαλυφθῶμεν. Τότε κατέβημεν ἀπὸ τοὺς ἵππους, καὶ δέσαντες αὐτοὺς εἰς τὰ δένδρα, τοὺς παρεδώκαμεν εἰς τὸν νέον Ὄρρη, παραγγεῖλαντες εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ τεταμένα τὰ ὦτα, καὶ ἅμα ἐνοήσῃ ὅτι φεύγομεν διωκόμενοι ὑπὸ τῶν Ἴνδῶν, νὰ ἐκπέμψῃ τινὰς φωνὰς διὰ νὰ εὑρωμεν τὸ μέρος ὅπου ἀφῆκαμεν τοὺς ἵππους, καὶ νὰ δυνηθῶμεν δι' αὐτῶν νὰ σωθῶμεν.

Μετὰ ταῦτα ἀνεχωρήσαμεν μετὰ περισκέψεως· ὁ Μαλκόλμ καὶ Βραδῶ, ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ, ἐπροηγούντο ὡς εἴκοσι βήματα τῶν λοιπῶν, καὶ ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι πέντε ἐξ ἡμῶν, ἦτοι ὁ Λακώσος, ὁ Στόρης, ὁ κυνηγός, ὁ Ἰωσῆς καὶ ἐγὼ, ἀποτελοῦντες τὸ κέντρον, θέλομεν ταχθῆ εἰς ἡμικύκλιον, ἔχον εἰς τὰ δύο κέρατα τὸν Μαλκόλμ καὶ τὸν Βραδῶ, ὅτι οὕτω ἠθέλαμεν προχωρήσει κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἴνδῶν, ὅτι φθάσαντες εἰς μικρὰν ἀπόστασιν, ἠθέλαμεν πυροβολῆσαι ὅλοι ὄρου, καὶ ὅτι ὠφελοῦμενοι τότε ἀπὸ τὸν θόρυβον, ἠθέλαμεν βιβθῆ εἰς τοὺς ἵππους καὶ μακρυνθῆ ταχύτατα. Ἀπειρόμεν δὲ μόλις διακόσια βήματα ἀκόμη ἐπροχωρήσαμεν ὅμως, καὶ εὑρομεν τὸν Μαλκόλμ φέροντα ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸν Βραδῶ, κρᾶζοντα δὲ ὅτι ὁ σύντροφός μας εἶχε πληγωθῆ, καὶ προσκαλοῦντά με νὰ τὸν ἐπισκερθῶ. Τοῦτο ἀκούσαντες, οἱ λοιποὶ σύντροφοι, χωρὶς κἄν νὰ ἐξετάσουν τὴν αἰτίαν τοῦ πυροβολισμοῦ, ἐβίβρησαν πρὸς τὴν πυρᾶν ἑτοιμοὶ νὰ πυροβολήσωσιν, ὅταν ἤκούσαμεν φωνὴν, ἧτις ἐκράξεν ἀγγλιστί. «Τί διάβολον θέλειτε; Τίς εἶ;» Ἡ προσφώνησις αὕτη ἐπρόλαβε πολλὰ δυστυχήματα· διότι ἐκπλαγέντες ὡς ἤκουσαν τὴν γλῶσσάν των, οἱ σύντροφοί μας ἐστάθησαν, καὶ ἐν ᾧ ἠσυχλοῦσθη μετὰ τοῦ Μαλκόλμ νὰ ἐπιδῆσω τοῦ Βραδῶ τὴν πληγὴν, συνεσκέρθησαν περὶ τοῦ πρακτεῦ. Πυροβόλον εἶχε βιβθῆ ἀπὸ τῆ πρὸ ἡμῶν στρατοπέδον (οὕτως ἐνόμιζον κἄν), καὶ εἰς ἐκ τῶν ἡμετέρων ἐπληγῶθη. Τί ἄνθρωποι ἦσαν λοιπὸν ἐκεῖνοι; Ἴνδοὶ δὲν ἦσαν, διότι ὠρίλου ἀγγλιστί· ἀρα ἑσθάλως ἦσαν ἐκ τῆς ὑποστάθης ἐκείνης ὄλων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ἐκ τῶν ἀλητῶν οἵτινες παρῆφροντο κακοεργούντες εἰς τὰς στενωποὺς τῆς Σιέρρα Νεβάδας.

Ταῦτα διελογίζοντο, ὅταν ἐλθῶν τοῖς εἶπον ὅτι ὁ Βραδῶς ἐπληγῶθη μόνος του κατὰ λάθος, ὅπερ ὁ Μαλκόλμ ἐλησμονήσε νὰ μᾶς εἰπῇ εἰς τὴν πρώτην του ταρχίαν, ἀλλὰ μοὶ διηγήθη ἤδη. Ἐπρόσθεσα δὲ ἀκόμη ὅτι ὁ Βραδῶς ἦτον κειρίως πληγωμένος εἰς τὸν μηρόν· ὅτι προχείρως τὸν ἐπέδεξα

μὲ τὸ βινόμακτρον μου, καὶ ὅτι ἐσπευσα πρὸς αὐτοὺς νὰ τοὺς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ὥπως προλάθω, ἂν ἦτον καιρὸς ἀκόμη, περισσοτέρων αἱματοχυσίαν. Μόλις δ' ἐτελείωσα τὴν διήγησιν, καὶ ἤκούσαμεν μεγάλην κραυγὴν τοῦ Ὄρρη, καὶ, ὡς μὴ ἐφάνη, θρηνώδεις στεναγμοὺς μετ' αὐτῆν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδεὶς τοὺς ἤκουσε πλὴν ἐμοῦ, ἐνόμισα ὅτι ἠπατήθη, καὶ οἱ σύντροφοί μου φρονούντες ὅτι ὁ Ὄρρης ἐξεπλήρου μόνον ἦν εἶχε λάθει διαταγὴν, εἶχον λησμονήσει τὴν περίστασιν ταύτην, ὅταν ἴδομεν διερχομένους ἐμπρὸς ἡμῶν πολλοὺς ἵππους ἀπὸ βουτῆρος τρέχοντας, καὶ διωκομένους ἀπὸ πέντε ἢ ἕξ ἑφιπποὺς Ἴνδούς. Τότε ἐννοήσαμεν εὐθὺς τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δηλαδὴ ἔκοψαν τοὺς γαλινοὺς τῶν ἵππων ἡμῶν καὶ τοὺς ἤρπασαν. Ἐσκοπεύσαμεν λοιπὸν τοὺς κλέπτας, καὶ τοὺς ἐπέμψαμεν ἀπὸ δύο σφαιράς ἕκαστος. Ἐπειτα δὲ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου καὶ τῶν κραυγῶν αἰτίνας προήρχοντο ἐκ τοῦ παρακειμένου στρατοπέδου, καὶ τῶν μακρητῶν τῶν Ἴνδῶν οἵτινες ἐφύγον, ἐδιώξαμεν τὸν ἐχθρὸν, καὶ ἀνελάσομεν τοὺς ἵππους μας, οἱ δὲ Ἴνδοὶ ἐγίνον ἀφαντοί.

Τότε ἐπιστρέψαμεν μὲ τὰ ζῶά μας πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχομεν ἀρῆσει τὸν Ὄρρη, καὶ ἠναγκάσθημεν νὰ τὸν ζήτησωμεν ἐφ' ἱκανὴν ὥραν διὰ νὰ τὸν εὑρωμεν. Ἀλλὰ ποία φρενὴ ὅταν τὸν ἀνεκαλύψαμεν, ἀκίνητον καὶ νεκρὸν, τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον τρομερῶς ἠκρωτισταμένον! Τὸν δυστυχῆ οἱ Ἴνδοὶ τὸν εἶχον συλλαβῆ, τὸν ἐφόνευσαν, καὶ ἔπειτα τὸν ἐξέδεσαν! «Ναὶ ναὶ, ἔλεγεν ὁ γέρον κυνηγός, ἡ κόμη του κρέμαται· τώρα εἰς τὴν ζώνην

Ὁ Ὄρρης συλλαβθεὶς ἐκ τῶν Ἴνδῶν.

τινὸς τῶν ληστῶν ταύτων. Νὰ μὲ κόψη ὁ θεὸς ἂν δὲν σταίλω ἐν ὄρατι μοι οὐδὲ εἰς τὸν πρῶτον ἐρυθροδερμον ὅπου ἀπηντήσω. Πρέπει νὰ τὸν ἐκδικήσωμεν καὶ τὸ ἀναλαμβῶμαι.

Ἄμα δὲ συλλήθον ὄλιγον ἀπὸ τῆν φρενὴν μου, διεύθυνθη, συνοδεία τοῦ γέροντος κυνηγοῦ πρὸς τὸ μέρος ὅπου εἶχον ἀρῆσει τὸν Μαλκόλμ καὶ τὸν Βραδῶ, σχεδὸν μὴ ἔπιπτον μετὰ τὸ φασέρων τοῦτο ὀέμα ὅτι θέλω τοὺς εἶσαι ἐν τοῖς ζῶσιν. Ἀλλὰ κατ'

εὐτυχίαν οἱ φόβοι μου δὲν ἐπληθύνοντο, καὶ ἀμώστεροι ἦσαν ὡς τοὺς εἶχον ἀφήσει. Τότε ἐφέραμεν τὸν πληρωθέντα ὅπως ἠμυροῦσαμεν εἰς τὸ μέρος, ὅπου μᾶς ἐπερίμενον οἱ ἐπιλοιποὶ φίλοι μας, καὶ ἐκεῖ διενυκτερεύσαμεν ἐν θλίψει καὶ σιωπῇ. Τὸ κατ' ἐμὲ εἶχον σχεδὸν τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Ὁ θάνατος ἐκεῖνος ναύτης, ὁ λειποτάκτης ἐκεῖνος, ὃν εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἤθελον σχεδὸν θεωρεῖσαι μετὰ περιστροφῆς, ὁ νέος ἐκεῖνος οὐ ἡ τύχη μοῖ ἤθελεν εἶσθαι ἀδιάφορος, ὡς ἂν δὲν εἶχεν ὑπαρῆαι ποτέ, εἶχε γίνεαι εἰς τὰς ἐρήμους εἰς ἕκ τῶν κρηπέτων, μέλος τῆς μικρᾶς κοινωνίας, ἧς εἶχον συνθέσθαι σπικτὰ οἱ δεσμοὶ ἐξ αἰτίας τῶν κοινῶν κακοπαθειῶν, καὶ τὸν ἐλυπούμενον ὡς φίλον ἀπολεθέντα.

« Ἡ ἡμέρα ἀνέτειλε τέλος, καὶ ἀφ' οὗ ὡς ἐδυνήθημεν ἐπισκευάσαμεν τοὺς κοπέντας χαλινούς, ἀπεφασίσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν. Περιτειλιζόμεν λοιπὸν τὸ πτόμα τοῦ δυστυχίου Ὄρη εἰς πέπλωμα, καὶ τὸ ἐθέσαμεν ἐφ' ἑνὸς τῶν ἵππων, ὅπως τὸ μεταφέρωμεν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας, ὅπου σκοπὸν εἶχομεν νὰ τὸ θάψωμεν κατὰ τὸ Ἀγγλικανικὸν δόγμα. Ἐξέτασα δὲ καὶ τὸν πόδα τοῦ ξυλοργῶ, καὶ εἶδα εὐχαρίστως, ὅτι ἡ σφαῖρα τὰς σάρκας μόνον εἶχε βλάθει· ὑπέροισεν ὁμοῦ πολὺ ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἀλλ' ἄλλον τρόπον δὲν εἶχομεν νὰ τὸν μετακομίσωμεν μέχρι τῆς κατοικίας μας. Προχωροῦντες δὲ θραδέως, ἐν ᾧ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐδυνήθημεν νὰ περιφέρωμεν τὰ βλέμματά μας εἰς τὴν κοιλάδα ταύτην ἧς ἦν τὸ θέατρον τῶν δυστυχιῶν μας τὴν νύκτα ἐκεῖνην. Μετὰ μεγίστης δ' ἐκπλήξεως ἴδομεν ἐπὶ τῶν λόφων δύο ἀμάξας μετοίκων, κεκαλυμμένας κατὰ τὸ σὺνθη; μὲ λευκὸν ὑφασμα. Τὰ ὑποζύγια ἔθουσαν ὀλίγα ἐθήματα περαιτέρω. Δύω λοιπὸν ἐξ ἡμῶν διευθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἀλλὰ δὲν ἀπητήσαν ψυχὴν γεννητὴν. Τότε μᾶς ἐξηγήθη ἐν τῶν τῆς νυκτὸς μυστηρίων. Αἱ πυραὶ ἄς ἐξελάβωμεν κατ' ἀρχὰς ὡς ἐμφανιούσας Ἰνδικὸν στρατόπεδον καὶ μετὰ ταῦτα ληστῶν καταγωγίον, ἀνήκον ἀληθῶς εἰς ἀποίκους, οἵτινες ὑπερβάντες, τὰ στενά τῆς Σιέρρας Νεβάδας, διευθύνοντο ἀναμφιβόλως πρὸς τὴν κοιλάδα τῆς Σακραμέντου. Τὰ ἀνεξήγητα συμβάντα τῆς προλαβούσης νυκτὸς τοὺς ἐτρόμαζαν ἀναμφιβόλως (καὶ τίνα δὲν θὰ ἐτρόμαζον), καὶ οὕτως ἐγκατέλιπον τὰς ἀμάξας των, καὶ ἐκρύβθησαν διὰ ν' ἀποφύγῃσι τὸν κίνδυνον ὅστις καθ' ὃ ἐνόμιζον τοὺς ἵππειλοι.

« Τότε ἤρχισαμεν νὰ περιερχόμεθα εἰς τὸ πέριξ, κραζόντες μεγαλοφώνως, ὀμοθυμαδὸν, καὶ μεθ' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμάτων ἡμῶν, « φίλοι, φίλοι, Ἀμερικανοί ». Πιλιζόμεν δὲ νὰ τοὺς καθυπαγάσωμεν ἂν ἠδύνατο νὰ μᾶς ἀκούσωσιν· ἀλλ' ἀπόκρισιν οὐδεμίαν ἐλάβωμεν. Ἐσπεύσαμεν λοιπὸν νὰ προφθάσωμεν τοῖς φίλους μας, καὶ μετὰ τριῶν πορείαν ἐπιστρέψαμεν εἰς τὸ στρατόπεδον, χαίροντες ἐκ προοιμίαν, καὶ ὡς παρηγορούμενοι δι' ὅσα τὴν νύκτα ἐπάθωμεν, διότι ἤθελομεν ἰδεῖ πάλιν τὸν Μακχαίλ. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἐλπίς μας ἔμελλε νὰ ψευθῆ. Οὐδεμίαν εἶδησις περὶ Μακχαίλ. Ἡσυχολήθημεν λοιπὸν νὰ σκάψωμεν τοῦ Ὄρη τὸν τάφον

καὶ ἀφ' οὗ ὁ Μακχόλμ ἀνέγνω τὰς εὐχὰς εἰς τὸ ἀγγλικὸν προσευχητήριον, ἐνεπήξαμεν εἰς τὴν γῆν ζύλον πίτυος, καὶ πελεκήσαντες τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ἐνεχαράξαμεν προχειρῶς τὸ ὄνομα τοῦ συντρόφου μας, καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ θανάτου του.

« 27 Αὐγούστου.— Ἡ ἑβδομάς αὕτη ἦτον ἐπιπονος καὶ ὀλίγον προσοδοφόρος. Τρεῖς ἡμέρας ἡσυχολοῦμεθα ὀχυροῦντες τὸ περιτειλιζμά μας, κόπτοντες με πολλὰς δυσκολίας δένδρα καὶ σύροντες αὐτὰ πρὸς τὸ στρατόπεδον. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀρχίσωμεν τὴν ἐργασίαν ταύτην, ὁ κυνηγός, ὁ Μακχόλμ καὶ ὁ Λακόσος ἀνεχώρησαν ἐκ νέου διὰ νὰ εὑρῶσιν τὸν Μακχαίλ. Ἀλλ' ἐπέστρεψαν τὴν νύκτα τῆς αὐτῆς ἡμέρας (κυριακῆς), χωρὶς νὰ τὸν εὑρῶσιν. Οἱ δὲ ἀσθενεῖς μου προχωροῦσιν ἀναλαμβάνοντες· ὁ καθαρὸς ἀήρ καὶ ἡ δίαιτα συντελοῦσι πολλὴν περισσώτερον εἰς τὴν ἀνάδρῳσίν των ἀπὸ τὴν ἰατρικὴν ἰκνότητά μου.

« Τὴν δευτέραν συνεσκέφθησαν περὶ τοῦ ἂν πρέπη νὰ πέμψωμεν καὶ ἄλλο ἀπόσπασμα πρὸς ζήτησιν τοῦ φίλου μας. Τέλος ἀπῆλθε μόνος ὁ κυνηγός, λαβὼν ἐφοδία διὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας. Τὴν δὲ τρίτην ἤρχισαμεν πάλιν τὰς μεταλλωρυχικὰς ἐργασίας, ἀλλὰ δὲν ἐτολμήσαμεν πλέον νὰ μακρυνθῶμεν τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν ρευμάτων τῶν πλησιεστέρων εἰς τὸ στρατόπεδόν μας. Πρέπει ὁμοῦ νὰ ὁμολογήσω ὅτι αἱ ἐργασίαι ἡμέραι ἦσαν προσοδοφόροι, χορηγήσασαι ὑπὲρ τὰ 340 φράγκα καθ' ἡμέραν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον. Τὴν πρωίαν τῆς τετράτης ὁ κυνηγὸς ἐπέστρεψε, καὶ αἱ νέαι του ἔρευναι ἀπέβησαν ἐπίσης μάταιαι ὡς αἱ προλαβούσαι.

« Μόνον δὲ τὴν πεμπτην τὸ ἑσπέρας, ἐπιστρέφοντες μετὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἡμέρας εἰς τὸν πύργον μας, ἴδομεν μετὰ μεγίστης χαρᾶς τὸν Μακχαίλ, ἀφ' οὗ τὸν εἶχομεν νομίσει ἀπολεσθέντα. Ἐπανῆλθε δὲ πρὸς ἡμᾶς συνοδευόμενος ὑπὸ τιῶν Ἰνδιῶν, οἵτινες ἐφόρουσαν ἰσπανικὰ ἐνδύματα, ἀγορασθέντα ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ἀνακαρῶν των. Περιττὸν εἶναι νὰ εἰπῶ μετὰ πόσης ἀγαλλιᾶσεως ὑπεδέχθημεν τὸν φίλον μας. Εἰς τὸ δειπνὸν μας παρετέθη πόνος κατασκευασμένον ἀπὸ πίσκου, τὸ ἐγγώριον οἰνόπνευμα, πρὸς τιμὴν του.

« Ἴδου δὲ τί τῷ συνέβη. Νομίζω ὅτι προηγεῖται τῶν συντρόφων του, εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν στενωπὸν διὰ νὰ ποτίσῃ τὸν ἵππον του εἰς παραρρέοντα βύακα, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψεν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ διὰ νὰ τοὺς περιμείνῃ. Ἀλλὰ μεθ' ἡμῶν ὄραν, ἐπειδὴ δὲν ἤρχοντο, ἐκίνησε καλπάζων καθ' ἣν διευθύνοντο ἐνόμιζε τὴν ὁρμήν. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ ἐνόησεν ὅτι ἐπλανήθη, διότι οὔτε τῶν συντρόφων του ἔχνος εἶδεν, ὅτι κἀνὲν σημεῖον ἐμφαίνον ὅτι ἐπλησίαζεν εἰς τὸ στρατόπεδον. Τότε ἀνέβη τινὰς λόφους, ἐλπίζων ὅτι ἐκ τῆς κορυφῆς ἐνὸς ἐξ αὐτῶν ἤθελεν ἰδεῖ τὴν κοιλάδα τῶν Καστόρων ἀναπτυσσομένην ὑπὸ τὰ βλέμματά του· ἀλλ' εἶδε μόνον ἕκτασιν ἔρημον, ὡκεανὸν ἀλλοπαλλήλων λόφων, θαθῆων ρευμάτων, καὶ μικρῶν κοιλάδων, ὄλων κεκαλυμμένων ἀπὸ δάση δρυῶν καὶ πιτύων. Τότε ἤσθάνθη ταραχὴν μεγάλην, καὶ ἐτι μᾶλλον ἐσυγχύσθη, ὅταν ἐν ᾧ διήρχετο ποταμὸν βαθύν, ἦν ὁ ἵππος

« Ὁ Μακχόλμ εἰς τὴν ἐρημον. »

του ἠναγκάσθη νὰ διαπλεύσῃ, ἔπεσε τὸ πυροβόλον του, καὶ βυθισθὲν εἰς τὸ ὕδωρ, δὲν εὑρέθη πλέον.

« Εἶχε λοιπὸν ἐντελῶς πλανηθῆ, καὶ ἤρχισε συγχρόνως ν' ἀπαυδῆ, δι' ὃ ἀπεφάσισε νὰ διανυκτερεύσῃ εἰς τὸ ὑπαιθρον, καὶ ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ εἰς τὴν ἐρημον, ἐγκαταλυμένος εἰς τὸν μανδύαν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐριπτείου του. Ἀλλ' ὅταν ἐξύπνησε τὸ πρωί, νέον ἔμελλε νὰ μάθη δυστύχημα, ὅτι ὁ ἵππος του, ὃν εἶχε δέσει τὴν πρωτεραίαν εἰς παρακείμενον δένδρον, διέβρηξεν διὰ νυκτὸς τὸν δεσμόν του, καὶ ἔφυγε. Ἐπὶ τινὰ ἐθήματα παρηκολούθησε τὰ ἔχνη του, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἠναγκάσθη νὰ παύσῃ ἐκεῖνην δὲ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐπισῶσαν ἐπλανήθη κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις εἰς τὸν ἄγριον καὶ ἄσπρον ἐκεῖνον τόπον, τὸν πανταχοῦ διασχίζομενον ὑπὸ θαθῆων ρευμάτων καὶ ὑπὸ κρημνῶν, ὧν ὤφειλε πολλὰς νὰ παρακολουθῆται τὰ χεῖλη ἐπὶ πολλὰ μίλια πρὶν δυνῆθαι νὰ τοὺς διαβῇ. Καὶ τροπὴν δὲν εἶχε παντάπασιν! Πολλὰ ἀγέλαι ἀλκῶν διήλθον ἐμπρὸς του, ἀλλὰ πυροβόλον δὲν εἶχε· ἐξήτησε ρίζας, ἀλλὰ ματαίως, καὶ ἠναγκάσθη νὰ μασηῇ τὰ χόρτα καὶ τοὺς βλαστοὺς τῶν δένδρων.

« Αἱ βάραι του ἦσαν τρομεραὶ· ὁ καιρὸς παρήρηγο χωρὶς νὰ τὰς ἐλαφρύνῃ, καὶ ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται πόνους εἰς τὰ ἐντόσθια, καὶ ναυτίαςιν ἀναπόφορον. Ἦτον δὲ τὸσον ἀδύνατος, ὥστε μάλιστα ἐδύνατο νὰ σταθῇ ὀρθος. Κατὰ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἡμέρας, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἐβρίβη εἰς τὸ ἐδάφος· εἰς ἐσχάτην ἀπόγνωσιν, καὶ πεπεισμένος ὅτι ἐκεῖ ἤθιλε τὸν καταθάσει τῷ θανάτῳ ἢ ἀγωνίᾳ. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν τὸν εὑρον οἱ Ἰνδοὶ οἵτινες μᾶς τὸν ἐπενέφερον εἰς τὸ καταγωγίόν μας. Τὸν ἐπιρροποιήσαν δὲ μετὰ πολλῆς φιλανθρωπίας, καὶ τῷ ἐπέστρεψαν κατ' ἀρχὰς πολλὰ ὀλίγον μόνον νὰ φάγῃ, διότι μετὰ τὸσον πολυχρόνιον νηστείαν ἢ δυσπεψία ἐδύνατο νὰ ἔχη ὀλεθρίας δι' αὐτὸν συνεπειᾶς. Ἀφ' οὗ δὲ κατ' ὀλίγον ἐνεδυναμώθη ὁ στό-

μαχὸς του, οἱ Ἰνδοὶ τῷ ἔδωκαν περισσοτέραν τροφήν, καὶ ἀφ' οὗ ἔμεινε μετ' αὐτῶν τὴν νύκτα ἐκεῖνην καὶ τὴν ἐπισῶσαν, ἠσθάνθη ἰκανὰς δυνάμεις ὥστε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐννοεῖται δὲ πόσον φιλοφρόνως ἐδέχθημεν τοὺς ἀγαθοὺς τούτους Ἰνδοὺς, οἵτινες τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησαν.

« 29 Αὐγούστου.— Ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν εἰμεθα ὀκνηροὶ· διότι αἱ συγκινήσεις τῶν τελευταίων συμβάντων κακῶς μᾶς διέθεσαν πρὸς τακτικὴν ἐργασίαν, καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἔχει φανεράν τινα ἢ μυστικὴν αἰτίαν δυσαρρεσκίας ἢ ταραχῆς. Ἀφ' ὅτου πρὸ ἐνὸς μηνὸς καταφύκαμεν τὸ μέρος τοῦτο, ποτὲ δὲν ἠργάσθημεν ὑπὲρ τὰς τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας καθ' ἡμέραν, καὶ προσέτι ἀπεστέλλομεν πάντοτε ἐν ἀπόσπασμα εἰς τὴν θήραν, ὥστε αἱ ἐργατικαὶ χεῖρες ἠλατοῦντο καὶ κατὰ τοῦτο. Νομίζω ὅτι ὅλοι ἤρχισαμεν ν' ἀπαυδῶμεν, καὶ ἂν δὲν ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῶν βροχῶν, ἧς ἡμεῖς θέλομεν μᾶς θιάσει νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ παραθαλάσσιον, τὸ κατ' ἐμὲ ἤθελεν ἀναχωρηθεῖ ἀμέσως. Καὶ αἱ ἀσθενεῖς ἤρχισαν μεταξὺ ἡμῶν. Τρεῖς ἀσθενεῖς ἔχομεν ἀκίνητους, τὸν Βραδῶν, οὗ ἡ πληγὴ ἐπολυώθη μὲν, ἀλλὰ ἐπὶ τινὰ καιρὸν ἀκόμη δὲ θέλει τῷ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐγεῖρη· τὸν Βρίγς, ὅστις εἶχεν ὄζιν πυρετόν, ἀλλ' ἤδη ἀναλαμβάνει, καὶ τὸν Δῶλιγγ, δι' ὃν μεγάλως ἀνησυχῶ. Ἐπειτα δὲ καὶ τὸ μικρὸν μου φαρμακοπωλεῖον σχεδὸν ἐξητλήθη. Χάρης δὲ τῷ θεῷ ἡ υγεία μου διόλου δὲν προσεβλήθη.

« Πλησιάζομεν δὲ καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν ἐφοδίων μας· ἄλευρον σχεδὸν πλέον δὲν ἔχομεν, καὶ μόνον ἡ θήρα μᾶς τρέφει, διότι καὶ τὸ ὀλίγον ἐναπολείπομενον ἄλευρον, τὸ φυλάττομεν διὰ τοὺς ἀσθενεῖς. Χθὲς οἱ κυνηγοὶ μας ἐπέστρεψαν καὶ μᾶς ἔφερον μίαν μελανόουρον δορκάδα καὶ τινὰς λαγωούς. Οἱ ὄρνυγες ὁμοῦ εἶναι ἄρθητοι πάντοτε. Ὁ Λακόσος καὶ ὁ κυνηγὸς ἐπρότεινον ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὸν πύργον τοῦ Σούτερ καὶ νὰ μᾶς φέρωσιν ὄλας τὰς ζωτροφούς ὄλων ἔχομεν ἀνάγκην μέχρι τῶν βροχῶν. Νομίζω ὅτι πρόκειται ν' ἀναχωρήσωσιν αὐριοι.

« 1 Σεπτ. — ἤρχισε νὰ συζητῆται ἡ πρότασις ἂν εἶναι φρόνιμον νὰ φυλάττωμεν πλησίον μας ὅσον χρυσὸν ἔχομεν, ἐν ᾧ οἱ Ἰνδοὶ δύνανται ἀναπάταν στιγμὴν νὰ ἐπιπέσωσι καθ' ἡμῶν, καὶ διὰ ν' ἀρπάσωσι τοὺς θησαυροὺς μας νὰ μᾶς θανατώσωσι καὶ μᾶς ἐκθάρωσιν ὄλους ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου· διότι μετὰ τῶν φίλων αὐτῶν διεσπάρη ἡ ἰδέα, ὅτι διὰ τῆς κυτρίνης γῆς, ἣν μετὰ τόσου ζήλου ζητοῦσι τὰ ὄχρα πρόσωπα, δύνανται νὰ προμηθεύωσιν ὄχι μόνον ὑάλια, κομβία, ὑφάσματα, ἀλλὰ καὶ πυροβόλα, καὶ πυρίτιν, καὶ σφαίματα, ἀλλὰ καὶ πυροβόλα, καὶ τέλος τὸ πύρινον ὕδωρ, τὸ κατὰ δυστυχίαν τόσον ἀγαπητὸν εἰς αὐτοὺς. Οἱ μὲν εἰσι γνώμας νὰ φυλάξωμεν ὄλην τὴν ποσότητα, φρουροῦντες ἀγρύπνως τὸ στρατόπεδον, μέχρι τῆς ἐποχῆς ὅταν θέλωμεν ὄλοι εἰσπῆθαι νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς ἀγ. Φραγγίτκον. Ἀλλ' ὁ Βραδῆλης καὶ ὁ δὸν Ἀσοδοβίκος ἀντικρούουσι τὴν ἰδέαν ταύτην προτείνουσι δὲ νὰ φέρωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τὸν κοινὸν θησαυρὸν εἰς ἅγιον Φραγγίτκον, ἢ καὶ εἰς Μοντερέην, ὅπου νὰ τὸν παραδώσωσιν ἐν ὀνόματι ὄλων εἰς τινὰ

ἔμπορον διὰ τὸν φυλάξῃ. Ὁ τόσος των ζήλος δὲν μοὶ ἀρέσκει. Ἡ ποσότης εἶναι ἀρετὴ ὥστε νὰ παρραπίσῃ πολλοὺς νὰ τὴν ἀρπάσωσι καὶ νὰ φύγωσιν. Ἐκτὸς ὅμως τούτου εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ νὰ τὸν στείλωμεν χωρὶς συνοδείας. Τὰ ἐφόδιά μας πλησιάζουσι εἰς τὸ τέλος των, καὶ σήμερον ἐλάβομεν μόνον ἡμισείας μερίδας.

« 2 Σεπτεμβρίου. — Ὅλοι οἱ σύντροφοι φαίνονται σύμφωνα ὑπὲρ τῆς προτάσεως τοῦ Βραδλέη. Τινὲς τῶν δειλοτέρων λέγουσιν ὅτι ἔχοντες τόσον χρυσὸν θέλομεν εἶσθαι πάντοτε ἐκτεθειμένοι εἰς κινδύνους, μέχρις ὅτου αἱ βροχαὶ μᾶς ἀναγκάσωσι νὰ φύγωμεν, δηλαδὴ ἐπὶ δύο μῆνας ἀκόμη. Λυπηρὸν εἶναι ὅτι δὲν ἐπέμψαμεν τὸν χρυσὸν μας εἰς τὸν Λοχαγὸν Σούτερ διὰ τοῦ Λακόσου καὶ τοῦ κυνηγοῦ.

« Κυριακῇ. 3 Σεπτεμβρίου. — Ὁ Βραδλέης ἐπανέλαβε τὴν πρότασίν του, καὶ ζητεῖ ν' ἀναχωρήσῃ αὐριον τὸ πρωὶ μὲ τὸν δὸν Λουδοβίκον καὶ τὸν Ἰωσήν. Ὁ Στόρης ἐπέροτεινε νὰ τοὺς προπέμψῃ πολυάνθρωπος συνοδεία μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Σακραμέντου. Ἀλλὰ πρὸς μεγάλην ἡμῶν ἐκπληξίν ὁ Βραδλέης καὶ ὁ Λουδοβίκος ἀντέφρουσαν τὴν ιδεάν ταύτην, κηρύττοντες τὴν προφύλαξιν ταύτην ὡς ὄλως ἀνωφελεῖ.

« Χθὲς τὸ ἑσπέρας, καιροφυλακτήσας ὠμίλησα ἰδιαίτερώς μὲ τὸν Μαλκόλμ καὶ τὸν Μακφαιλ περὶ τῆς προτάσεως τοῦ Βραδλέη, καὶ τότε μοὶ ἤλθε κατὰ νοῦν περίστασις εἰς ἣν δὲν εἶχομεν προσέξει πρότερον, ὅτι δηλαδὴ κήνεις ἐξ ἡμῶν δὲν εἶδε ποτὲ τὸ ἀποδεικτικὸν τοῦ Λογαγοῦ Σούτερ διὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ χρυσοῦ ὃν εἶπεν ὁ Βραδλέης ὅτι παρέδωκεν εἰς αὐτόν. Ἀπεφασίσκαμεν λοιπὸν ν' ἀναφέρωμεν τὸ πρᾶγμα εἰς πρώτην εὐκαιρίαν. Σήμερον εἰς τὸ πρόγευμα ὁ Μαλκόλμ ἐρώτησε τὸν Βραδλέην ἀπαρακαλύπτως ἂν ὁ Λοχαγὸς εἶχε δώσει ἀποδεικτικόν. « Ναὶ μάλιστα » ἀπεκρίθη ὁ Βραδλέης· ἀλλὰ πρὸς μεγίστην ἡμῶν ἀπορίαν ἐπρόσθεσεν ὅτι τὸ ἔκαυσε κατὰ λάθος· ὅτι ὅταν ἐπίστρεψεν εἰς Οὐέβερ-Κροκί, εἰς ἕνα τῶν σταθμῶν ἀνάψας τὸ σιγάρηρον του μὲ χαρτίον, εἶδεν αἶφνης ὅτι τὸ χαρτίον ἦτον ἐκεῖνο τὸ ἀποδεικτικόν, καὶ ὅτι ἅμα φθάσας εἰς τὸ στρατόπεδον, διγίγηθ' ὅλον τὸ συμβάν εἰς τὸν δὸν Λουδοβίκον. Ὁ Μαλκόλμ, ὁ Μακφαιλ καὶ ἐγὼ ἀντηλλάξαμεν βλέμματα συνεννοήσεως· ἀλλὰ μέχρις οὗ λάθωμεν πληρῆστερας πληροφορίας ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ δεχθῶμεν τὴν ιστορίαν τοῦ Βραδλέη. Συγχρόνως ὅμως ἀπεφασίσκαμεν ν' ἀπορρίψωμεν τὴν πρότασίν του, ἐκτὸς ἂν εἰς ἐξ ἡμῶν τὸν συνώδευον.

« Μετὰ τὸ γεῦμα ἔστρεψα ἐγὼ τὸν λόγον ἐκ νέου ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντος ὄλους ἡμᾶς, καὶ ἀνήγγειλα ὅτι ἂν γίγηθ' δεκτὴ τοῦ Βραδλέη ἡ πρότασις, ὁ Μαλκόλμ ἐζήτησε νὰ συνοδεύσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἀποστολήν. Ἐπειδὴ δὲ ἐχρειαζέτο καὶ τις πρόφασις διὰ τοῦτο, ἐπρόσθεσα ὅτι ἐμελλὰ νὰ τῷ ἀναθέσω τὴν ἀγορὰν τινῶν ἰατρικῶν εἰς ἅγ. Φραγκίσκον, διότι ἡ προμήθειά μου εἶχε σχεδὸν ἐξαντληθῆ. Ἡ ἐφεύρεσίς μου ἦτον βεβαίως εὐήθης, διότι ἡ ἀπόκρισις ἦτον προηγουμένως, ὅτι τὰ ἰατρικὰ μου ἠδύνατο ἐπίσκι νὰ μοὶ τ' ἀγοράσωσιν ὁ Βραδλέης καὶ ὁ δὸν Λουδοβίκος. Κατ' εὐτυχίαν ὅμως

μ' ἐβοήθησεν ὁ Μαλκόλμ, λέγων ὅτι ἔχει ὑποθέσεις εἰς ἅγ. Φραγκίσκον, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἰδῇ τινὰς τῶν πλοιαρχῶν, τῶν ἀποπλεόντων εἰς Ὀρεγῶνα, ὅπου εἶχεν ἀφήσει τὴν οἰκογενεῖάν του. Ὁ Βραδλέης τότε ἔνευσε πρὸς τὸν δὸν Λουδοβίκον, καὶ εἶπεν ὅτι εἰς τὴν ὥραν ταύτην τοῦ χρόνου δὲν εὐρίσκονται εἰς ἅγιον Φραγκίσκον πλοῖα ἀποπλέοντα εἰς Ὀρεγῶνα. Ἀλλ' ὁ Βρίγις, ὅστις ἐγνώριζε καλῆτερα ἀπὸ ἡμᾶς ὅλους τὴν κίνησιν τῶν πλοίων, διΐσχυρίσθη ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπάρχωσι πλοῖα. Τότε ἤρχισε μεγάλη φιλονεικία, τελειώσασα μόνον ὅταν ὁ Στόρης καὶ ὁ Μακφαιλ εἶπον πρὸς τὸν Βραδλέην· ὅτι ἀφ' οὗ ὁ Μαλκόλμ εἶχεν ὑποθέσεις εἰς ἅγ. Φραγκίσκον, δὲν ἐζέλεπε διὰ τί νὰ μὴν ἀναχωρήσῃ συγχρόνως μὲ τὸν Βραδλέην. Τοῦτο ἀντιλογίαν δὲν ἐπέδεχετο, καὶ τέλος ἀπεφασίσθη ὅτι θέλουσιν ἀναχωρήσει καὶ οἱ τρεῖς τὴν 5 τοῦ μηνὸς (ἡμέραν τρίτην). Ὁ δὲ Ἰωσῆς θὰ μείνῃ μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ἡ ἐργασία τῆς ἐβδομάδος ὑπῆρξε παραγωγικὴ, ὅταν θεωρηθῆ μάλιστα ὅτι εἶχομεν δύο ἀπόντας καὶ τρεῖς ἀσθενεῖς. Σήμερον ὁ οὐρανὸς ἦτον κεκαλυμμένος· ἀλλὰ καθ' ἃ πληροφοροῦμεθα δὲν πρέπει νὰ φοβώμεθα ἐροχάς πρὸ ἑνὸς μηνὸς ἀκόμη.

« 5 Σεπτεμβρίου. — Σήμερον τὸ πρωὶ ἀπῆλθε τὸ διὰ τὴν παραλίαν προσδιωρισμένον ἀπόσπασμα. Ὅλοι ἠγέρθημεν πρὸ τοῦ ἡλίου, καὶ εἶχομεν προγευματίει καὶ ἱππεύσαμεν ὅταν αὐτὸς ἀνέτελλεν. Κατὰ προτροπήν μου ἐδόθη καλλήτερος ἵππος εἰς τὸν Μαλκόλμ καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι αὐτὸς θέλει φέρει τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χρυσοῦ, ὁ δὲ δὸν Λουδοβίκος καὶ ὁ Βραδλέης εἶπε θέλουσι φέρει εἰς τὰς πιστολοθήκας των ὅσον ἐδύνατο νὰ περιλάβωσι. Ἐνομίσαμεν ὅτι ὁ τρόπος οὗτος ἦτον προτιμώτερος παρ' ἂν ἐφορτώνομεν ὅλον τὸν χρυσὸν εἰς ἕνα ἵππον συρόμενον ἐκ τοῦ χαλινοῦ, καὶ ἐπομένως βραδύνοντα τὴν πορείαν τῶν λοιπῶν, καὶ δυνάμενον νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ φθάσωσι πρὸ τῆς νυκτὸς εἰς Σακραμέντον. Ὁ Βραδλέης καὶ ὁ δὸν Λουδοβίκος ἐλάβον ἕκαστος ἀνά δεκαοκτὼ λίτρας χρυσοῦ, ὁ δὲ Μαλκόλμ, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ μόνον δύο πιστόλια προσκεχυμένα εἰς τὴν ζώνην του, ἔλαβε περίπου ἑβδομήκοντα λίτρας. Διὰ νὰ μὴν ἀπαυδῆσῃ δὲ ὁ ἵππος του, τρεῖς ἐξ ἡμῶν, μέλλοντες ν' ἀκολουθήσωμεν τοὺς ὀδοιπόρους ἐπὶ τινὰ μίλια, ἐλάβομεν ἕκαστος ἀνά δεκαπέντε λίτρας. Συνέκειτο δὲ ἡ συνοδεία αὕτη ἐκ τοῦ Στόρη, Ἰωσῆ καὶ ἐμοῦ.

« Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψωσιν οἱ συνοδεύοντες τὸ στρατόπεδον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, ἀπεφασίσθη ὅτι περὶ τὴν μεσημβρίαν ὄφειλον νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τοὺς ὀδοιπόρους καὶ νὰ ἐπανέλθωσι. Κατ' ἀρχάς τῆς ὀδοιπορίας διήλθομεν δι' ἀδένδρων πεδίων. Μετὰ ταῦτα δ' ἀνέβημεν τινὰς τραχεῖς λόφους, ἐπιστεφομένους ἀπὸ πίτες γιγαντιαίας, καὶ κατέβημεν εἰς εὐφορον κοιλάδα κεκαλυμμένην ἀπὸ ἐξαισίους κέδρους. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐμείνομεν εἰς τὴν σκιάν μικρᾶς κοιλάδος διαρρομένης ὑπὸ βουκίου, καὶ ἐχούσης κατὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ φουμένας πυκνάς ἱτέας. Δέσαντες δὲ καλῶς τοὺς ἵππους μας, ἐκαθήσαμεν ὑπὸ ὑψηλὸν βράχον διὰ νὰ γευματίσωμεν. Εἶχε δὲ τελειώσει

τὸ γεῦμά μας, ὅταν τὴν συνδιάλεξίν μας διέκοψεν ὁ ἤχος μικρῶν λιθαρῶν κυλομένων μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τοῦ βράχου τὴν κορυφὴν. Ἄνεπιδήσαμεν λοιπὸν ἀμέσως, νομίζοντες ὅτι ἦτον ἄρκτος παραφουλάττουσα ἡμᾶς καὶ ἐλπίζουσα νὰ προγευματίσῃ μὲ κἀνένα ἐξ ἡμῶν. Ὁ Βραδλέης καὶ ὁ Μαλκόλμ διευθύνθησαν πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐλπίζοντες αὐτοὶ νὰ τιμωρήσωσι τὸν αὐθάδη ἐχθρόν. Ἀλλ' ὅστις δήποτε καὶ ἂν ἦτον αὐτός, τοὺς προέλαβε κατὰ τὴν ταχύτητα, διότι φθάσαντες εἰς τοῦ βράχου τὴν κορυφὴν, ἤκουσαν τὸν κρότον τῆς φυγῆς τοῦ μεταξὺ τῶν ἁμῶν, οἵτινες ἐξετείνοντο ἀπὸ ἡμῶν μέχρι τοῦ μικροῦ βράχου ὃν εἶχομεν πρὸ ὀλίγου διέλθῃ. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον ἐπίπονον ὀδοιπορίαν μέχρι τῆς ἑσπέρας, δὲν ἠθέλησαν νὰ διώξωσι τὸ θηρίον, καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπανεέλθωσι πρὸς ἡμᾶς, ὅταν ὁ Βραδλέης ἀνεκάλυψεν ἐπὶ τῆς ἄμμου ἴχνη θημάτων. Ἐρευνῶν δ' ἀνεκάλυψε καὶ ἄλλα μεταγενέστερα, προφανῶς μὴ ἀνήκοντα οὔτε εἰς ἄρκτον οὔτε εἰς τινὰ ἐξ ἡμῶν· τὰ ἀπεδώκαμεν δὲ εἰς λωποδύτας τινὰς, οἵτινες, ὡς φαίνεται, ἐδοκίμαζον νὰ μᾶς κλέψωσιν. Οἱ φίλοι μας ἐσπευσαν νὰ μᾶς κοινοποιήσωσι τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, ἐγνωμοδοτήθη δὲ ὅτι ἐπειδὴ ὀλίγας μόνον ὥρας ἀπέχομεν ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ Σακραμέντου, οἱ Ἰνδοὶ δὲν ἤθελον τολμήσει νὰ προσβάλωσι τοὺς συντρόφους μας, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦτον περιττὸν νὰ τοὺς συνοδεύσωμεν περαιτέρω· Ἀλλ' ὅταν ἤλθεν ἡ στιγμή νὰ χωρισθῶμεν, δὲν ἠθέλησαμεν ἀκόμη νὰ τοὺς ἀφήσωμεν, καὶ τοὺς παρηκολουθήσαμεν ἐπὶ τινὰ μίλια περαιτέρω. Ἐπειτα δὲ σφιγγόντες τὰς χεῖρας των καὶ πολλὰ εὐχόμενοι περὶ τῆς εὐτυχῆς των ὀδοιπορίας, ἐστράφημεν πρὸς τὸ στρατόπεδόν μας.

« Ἀλλ' ἀκούσιον αἰσθανόμενοι ἀνησυχίαν διὰ τὸ συμβάν τῆς πρωῆς, ἐλάβομεν τὰ μέτρα μας, καὶ ὅταν διήλθομεν ἐκ νέου ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου εἶχομεν προγευματίσει, ἐφυλαττόμεθα μετὰ προσοχῆς μετὰ τινων ὠρῶν ἐπίπονον ὀδοιπορίαν, ἐπεστρέψαμεν εἰς τὰ ἴδια, χαίροντες ὅτι ἡ ἡμέρα διήλθε χωρὶς δυσἀρεστοῦ συμβάντος. Τὴν ἑσπέραν τὸ στρατόπεδόν μας παρεδόθη εἰς εὐθυμίαν, καὶ ἐπροπείχμεν διπλὴν μερίδα οἶνουπνεύματος εἰς τὴν εὐτυχῆ ὀδοιπορίαν καὶ τὴν ταχεῖαν ἐπιστροφήν των φίλων μας.

Ἐδῶ διακόπτεται πρὸς καιρὸν τὸ ἡμερολόγιον, διότι τὰ ἐπόμενα σπουδαῖα συμβάντα τοσοῦτον ἀπληχρόλησαν τὸν συγγραφεῖα αὐτοῦ, ὥστε ἐλητμόνησε νὰ τὸ ἐξακολουθήσῃ τακτικῶς.

(Ἀκολουθεῖ).

ΟΛΟΙΠΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΙΟΝ.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον ΑΣΤ΄.)

Οἱ Ἀφροδιτεῖς ἦσαν ζῶα δίποδα ὡς οἱ Κάρφοι καὶ οἱ Πόγκοι, ἀλλὰ διέφερον ἀφ' ἑκατέρων διὰ χαρακτήρων ἰκανῶς ἀποτόμων· τὸ ἀνάστημά των

δὲν ὑπερέβαινε πέντε πόδας καὶ ἐξ ἡ ἑπτὰ δακτύλων· τὸ σῶμά των ὅπερ ἦν φαῖου ὑπερύθρου χρώματος ἐκαλύπτετο ὁλοκληρῶς ὑπὸ τριχώσεως αἰθῆς τενοῦσης πρὸς τὸ ξανθότερον· τὸ βύγχος των ἦν μᾶλλον προέχον τοῦ τῶν Κάρφων, ἀλλ' ἦττον τοῦ τῶν Πόγκων· δὲν εἶχον οὔτε κνήμας οὔτε γαστροκνημίας, ὡς οἱ κάτοικοι νήσων τινῶν τῆς Ἀουστραλίας· οἱ πόδες των ἦσαν μακροτάτοι, ὡς οἱ τῶν κατοίκων πολλῶν νήσων τῆς Νέας Ζελανδίας, καὶ ἀξιοσημείωτον πρᾶγμα, ὁ μέγας δάκτυλος τοῦ ποδὸς δὲν διέφερε τῶν ἄλλων δακτύλων, ὡς παρὰ τισὶ τῶν ἀγρίων τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς· δέρμα ἄρκτου ἐκρέματο ἐπὶ τῶν ὤμων των, καὶ ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας βράβδους ἢ μᾶλλον ῥόπαλα ἅπερ ἐφαίνοντο ὅτι εἶχον ἐπιτηδείως πελεκηθῆ διὰ λίθων ὀξείων.

— Ἴδου, εἶπεν ὁ δαίμων, οἱ βασιλεῖς τῆς φύσεως εἰς τὴν Ἀφροδίτην· δὲν ὑπάρχουσιν ὄντα τελειότερα τούτων τῶν ἀκατεργάστων σχεδιασμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

— Εἰσὶν οὗτοι πεπολιτισμένοι; ἠρώτησα. — Ὁ ἄνθρωπος μόνος δύναται νὰ πολιτισθῆ, διότι ἔχει ἀνάγκη νὰ ζῇ ἐν κοινωνίᾳ καὶ ἡ κοινωνία φέρει τὸν πολιτισμόν. Ὁ Ἀφροδιτεὺς ἔχει τὴν ῥώμην, τὴν ἀνδρείαν, τὴν εὐκνησίαν, κατοικεῖ εἰς κλίματα εὐκρατα, τὸ σῶμά του καλύπτεται ὑπὸ ἐσθῆτος παχείας τριχώσεως, προφυλαττούσης αὐτὸν ἀπὸ τῶν δυσκρασιῶν τοῦ ἀέρος· εὐρίσκει εὐκόλως τροφήν ἀφθονον. Διατί νὰ πολιτισθῆ; ὑπὸ τὸν ἰσχυρὸν τῆς Ἀφροδίτης θὰ διαμείνῃ πάντοτε ὁ αὐτός· ἀλλὰ καθόσον ἡ γενεά του θὰ πολλαπλασιασθῆ, θὰ βιασθῆ νὰ ἐκταθῆ πρὸς τοὺς πόλους, καὶ τότε νέα κλίματα θὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ λάβῃ νέας ἐξείεις· τὸ διανοητικὸν του θὰ ἀναπτυχθῆ, ἡ φύσις του θὰ τροποποιηθῆ, καὶ θὰ βιασθῆ νὰ ζῇ εἰς πολυάνθρωπον κοινωνίαν. Ἐν τούτοις, θὰ ἀκούσῃ μετ' ὀλίγον τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Πόγκου συνομιλίαν.

Τῷ ὄντι, παρετήρησα τοὺς δύο πιθήκους ἀναπειλουμένους εἰσέτι, καὶ τὸ ἐνεργούσης τῆς μαγικῆς δυνάμεως τῆς ἑακτηρίας. Λέγω τοὺς δύο πιθήκους, διότι μόνον εἰς Ἀφροδιτεῖς εἶχε μείνῃ μεθ' ἡμῶν.

— Ἀγαστά, ἔλεγεν ὁ Ἀφροδιτεὺς εἰς γλῶσσαν ὁμοιάζουσαν ἀπαραλλάκτως κλωγμὸν Ἰνδικῷ ἀλεκτρονόου, διατί ἤλθες νὰ μὲ προσβάλῃς εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ἐγὼ οὐδὲν κακὸν σοὶ ἐποίησα;

— Ἐπειδὴ ἔμαθον τί ἐστὶν ἰδιοκτησία· εἶναι καλὸν πρᾶγμα, εἶναι ἀναπαυτικόν. Ἐπεθύμοιεν νὰ ἔχω καὶ ἐγὼ καλύβην φυλλοσκεπῆ ὡς τὴν σὴν καὶ ῥόπαλον διὰ νὰ καταβάλλω τὰ ἄλλα ζῶα. Μὴ γνωρίζων καὶ μὴ θέλων νὰ κατασκευάσω ἐγὼ ὁ ἴδιος αὐτὰ τὰ πρᾶγματα, εἶρον ἀπλοῦστατον νὰ λάβω τὰ σά, καὶ ἔπειτα θὰ σὲ ἔτρωγων.

— Τί! οὐδεμίαν γνώσιν ἔχεις λοιπὸν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου;

— Δὲν γνωρίζω τί εἶνε τοῦτο.

— Εἶσε βάρβαρος, κτήνος ἄνευ νοήσεως, καὶ ἂν δὲν με ἐμποδίξῃ, θὰ ἦσο τώρα δούλός μου, καὶ τοῦτο θὰ σὲ ἐδίδασκε τὴν δικαιοσύνην.

— Ἴδου, εἶπε τὸ πνεῦμα, ἡ ἀρχὴ πάντων τῶν πολιτισμῶν. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὑπῆρξε τὸ σὸν καὶ τὸ

ἐμὸν, ἐγεννήθησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ ἠθικὴ καὶ ἢ πονηρία, ἢ βία καὶ ἢ ἀσθένεια, καὶ ἔπειτα πάντα τὰ παρεπόμενα αἰσχίστα ἐγγλήματα καὶ πάσαι αἱ ἥρωϊκῆ ἀρεταί.

— Κύριε δαίμων, συγχώρησόν μοι νὰ σοὶ παρατήσω ὅτι μέχρι τοῦδε μοὶ ἐδειξε παντοτε ἀνθρώπους καὶ πιθήκους, ὅπερ κατανατᾷ ὀλίγον μονότονον. Ἄρα πάσαι αἱ σφαῖραι κατοικοῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον;

— Σοὶ εἶπον, στοχαζόμεαι, ὅτι ἡ ὕλη οὕσα πανταχοῦ ἢ αὐτὴ, ὑπόκειται εἰς τοὺς αὐτοὺς νόμους τοῦ διοργανισμοῦ, καὶ ὅτι τὰ αὐτὰ αἴτια γεννώσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

— Συγχώρησον· ἀλλ' ἂν δὲν μέ ἐλεγες ὅτι ἡ ὕλη εἶνε πανταχοῦ ἢ αὐτὴ, πῶς θὰ ἐδυνάμην νὰ τὸ μάθω;

— Διὰ τῆς σκέψεως· γνωρίζεις τὸ σῶμα, τὸν ὄγκον καὶ τὴν πυκνότητα ἢ μάλλον εἶπειν τὴν βαρῦτητα τῶν πλανητῶν· γνωρίζεις τοὺς νόμους τῆς πρῶς ἀλλήλους ἐπιρροῆς αὐτῶν εἰς οὓς πάντες ἀπολύτως ὑποτάσσονται ὡς καὶ ἡ σφαῖρα μας· γνωρίζεις τὸ θερμογόνο, ἐκεῖνο τὸ μέγα κινεῖν παντός τοῦ ἔχοντος κίνησιν εἰς τὸ πᾶν· γνωρίζεις τὸ φῶς τὸ πλημμυροῦν τοὺς κόσμους, τὰ ἀποτελέσματα του, τὴν θλάσιν του, πάντα φαινόμενα ἐνεργοῦντα εἰς τοὺς πλανήτας ἀπαρραλλάκτως ὡς παρ' ἑμὲν· καὶ πολλὰ ἄλλα ἀποτελέσματα ἅπερ σοὶ ἀποκαλύπτουσιν αἴτια ὡς καὶ τὰ ἐνεργοῦντα εἰς τὴν πατρίδα σου. Ὁ νοῦς, ἡ λογικὴ, καὶ ἡ ἀναλογία σὲ ὑποχρεοῦσιν ἄρα νὰ συμπεράνης ἐκ τούτων ὅτι ἡ ὕλη εἰς τοὺς ἀστέρας ἔχει τὰς αὐτὰς ιδιότητας ὡς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· ἂν ἐσκέπτεσο ἀλλέως, θὰ ἐπιπτες εἰς ὑποθέσεις αἵτινες ἐπ' οὐδενὸς πράγματος θὰ ἐβελιούντο καὶ θὰ σὲ ἀπεσύριζον εἰς τὰ Παρίσια, ὅπου ἀπαιτοῦσιν εἰς τὸ ἐξῆς πράγματα, ἂν καὶ εἴσει δὲν ἐμαθὼν νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν.

— Τοῦτο εἶνε παράδοξον! περιέμενον νὰ ἴδω ἀνθρώπους περρωτοῦς, βόας φέροντας καλύμματα, χοίρους ἔχοντας περιχιρίδια, καὶ χίλια ἄλλα τεράστια! ἀλλ' οὐδὲν τούτων, καὶ σχεδὸν τὰ πάντα εἰσὶν ἐνεαυθὰ ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

— Ἄν διὰ νὰ διασκεδάσης ἔχης ἀνάγκην ἀφροκτον τεραστίων, δύναμαι νὰ σοὶ δεῖξω, ἀλλ' ἄλλου τινὸς εἶδους· ἀγώμεν δέ.

Ἐνευσε πρὸς τὸν Ἀφροδιτέα ὅς ἐπαυσε ἀμέσως τὴν μετὰ τοῦ Πόγκου διένεξίν του, καὶ προσπορεύθη ἡμῶν.

Μετὰ ἐν τέταρτον ὥρας ἐρήθημεν εἰς τὴν ἐξοδὸν χαριστάτης κοιλάδος ἀγούσης εἰς εὐρύχωρον πεδιάδα καλυπτομένην ὑπὸ πλουσίαν νομῶν. Ποταμὸς μεγαλοπρεπῆς περιέφερε δι' αὐτῆς βραδέως τὰ διαυγῆ του ὕδατα καὶ ἔρρεε κατὰ τὰς ῥίζας λόφων γλοφύρων καὶ κατακοσμομένων διὰ τερπνοτάτης ἐλαστῆσεως. Παρετήρησα πρὸ πάντων ὅτι διαφύρων εἰδῶν φοίνικες, πεῦκαι καὶ πρίνοι ἐπεκράτουν εἰς τὰ δάση διὰ τοῦ ἀριθμοῦ των καὶ τοῦ γιγαντιαίου των ἀναστήματος· ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Ἀφροδιτέως, ὅστις ἐμάθομεν ὅτι ὀνομάζετο Κόϊας—Μόρου, ἐστράφημεν πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἠκολουθήσαμεν ὀλίγας στιγμὰς τὰς ὄχθας ῥύακος τινὸς, καὶ ἐπορεύθη-

μεν παρά τινα ζώνην ἐράχων σχηματιζόντων ὡς εἶδος ἀμφιβεάτρου· διὰ νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν περὶ ἡμᾶς ἀναπτυσσομένην μεγαλοπρεπῆ θεάν, ἀνέβημεν ἐπὶ μικροῦ ὄροσπεδίου κεκαλυμμένου ὑπὸ λεπτοῦ χόρτου καὶ ἐρύου, καὶ ὄλως κάτοχοι ὑπὸ θαυμασμοῦ, ἐκαθήσαμεν· ὁ ἥλιος ἤρχιζεν ἤδη νὰ ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὀλίγον ἐξεπλάγην ἰδὼν αὐτὸν δις ὀγκωδέστερον παρὰ ἂν τὸν ἔβλεπον ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐξήγησα εὐκόλως τὸ φαινόμενον τοῦτο, στοχασθεὶς ὅτι εὐρισκόμην πολὺ πλησιέστερον αὐτοῦ· ἀλλ' ὅτι δὲν ἐνόησα τοσοῦτον καλῶς ἦν τὸ χρώμα τοῦ οὐρανοῦ ὅπερ μοὶ ἐφάνη βαθυτάτου κυανοῦ χιλιᾶκις στιλπνοτέρου πάντων τῶν κυανῶν ὅσα εἶδον νὰ μεταχειρίζεται εἰς Παρίσια ὁ Δεσφύχιος, εἰς τῶν χαριεστερῶν ἡμῶν ζωγράφων· τὸ χρώμα τοῦτο ἦν τοσοῦτον ἀσύννηδες, ὥστε ὁ δαίμων παρετήρησε τὴν ἀπορίαν μου.

— Ἡ βάρη αὐτῆ, μοὶ εἶπε, πρὲρῆχεται ἐξ ἀπλουστάτου τινὸς πράγματος· γνωρίζεις ὅτι ὁ ἀήρ εἶνε κυανοῦς καὶ θάφει διὰ τοῦ χρώματος τούτου πάντα τὰ διὰ μέσου αὐτοῦ ὀρώμενα ἀντικείμενα· ὅσον δὲ τὸ μεταξὺ ἀντικειμένου τινὸς καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου παρεμβεβλημένον στρώμα τοῦ ἀέρος εἶνε παχύτερον, τοσοῦτον καὶ ὁ χρωματισμὸς καθίσταται βαθύτερος· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς Ἀφροδίτης εἶνε πολὺ μείζων τῆς ἀτμοσφαίρας τῆς γῆς, ἐννοεῖς ὅτι ὁ οὐρανὸς ὁσάκις εἶνε αἴθριος καὶ ἀνεφελος, ὅπερ σπανιώτατον ἐνεαυθὰ, ἔπεται νὰ σοὶ φαίνεται πολὺ πλέον κυανόχρους.

Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ δαίμων διεκόψε τὸν λόγον, μοὶ ἔνευσε, καὶ διὰ βλέμματός σεκαρδαμύττοντος καὶ εἰρωνικοῦ μοὶ ἔδειξε τὸν Ἡλιαῖον χασμῶντα ἐπανειλημένως εἰς βαθμὴν τοῦ νὰ ἐξαρθρώσῃ τὴν σιαγῶνα του· ἐξ ἀποτελέσματος συμπαθείας κοινῆς μὲν ἀλλ' ἀνεξηγήτου ὁ Πόγκος καὶ ὁ Κόϊας τὸν ἐμιμήθησαν, καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος ἠθιανόμην ἐξυγκωσιν τινὰ ὑπὸ τὰ ὄψα προηγουμένην ὅτι ἡ ἐπιδημία ἐμειλλε νὰ μὲ καταλάβῃ· ἔπειτα ἐπτόνως τὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ἀπωθίσω τὴν γοητείαν, καὶ ἠρώτησα τὸν φρόνιμον Ἡλιαῖον ἂν ἠθάνετο τινὰ ἐνόχλησιν· ἐσκέφθη μίαν στιγμὴν πρὶν μοὶ ἀποκριθῆ, καὶ ἔπειτα μετὰ μεγάλης σοβαρότητος μοὶ εἶπεν·

— Αἴ! ἀγαπαιτέ μου, τὸ ζῆν ἐξ ἔρωτος καὶ καθαροῦ ὕδατος, ἰδοὺ τὸ μέγα ζήτημα εἰς ὃ αἱ σοφοί, οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ νομοθέται ὤφειλον μόνον καὶ μόνον καὶ ἀκαταπαύστως νὰ ἀσχολῶνται, διότι τοῦτο εἶνε τὸ ἔπακρον τῆς ἀνθρωπίνης τελειότητος, τοῦτο εἶνε τὸ μὴ περαιτέρω τοῦ πολιτισμοῦ, οὗτος εἶνε ὁ ὑπέρτατος ὄρος τῆς εὐδαιμονίας τῆς ἐπιφυλαχθείσης ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας διὰ τὴν πτωχὴν ἡμῶν ἀνθρωπότητα.

Ἐμείνα ἐκθαμβῶς, καὶ ἐνόμισα ὅτι ὁ γέρων ἐπέσειν εἰς παραφροσύνην· ἀλλ' ἐξηκολούθησεν οὕτω·

— Ὅταν ὀμιλῶ περὶ ἔρωτος, ἐννοεῖς ὅτι ὀμιλῶ περὶ ἐκείνου τοῦ θεοῦ ἔρωτος ὃν ὁ οὐρανὸς ἔθεσεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ τιμίου ἀνθρώπου δι' ὅτι εἶνε καλὸν, τοῦ ἔρωτος ἐκείνου τοῦ καταπλέγοντος τὴν καρδίαν τοῦ τεχνίτου διὰ τὸ ὠραῖον, τοῦ στρατιώτου διὰ τὴν δόξαν, τοῦ πολίτου διὰ τὴν πατρίδα του, τοῦ εὐσεβοῦς διὰ τὸν πλάστην τῆς κτί-

σεως, τοῦ δικαστοῦ διὰ τὴν δικαιοσύνην, τοῦ φιλανθρώπου διὰ . . .

— Κτλ. κτλ. κτλ. τῷ εἶπον·

— Ναί, τοῦτο εἶνε μοὶ ἀπεκρίθη, καὶ ἐξηκολούθησε·

— Διὰ τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου, διὰ τῶν δημοτικῶν σχολείων λύεται τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ζητήματος, ἀλλὰ ὦ! ὦ! τὸ καθαρὸν ὕδωρ, ἀγαπητέ μου φίλε, τὸ καθαρὸν ὕδωρ! ἰδοὺ ὁ δεσμός τῆς δυσκολίας· πῶς νὰ ἀντικαταστήσωμεν τὸ καλὸν ψητὸν καὶ τὸ ζυμαρικὸν διὰ τοῦ καθαροῦ ὕδατος, καὶ ὁμως ἄνευ τούτου τὸ γεῦμα θανατώνει· ἐκεῖνο εἶνε ὅπερ . . . (ἐνεαυθὰ ὁ Ἡλιαῖος ἤρχισε νὰ χασμάται ἐτι περιστότερον, καὶ μάλιστα μετὰ πέντε λεπτά ἐδυνήθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ὀμιλίαν του) Ναί, εἶπεν, οὔτε ἠθικὴ, οὔτε ἀρετὴ, οὔτε ἀθώτης ὑπάρχει ἄνευ τοῦ καθαροῦ ὕδατος (Νέαι χάσμα). Ἀφ' οὗτο ἐξήλθομεν τοῦ ἡλίου οὐδὲν ἕτερον εἰσῆλθεν εἰς τὸν στόμαχόν μου, καὶ κρίνε ἀγαπητέ μου τὴν στρεβλότητα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, κρίνε πόσον ὁ ἀνθρωπος εἶνε εἰσέτι μακρὰν τῆς τελειότητος, ἐπειδὴ ὁ στόμαχος μου εὐρίσκεται εἰς πλήρη ἐπανάστασιν κατὰ τῶν ἀρχῶν τὰς ὑποίας διδάσκω πρὸ τοσοῦτων ἐτών· φεῦ! τὸ αἰσθάνομαι καὶ αἰσχύνομαι δι' αὐτὸ, ἔν τεμμαχίον μόσχου ἐπὶ τῆς ἐσχάρας θὰ μὲ εὐχαρίστηι αὐτὴν τὴν στιγμὴν μάλλον παρὰ ἔν ποτήριον ὕδατος, καὶ ἂν ἦν ἐκ τῆς κλασικῆς πηγῆς τῆς Ἰπποκρήνης.

— Αἴ, αἴ, εἶπε, διακόψας τὸν λόγον ὁ δαίμων, ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ, ἕως οὗτο οἱ ἀνθρωποι νὰ ζήσωσιν ἐξ ἔρωτος καὶ καθαροῦ ὕδατος, θὰ διατάξω θήραν εἰς τὸν Πόγκον καὶ εἰς τὸν Κόϊα, καὶ διὰ τῆς βακτηρίας μου ἐλπίζω νὰ γευθῶμεν ὄψον ἀγρίου τινὸς ζώου.

Ἄμα ἐξέφρασε ταύτας τὰς λέξεις, ὁ Κόϊας Μόρου ἔθεσε δύο δακτύλους εἰς τὸ στόμα του καὶ ἐξέφερεν ὄψον συριγμόν, καὶ εἰς τὸ σύνθημα τοῦτο πλέον τῶν διακοσίων Ἀφροδιτέων κεκρυμμένων ἐντὸς τῶν βράχων ἐφάνησαν φέροντες ῥύπαλα, τόξα καὶ λόγχας· ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν Κόϊας καὶ ὁ Πόγκος ἐτέθησαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν, καὶ πάντες ὁμοῦ ὤρμησαν εἰς τὴν πεδιάδα, φυλάττοντες ὁμως τὴν βαθυτέραν σιωπὴν· παρετήρησα ὅτι πολλοὶ αὐτῶν ἐσυρολ κατόπιν των ζῶα ἅπερ ἐξέλαβον κατὰ πρῶτον ὡς κύνας θηρευτικούς, διότι ἦσαν ἐντελῶς ἐξησχημένα εἰς τὸ νὰ ἐξελαύνωσι, νὰ διώκωσι, νὰ τυλαμβάνωσι καὶ νὰ πνίγωσι τὴν ἄγρην. Ὅταν δὲ τὰ εἶδον ἐγγύθεν, ἐγνώρισα ὅτι τὰ ζῶα ταῦτα δὲν ἦσαν κύνες, ἀλλὰ λαγωὶ δυνατότατοι καὶ εὐτολμότατοι ὧν οἱ Ἀφροδιτεῖς εἶχον κατορθώσῃ νὰ δαμάσωσι τὴν φυσικὴν ἀγριότητα· ὁμοίαν ἐντελῶς τοὺς λαγούς τοῦ δάσους τοῦ Μεδῶνος πλησίον τῶν Παρισίων, ἐπὶ τῆ μόνῃ διαφορά ὅτι ὑπερέβαινον κατὰ τὸ ἀνάστημα τοὺς μεγίστους μολοσσικούς κύνας καὶ τὸ στόμα των ἦν ἐνωπιλισμένον διὰ δύο σειρῶν τρομερῶν ὀδόντων· οἱ Ἀφροδιτεῖς διεισπάρησαν εἰς τὴν πεδιάδα κατὰ διάφορα μικρὰ ἀθροίσματα τοποθετηθέντα εἰς τὰς ἐπιτηδαιότερας θέσεις διὰ νὰ περιμένωσι τὴν ἄγρην, καὶ τινες αὐτῶν διέτρεπον τὸ δάσος μετὰ λαγωῶν ἰχνευτῶν.

Ἀίφνης ζῶον τι δειλὸν ἐξῆλθε τοῦ δάσους καὶ ἔτρεχε μετὰ ταχύτητος θέλουσ. ἦν δὲ τοῦτο κύων μολοσσικός τοῦ μεγίστου ἀναστήματος· ἀπελύθησαν τότε οἱ λαγωὶ καὶ ἔδραμον εἰς τὴν καταδίωξίν του πληρῶντες τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὠρυγμῶν των· ὁ δυστυχῆς κύων ὦραν πολλὴν ἐπανουργεῖθη κατὰ τῆς τρομερᾶς φάλαγκος, χιλιᾶκις ἐστράφη καὶ περιστράφη, ἐπανερχόμενος εἰς τὰ αὐτὰ καὶ ἀπομακρυνόμενος καὶ μεταβάλλων παντοίως τὴν πορείαν του, διὰ νὰ ὑποκρύψῃ τὰ ἴχνη του ἀπὸ τῶν ἀτρομήτων πολεμίων του· ἀλλ' ἡ εἰμαρμένη ἐματαιώσε πᾶσας τὰς δολοπλοκίας του, διότι βέλος συριξαν εἰς τοὺς ἀέρας ἀπεπεράτωσε τὴν ζωὴν του καὶ τὴν ἀθλιότητά του· οἱ λαγωὶ τότε ὤρμησαν ἐμμανεῖς ἐπὶ τοῦ αἰθέρος κατοικοῦ τῶν λειμώνων, καὶ θὰ τὸν κατεκεράτιζον, ἂν οἱ κυνηγοὶ δὲν τὸν ὑπεξήρουν ἀμέσως ἀπὸ τῆς θηριώδους αὐτῶν ἀγριότητος.

Ὁ Κόϊας ἀλαζονευόμενος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς θήρας του, κατέθεσε πρὸ των ποδῶν μας τὸν φόρον του. Ὁ Πόγκος ἐξέδειρεν ἐπιτηδαιότατα τὴν ἄγρην μας, τὴν ὠπτήσαμεν ἐπὶ ἀνθρώκων καὶ ἔφαγον τὸ πρῶτον γεῦμα ἀπὸ τῆς ἐκ τῆς γῆς ἀναχωρησεῶς μας. Ἄν τις τῶν ἀναγνωστῶν μου ἐνθυμηταί νὰ παρυσυρέθῃ ποτὲ εἰς γεῦμα ἐπίσημον Ἀράβων, ἔπεται νὰ γνωρίζῃ ὅτι μηρὸς ἐψημένος κυνὸς εἶνε τὸ ἐξαιρετώτερον φαγητὸν εἰς τὴν Ἀλγερίαν ὡς καὶ εἰς τὴν Ἀφροδίτην· ὁ Ἡλιαῖος πρὸ πάντων ἐτίμησε τὴν ἄγρην μας, καὶ ἀφοῦ κατεβρόχισε τὸ ἡμισυ αὐτῆς, ἐπανάλαβε πάλιν τὴν περὶ τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ καθαροῦ ὕδατος συζήτησίν του.

Ἐπαύσαμεν δὲ νὰ ἀκούομεν ὅσα καλὰ πράγματα εἶχε νὰ μᾶς εἴπῃ· διότι ὁ Κόϊας Μόρου ἐξακολούθων περιχαρῶς τὴν συνέχειαν τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλοφρονητικῆς δεξιότητός του, ἔδωκε τὸ σύνθημα διὰ νὰ ἀρχίσωσιν ἐκ νέου τὴν θήραν, καὶ τότε εἶδομεν νὰ διαδεχθῶσι τοὺς λαγούς συστήματα μυῶν Οαῖραλέων καὶ ἄριστα ἐξησχημένων, οἵτινες κινυγῶντες κατέβαλλον πολλὰς ἀγρίας γαλαῖ· πέρδικες καὶ ὄρνυγες, ἔχοντες δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμούς καὶ φέροντες κροτάλους εἰς τοὺς πόδας ἐξηκοντίσθησαν εἰς τοὺς ἀέρας κατ' ἀδρανῶν ἰσράκων οὓς συνελαμβάνον ἀκόπως.

Ἐτριψὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ἔκνισα τοὺς βραχίονάς μου, ἔσειτα τὴν κεφαλὴν μου, τέλος ἐξέκένωσα πάντα τὰ σχήματα ἀνθρώπου πάσχοντος ἐπιφάτην καὶ προσπαθοῦντος νὰ ἀφυπνισθῇ· ὁπότεν εἶδον λαγούς, μῦας καὶ πέρδικας κινυγῶντας κύνας, γαλαῖ καὶ ἰερακας, ἐνόμισα ὅτι ἐκοιμώμην καὶ ὤνειρευόμην· τύσον τὸ πρᾶγμα μοὶ ἐφαίνετο παράδοξον καὶ παρὰ φύσιν. Ὁ δαίμων ἐνόησε τὰ διανοηματὰ μου.

— Ἄθλιε κέφρι (1)! εἶπεν, ἐγείρων τοὺς ὤμους.

— Παρκακῶ, κύριέ μου, ἐγὼ κατοικῶ μὲν τὰ Παρίσια, πλὴν δὲν ἐγεννήθην ἐκεῖ· ὄθεν ἡ ἐκφρασίς σου μοὶ φαίνεται πᾶν ἀνάρμοστος.

— Πτωχέ μου φίλε, μοὶ εἶπεν, εἶσε ἀνθρώπος καὶ κάτοικος τῆς Γῆς· εἶσε ἄρα κέφρος, διότι ὁ κειψισμὸς εἶνε ἡ ἔστις τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ

(1) Χάχα.

ἰδοὺ ἡ ἔκστασις σου τὸ ἀποδεικνύει· ἐπειδὴ εἰς τὴν πατριδα σου οἱ κύνες θηρεύουσι τοὺς λαγῶους, νομίζεις ὅτι τὸ αὐτὸ ἔπεται νὰ συμβαίῃ πανταχοῦ.

— Κύριέ μου, λυπούμαι καθ' ὑπερβολὴν νὰ σοὶ τὴν ἐκφράσω, ἀλλὰ δὲν εἶσε ἐκ τοῦ ὕψους ἐξ οὗ κατασκευάζονται οἱ μεγάλοι φυσιολόγοι, ἂν δὲν αισθάνεσαι τὴν δύναμιν τῆς ἀναλογίας· σήμερον κρίνομεν δι' ἀναλογίας, καὶ ἰδοὺ διατί ἡ Γαλλία πλήθει μεγάλων ἀνδρῶν, ἀπὸ τοῦ οἰκηματίου τοῦ θυρωροῦ μέχρι τῶν ὑψηλοτάτων ὑπερώων· ἡ ἀναλογία εἶνε ὁ κανὼν τῶν πάντων, διέπει τὰ πάντα καὶ οὐδέποτε ἀπατάται· εἶνε ἡ σιβύλλα καὶ αὐτῶν τῶν νομοθετῶν. Ἰδέ πῶς διευθύνει ἀλανθαστως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Ἰδοὺ ἐν τι παράδειγμα. Εὐρίσκουσι κατὰ τύχην ἐντὸς τῆς γῆς μίαν κεφαλὴν ὄρυκτῆν, μίαν ὠμοπλάτην καὶ μίαν φάλαγκα (1), τὰ πάντα τερατώδη καὶ εὐθύς, εὐθύς ἀς ἐρευνησώμεν, κρᾶζουσι τὰς ἀναλογίας καὶ θὰ εὐρωμεν τί εἶνε τὸ παράδοξον τοῦτο ὄρυκτόν. Εἶχε προσοκίδα· ἡ ἀναλογία, λέγει εἰς τῶν σοφῶν, σὰς ἀποδεικνύει ὅτι ἦν ἐλέφας — Οὐχί, λέγει ἄλλος, ἴδετε ὅποιαν δύναμιν ἔπεται νὰ εἶχον οἱ μυῶνες τοῦ τραχήλου του· ἦν κῆτος — Παντελῶς, ἀποκρίνεται ὁ τρίτος, οὔτοι οἱ μικροὶ ὀδόντες ἐμφαίνουσιν ὅτι ἦν θαλάσσιος ἵππος. Ἐγὼ δὲ ὅστις ὀμιλῶ ἔρχομαι κρατῶν φάλαγκα ἐμπροσθέν σου ποδῶς, καὶ ἀποδεικνύω μέχρι ἐναργείας ὅτι ἦν ἀσπάλαξ δέκα ὀκτὼ ἕως ἑικοσι τεσσάρων ποδῶν τὸ μήκος ἀνευ τῆς οὐρᾶς, καὶ διατείνωμαι ὅτι τὸ *dinotherium giganteum* οὐδὲν ἕτερον ἦν εἰμὴ ἢ προμήτωρ τοῦ ἀσπάλακος, ὅστις . . .

Δὲν ἐδυνήθη νὰ τελειώσω, διότι ὁ δαίμων ὁ Ἡλιαῖος καὶ ὁ Πόγκος ἔτι αὐτὸς ἐκάγχαζον εἰς εαυτὸν ὥστε νὰ κρατῶσι τὰ πλευρά των· τοῦτο μὲ δυσπρόστασε μεγάλως καὶ ἐσιώπησα ἀποτόμως.

— Πτωχέ μου φίλε, μοὶ εἶπεν ὁ δαίμων, ἐκ τοῦ ὅτι μάλιστα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης σὰς διανοίας ἐξ ἀναλογίας δύνασθε μόνον νὰ κρίνετε, καὶ ἐκ τούτου κυρίως ἡ ὑποτιθεμένη σὰς σοφία εἶνε συρφετός ἀθλιότητων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν εὐρίσκονται κατωρορυγμένοι τρεῖς ἢ τέσσαρες ἀλήθειαι, ὡς ἀδάμαντες ἀφανεῖς εἰς τὸν θόρυβον· ὅταν γνωρίσῃς τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς ὕλης, ὅταν μάθῃς ὅλους τοὺς νόμους ἐξ ὧν λαμβάνει τὰς ιδιότητάς της, ὅταν ἐνοήσῃς σὺ σεαυτὸν, τότε δὲν θὰ ἔχῃς ἀνάγκην τῶν ἀναλογιῶν σου αἰτινες συνεγέστηρον σὲ ἀποπλανῶσι παρ' ὅσον σὲ φωτίζουσι. Θὰ γνωρίσῃς ὅτι τὸ δινωθήριον οὔτε ἐλέφας ἦν οὔτε θαλάσσιος ἵππος, οὔτε κῆτος, οὔτε ἀσπάλαξ, ἀλλὰ δινωθήριον· θὰ ἐνοήσῃς ὅτι εἰς τόπον ἄλλον παρὰ τὸ δάσος τοῦ Μεύδωνος οἱ λαγῶοι δύνανται νὰ θηρεύωσι τοὺς κύνας, καὶ ὅτι ἡ ὕλη δύναται νὰ διοργανισθῇ κατὰ χίλια ἑκατομμύρια χιλιομερῶν τρόπων, καὶ κατ' ἀναλογίας πάντῃ ἄλλας τῶν ὧν γνωρίζεις, καὶ τότε . . .

— Καὶ τότε ; . . .
— Καὶ τότε θὰ γίνῃς σοφώτερος ἐμοῦ καὶ δὲν θὰ ὑπάρχη εἰς τὸ πᾶν ὃν ὄπερ . . . ἀλλ' ἀς ἀναχωρήσωμεν, εἶπε τὸ πνεῦμα, διαστρέψαν τὸ πρόσωπόν σου

τὸ ὡς νὰ εἶχε μείνη πλαγίως εἰς τὸν φάρυγγά του ὅστων ἐκ τῆς ἄγρας μας. Ὁ Ἡλιαῖος ἔδωκε παρευθὺς εἰς αὐτὸν ποτήριον ὕδατος καθαροῦ, ἀλλὰ πρὸς ἀπάντησιν ἔλαβε μόνον βλέμμα ἀποτρόπαιον καὶ κεραυνοβόλον· ἀνεχωρήσαμεν καὶ διετρέξαμεν τὸ διάστημα, φέροντες μεθ' ἡμῶν καὶ τὸν κάτοικον τῆς Ἀφροδίτης.

— Παράδοξον εἶνε, ἔλεγον διερχόμενοι τὸν οὐρανόν, ὅτι οὐδαμῶς βλέπω τὸν αἰθέρα ἐκείνον τὸν ἐπινοηθέντα ὑπὸ τοῦ Ἑγκεῖς πρὸς χάριν τῶν κομητῶν.

— Ω ναι, πιστεύω ὅτι δὲν τὸν βλέπεις, μοὶ ἀπεκρίθη τὸ πνεῦμα, διότι δὲν ὑπάρχει ἔννοσις ὅτι ἂν ἐκεῖνος ὁ αἰθὴρ ὑπῆρχε καὶ εἶχεν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς πορείας τῶν κομητῶν, θὰ εἶχεν ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς τῶν πλανητῶν· ὅσον δὲ ἐλαφρὰν καὶ ἂν δυνήθης νὰ υποθέσῃς τὴν ἐνέργειαν ταύτην, εἰς τέλος θὰ παρέλυε τὴν δύναμιν τῆς ἐκσπενδονίσεως τὴν ὑποστηρίζουσαν τοὺς ἀστέρας εἰς τὸ κενόν· ἡ ἀντίστασις θὰ ἐβλάπτε τὴν ταχύτητά της, ἡ κεντρώφιξ δύναμις θὰ ἤλαττοῦτο, θὰ ἔπαυε τέλος τοῦ νὰ ὑπάρχη, καὶ πάντες οἱ ἀστέρες θὰ ἐπιπτον ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

Κατὰ τὴν περιήγησίν μας διήλθομεν οὐ πόρρω τῆς ἡμετέρας γῆς καὶ τῆς Σελήνης· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐμέλλομεν νὰ ἐπανέλθωμεν περὶ τὰ τέλη, ὁ δαίμων δὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ καταβῶ μίαν στιγμὴν διὰ νὰ λάβω ἀναψυχήν. Ἐξηκολουθήσαμεν ἐπομένως τὴν ὁδὸν μας χωρὶς νὰ χρονοτριβήσωμεν, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσήλθομεν εἰς τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ Ἄρειος, τοῦ πρώτου τῶν ἀνωτέρων πλανητῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου οὗ ἀπέχει 52 ἑκατομμύρια, 612 χιλιάδας λευγῶν· αἱ ἡμέραι του εἰσὶν ὡς ἔγγιστα τοῦ αὐτοῦ μήκους ὡς καὶ αἱ ἡμέτεραι, δηλ. 24 ὥρων, 31 λεπτῶν, 22 δευτέρων· ἀλλ' ὁ ἐνιαυτός του εἶνε σχεδὸν διπλάσιος τοῦ ἡμετέρου, ἔχων 686 ἡμέρας, 23 ὥρας, 30 λεπτά 42 δεύτερα.

Ὁ Ἄρης εἶνε κομψὴ μικρὰ σφαῖρα ἔχουσα μόνον 1500 λευγῶν διάμετρον· ἡ θερμοκρασία της εἶνε ἡ αὐτὴ ὡς ἡ τῆς γῆς, ἂν καὶ ἐν γένει κατὰ τι ψυχροτέρα· οἱ πόλοι της πολὺ πλέον συμπεπιεσμένοι τῶν ἡμετέρων, διότι ἡ διάμετρός της, κατὰ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀξῶνος τῶν πόλων εἶνε μόνον 1400 λευγῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ πενήτηκοντα λεύγας συμπεπισμοῦ δι' ἕκαστον πόλον· ἡ χώρα διακόπτεται ὑπὸ πεδιάδων, κοιλάδων καὶ λόφων· ὅρη δὲ ὑψηλὰ οὐδὲν ὡς ὑπάρχουσι, καὶ πανταχοῦ ἡ γῆ ἔχει χρομα ὡχρὰς κοκκίνης σχεδὸν ὡς τοῖ κοκκίνου ἀμμολίθου ὃν γνωρίζομεν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ ἐαφῆς ζωηροτέρας. Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε σχεδὸν ὡς ἡ τῆς γῆς, οὔτε ὑψηλότερα οὔτε παχυτέρα, ἀπ' ἐναντίας τῶν ῥηθέντων ὑπὸ τινῶν ἀστρονόμων οἵτινες ἐστήριζαν τὴν περὶ τούτου γνώμην των ἐπὶ πάνυ ἀμφιβόλων ἐάσεων· οἱ δὲ πόλοι ἐκ τοῦ μεγάλου συμπεπισμοῦ των καλύπτονται καθ' ἅπαντα τὸν ἐνιαυτὸν ὑπὸ πολὺ μείζονος ποσότητος χιόνος παρὰ οἱ τῆς γῆς, ἐξ οὗ ὅποταν ὁ ἄνεμος πνέῃ κατ' εὐθείαν ἀπ' ἀρκτου ἢ μεσημβρίας, συμβαίνουσιν αἰφνίδιοι μεταβολαὶ θερμοκρασίας, καὶ ἐκ τούτου αἱ ἀμπελοι καὶ οἱ πέποιες ρίπτουσι πολλακίς τὸν καρπὸν των· ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆνός σφαῖρα ἔχει τοὺς πολικοὺς κατεψυχ-

μένους της τόπους καὶ ὅρη κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων, ἐν μέρει μόνον ἀνάλυσμένων, ὅποταν ἀλληλοδιαδόχως ἐκτιθενται εἰς τὸν ἥλιον, δὲν ἠπόρησα ἂν καὶ εἰς τὸν Ἄρην τὰ αὐτὰ αἰτία ἐπέπερον τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα· ἐβεβαίωθην ὅτι αἱ ὑπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν πλανήτην τοῦτον φαινόμενα ἢ πολικαὶ διαλάμπουσαι κηλίδες προέρχονται ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν κατεψυγμένων ἐκείνων τόπων ζωηρᾶς ἀντανάκλασεως τοῦ φωτός, καὶ ὅτι ἡ μείωσις τῶν εἰρημένων κηλίδων, ὅποταν ἐκτιθενται εἰς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀστέρος ἐκείνου· παραδείγματος χάριν ἡ κηλὶς τοῦ μεσημβρινοῦ πόλου ἦν καθ' ὑπερβολὴν μεγάλη τῷ 1781, ὅπερ ἦν ἐπόμενον, διότι ὁ πόλος ἐκεῖνος ἐξήρχετο ἤδη ἐκ δωδεκαμηνιαίας νυκτός καὶ καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τοῦτο ἦν ἐστερημένος τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου· ἦν δὲ ἐλάσσων, ὅποταν τὸν παρετήρησαν τῷ 1783 καὶ ἤλαττώθη βαθμηδὸν ἀπὸ τῆς 20 Μαΐου μέχρι τῶν μέσων τοῦ Σεπτεμβρίου ὅτε ἐφάνη ὅτι ἐγένετο σείσμος· κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ὁ μεσημβρινὸς πόλος εἶχεν ἀπολαύσῃ ὀκτάμηνον θέρους καθ' ὃ ἀδιαλείπτως εἶχον ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἀκτίνας τοῦ ἡλίου· εἶνε δὲ ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸ τέλος ἦσαν τοσοῦτον λοξαί, ὥστε δὲν ἐδύνατο νὰ παρᾶσχῃ μεγάλην ὠφέλειαν· ἀπ' ἐτέρου μέρους ὁ ἀρκτικός πόλος ὅστις ἀπ' οὗ δώδεκα μῆνας κατὰ συνέχειαν εἶχε μείνη ἐκτεθειμένος εἰς τὸν ἥλιον, κατέπεσεν εἰς σκότος βαθύ, ἐφαίνετο ὀλίγον μέγας, εἰ καὶ αὐξήθεντος θεσπέως τοῦ ὄγκου του. Τῷ 1783 ὁ πόλος οὗτος δὲν ἦν ὁρατός, ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἀξῶνός του ἧτις δὲν μᾶς ἐπέτρεπε νὰ τὸν ἴδωμεν· ὅπως δὲ καὶ ἂν ἦ, ἐπειδὴ ὁ ἀξὼν τοῦ πλανήτου τούτου εἶνε κεκαλυμμένος ἐπὶ τῆς τροχιάς του κατὰ 61° 32', αἱ μεταβολαὶ τῶν ὥρων εἰσὶν ὀλίγον ἐπιστηταί, καὶ ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται σχεδὸν ἡ αὐτὴ ὑπὸ πάντα εαυτὸν πλάτους.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ο ΥΠΟΚΟΜΗΣ ΤΗΣ ΒΡΑΖΕΛΟΝΗΣ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΝΕΩΤΑΤΟΝ.

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

(Συνέχεια. Ἰδὲ φυλλάδιον 39.)

ΚΑ'.

ΑΓΩΝΙΑ.

Τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν τὸ δωρητήριον ἐγγράσεν ἐστάλη εἰς τὸν βασιλεῖα, ὁ καρδινάλιος διέταξε νὰ τὸν μεταφέρουν εἰς Βενεσίαν. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ αὐτὴ τὸν ἠκολούθησαν. Αἱ τελευταῖαι τοῦ φωστῆρος τούτου ἀκτίνας ἐδίδαν ἀκόμη ἀρεκτὴν λάμψιν, ὥστε εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν αὐτῶν ἀπέρισφοντο ὅλα τὰ ἄλλα φῶτα. Ἐπειτα, καθὼς βλέπομεν,

δορυφόρος ὦν πρὸς τὸν ὑπουργοῦ του, ὁ νέος Λουδοβίκος ἔτρεχε μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς εἰς τὴν τροχίαν τῆς ἑλξείως του. Ἡ νόσος, κατὰ τὴν πρόγνωσιν τοῦ Γκενώ, εἶχε χειροτερεύσει· δὲν ἦτον πλέον προσβολὴ ἀρθρίτιδος, ἦτον προσβολὴ θανάτου. Ἄλλ' εἰς τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου, ἐπροστίθετο καὶ ἀγωνία ἄλλη μεγαλύτερα, ἡ ἀδημονία εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερε τὴν ψυχὴν του τὸ δωρητήριον ἐκείνο ἐγγράσων, τὸ ὅποσον εἶχε στείλει εἰς τὸν βασιλεῖα, καὶ, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Κολμπέρ, ὁ βασιλεὺς ἐμελλε νὰ τὸ ἐπιστρέψῃ χωρὶς νὰ τὸ δεχθῇ. Ὁ καρδινάλιος εἶχε μεγάλην πίστιν, ὡς εἶδαμεν, εἰς τὰς προρρήσεις τοῦ γραμματέως του· ἀλλ' ἡ ποσότης ἦτον μεγάλη, καὶ, ὅσον ἂν ἦτον εὐφυῆς ὁ Κολμπέρ, ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὁ καρδινάλιος ἐσυλλογίζετο καθ' ἑαυτὸν ὅτι καὶ ὁ πνευματικὸς ἐπίσης ἠδύνατο ν' ἀπατηθῇ, καὶ ὅτι ἦτον τόσον τοῦλάχιστον ἐνδεχόμενον τὸ νὰ μὴ κολαπθῇ, ὅσον καὶ τὸ νὰ μὴ τοῦ ἀποδώσῃ τὰ σαράντα του ἑκατομμύρια ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος.

Ἐπειτα, ὅσον ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ τὸ δωρητήριον, τόσον ὁ Μαζαρίνος εὐρίσκεν ὅτι σαράντα ἑκατομμύρια ἤξιζαν τὸν κόπον νὰ κινδυνεύσῃ κατὰ τι ὁ ἄνθρωπος, καὶ νὰ κινδυνεύσῃ μάλιστα πράγμα τόσον ὑποθετικὸν ὡς τὴν ψυχὴν.

Ὁ Μαζαρίνος, καὶ ὡς καρδινάλιος καὶ ὡς πρωθυπουργός, ἦτον σχεδὸν ἀθεος καὶ ὀλωσδιόλου ὑλιστής. Ὅσακις ἡ θύρα ἀνοίγετο, ἐστρέφετο λοιπὸν ἀνήσυχος πρὸς αὐτήν, νομίζων ὅτι ἐβλεπεν ἐμβαῖνον ἐκεῖθεν τὸ ἄθλιον ἐκείνο δωρητήριον· ἔπειτα, ἀπατωμένος εἰς τὴν προσδοκίαν του, ἐπιπτε πάλιν εἰς τὸ προσκέφαλον στενάζων, ἐπανήρχετο καὶ πάλιν ὁ πόνος του, καὶ τὸσω μᾶλλον ζωηρότερος, ὅσω πρὸς στιγμὴν τὸν εἶχε λησμονήσει.

Καὶ ἡ βασίλισσα δὲ Ἄννα εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν καρδινάλιον· ἡ καρδία της, ἂν καὶ ἡ ἡλικία τὴν εἶχε κάμει περιφίλυτον, δὲν ἐβάσταζε νὰ μὴ δεῖξῃ εἰς τὸν ἀγωνιῶντα τοῦτον τὴν λύπην της, κατ' ἄλλους μὲν ὡς γυνὴ, κατ' ἄλλους δὲ ὡς βασίλισσα.

Ἐνδύθη δὲ, οὕτως εἶπεῖν, ἀπὸ τότε τὸ πένθος τῆς φυσιογνωμονίας, καὶ, ὁμοῦ μὲ αὐτὴν, τὸ ἐνδύθη καὶ ὅλη ἡ αὐτὴ.

Ὁ δὲ Λουδοβίκος, θέλων νὰ μὴ δεῖξῃ εἰς τὸ πρόσωπόν του ὅ,τι ἐγένετο εἰς τὰ εἶδη τῆς ψυχῆς του, ἔμενε πεισματωδῶς κλεισμένος εἰς τὸ δώμά του, μὴ θέλων ἄλλον ἄνθρωπον παρὰ τὴν τροφὸν του· ὅσον ἐσυλλογίζετο πλησιάζουσαν τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐμελλε νὰ λάβῃ εἰς χεῖράς του τὴν ἀληθινὴν ἐξουσίαν, τόσον ἐγένετο ταπεινός καὶ ὑπομονητικὸς, συγκεντρώνων εἰς ἑαυτὸν τὰς δυνάμεις του, καθὼς ὅλοι οἱ ἰσχυροὶ θελήσεως ἄνθρωποι, ὅταν ἔχουν τίποτε νὰ ἐκτελέσουν, φυλάττουσιν ὅλην αὐτῶν τὴν ἐνέργειαν διὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως.

Εἶχε ἑλθῆ μυστικῶς τὸ εὐχέλαιον εἰς τὸν κοιτώνη τοῦ καρδινάλιου, ὅστις, ἀκολουθίων νὰ προσποιεῖται ὡς πάντοτε, ἐπάλασε κατὰ τῶν φαινομένων καὶ κατὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὑποδεχόμενος διαφοροῦς ἀνθρώπους εἰς τὴν κλίνην του, ὡς νὰ ἔπασχεν ἀπὸ νόσον εὐθεράπιτον.

Καὶ ὁ Γκενώ αὐτὸς ἐφυλάττειν ἄκραν περὶ τῆς νό-

(1) Ὅστων δακτύλου.

σου ταύτης μυστικότητα ἀπειράκις ἐρωτώμενος· καὶ ἐξεταζόμενος, ἄλλο τι δὲν ἀπεκρίνετο, εἰμὴ· Ἡ Ἐξοχότης Του εἶναι νέος ἀκόμη καὶ εὐρωστός· ἀλλ' ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ θὰ γείνη, καὶ ὅταν ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ σῶσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ σῶσθῃ.

Τοὺς ποιούτους λόγους, διαδιδόμενους ἀπ' αὐτὸν με μυστικότητα, συστολὴν καὶ ὡς κατὰ προτίμησιν πρὸς ἕκαστον, δύο ἄνθρωποι, ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ καρδινάλιος, ἐσκολιάζαν με μεγίστην προσπάθειαν.

Ὁ Μαζαρίνος, ἐναντίον τῆς προφητείας τοῦ Γκενώ, ἐπλανᾶτο πάντοτε, ἢ μάλλον ἐπαίξε τόσον καλὰ τὸ μέρος του, ὥστε οἱ πανουργότεροι τῶν ἀνθρώπων, λέγοντες ὅτι ἐπλανᾶτο, ἀπέδειχναν ὅτι αὐτοὶ ἦσαν οἱ πλανώμενοι.

Ὁ Λουδοβίκος, μακρὰν ὄν τοῦ καρδινάλιου δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας, ὁ Λουδοβίκος, προσηλωμένον ἔχων τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ δωρητηρίου ἐκείνου τὸ ὅποιον ἐκράτει εἰς τόσην ἀνησυχίαν τὸν καρδινάλιον, ὁ Λουδοβίκος δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς ποία ἦτον ἡ κατάστασις τοῦ Μαζαρίνου. Ὁ υἱὸς τοῦ ΠΓ' Λουδοβίκου, ἀκολουθῶν τὰς πατρικὰς παραδόσεις, τόσον ὀλίγον βασιλεὺς ἦτον ἕως τότε, ὥστε, καὶ τοὶ ἐπιθυμῶν ἐνθέρμως τὴν βασιλείαν, τὴν ἐπεθύμει με τὸν φόβον ἐκείνου τὸν συνοδεύοντα ὅλα τὰ ἄγνωστα ὅθεν, ἀφοῦ ἔκαμε τὴν ἀπόφασίν του, τὴν ὁποίαν δὲν ἐκοινοποίησεν εἰς κανένα, ἠθέλησε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Μαζαρίνον συνέντευξιν. Πρώτη ἡ βασιλίσσα Ἄννα, ἥτις δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὴν κλίνην τοῦ καρδινάλιου, ἤκουσε τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ἀνέφερεν εἰς τὸν ἀσθενῆ, ὅστις, ἀκούσας αὐτὴν, ἐταράχθη.

Με ποῖον σκοπὸν ὁ ΙΔ' Λουδοβίκος ἐζήτηε τὴν συνέντευξιν ταύτην; Ἦθελεν ἄρα γε ν' ἀρνηθῆ τὴν δωρεάν, καθὼς εἶχεν εἰπεῖ ὁ Κολμπέρ; ἢ ἤθελε νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ τὴν δεχθῆ, καθὼς ἐσυλλογίζετο ὁ Μαζαρίνος; Μολαταῦτα, ἐπειδὴ ὁ ἀσθενὴς ἠσθάνετο ὅτι ἡ ἀβεβαιότης αὐτῆ ἤξανε τοὺς πόνοους του, δὲν ἐδίστασε ποσῶς νὰ δεχθῆ τὴν πρότασιν.

— Καλῶς νὰ ὀρίσῃ ἡ Μεγαλειότης Του, ναί, πάντοτε καλῶς νὰ ὀρίσῃ, ἐφώναξε νεύσας πρὸς τὸν καθήμενον εἰς τοὺς πόδας τῆς κλίνης τοῦ Κολμπέρ, ὅστις ἐνόησεν ἐντελῶς τοῦ νεύματος ἐκείνου τὴν σημασίαν. Κυρία μου, ἠκολούθησεν ὁ Μαζαρίνος, λαμβάνεις τὴν καλοσύνην νὰ βεβαιώσῃς ἡ Μεγαλειότης Σου τὸν βασιλέα περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν πρὸς αὐτὸν αἰσθημάτων μου;

Ἰπακούσασα εἰς τὴν θέλησιν του, ἡ βασιλίσσα Ἄννα ἐσηκώθη, διότι ἐβιάζετο καὶ αὐτὴ νὰ ἰδῆ τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως τῶν σαράντα ἑκατομμυρίων, ἥτις ἦτον ἡ μυστικὴ φροντίς ὅλων.

Ἀφοῦ ἐξῆλθεν ἡ βασιλίσσα, ὁ Μαζαρίνος ἀνεσηκώθη με πολὺν ἀγῶνα, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Κολμπέρ· — Ἰδοῦ, Κολμπέρ, ἐπέρασεν δύο δυστυχεῖς ἡμέραι! δύο θανατηφόροι ἡμέραι ἐπέρασεν, καὶ βλέπεις ὅτι κάμμιναν εἶδον ἀπ' ἐκεῖ πέραν δὲν ἔχομεν.

— Ἰπομονή, Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Κολμπέρ.

— Τρελλὸς εἶσαι, ἄθλιε! με συμβουλεύεις ὑπομονήν! ὦ! με τὴν ἀλήθειαν, Κολμπέρ, περιπαίξεις

μ' ἐμὲ· ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ σὺ φωνάζεις νὰ περιμείνω!

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Κολμπέρ με τὴν συνήθη ἀταραξίαν του, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ γείνουσι τὰ πράγματα καθὼς εἶπα. Ἡ Μεγαλειότης Του ἔρχεται νὰ σὲ ἰδῆ, σημείον ὅτι σοὺ φέρει ὁ ἴδιος τὸ δωρητήριον.

— Τὸ πιστεύεις σὺ, αἰ; Ἐγὼ ἀπ' ἐναντίας εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Μεγαλειότης Του ἔρχεται νὰ μ' εὐχαριστήσῃ.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπανῆλθεν ἡ βασιλίσσα Ἄννα· ἐξερχομένη εἰς προὔπαντησιν τοῦ υἱοῦ της, εἶχεν ἀπαντήσει εἰς τοὺς προθαλάμους νέον ἐμπειρικόν.

Ὁ ἐμπειρικὸς οὗτος ἔφερε κόνιν ἥτις ἐμελλε νὰ σώσῃ τὸν καρδινάλιον· τῆς κόνεως ταύτης ἐβάσταζε δεῖγμα ἡ βασιλίσσα.

Ἄλλ' ὁ Μαζαρίνος δὲν ἐπερίμενε κόνιν· ὅθεν οὐτε ἠθέλησε νὰ ρίψῃ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐπ' αὐτῆς, λέγων ὅτι ἡ ζωὴ δὲν ἀξίζει τόσους κόπους διὰ τὴν διατήρησίν της. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπρόφερε τὸ φιλοσοφικὸν τοῦτο ἀξιωμα, τὸ μυστικὸν του, τόσον καιρὸν διατηρήθην, τοῦ ἐξέφυγε τέλος πάντων.

— Τὸ οὐσιώδες, κυρία μου, εἶπε, δὲν εἶναι τούτο. Πρὸ δύο σχεδὸν ἡμερῶν ἔκαμα εἰς τὸν βασιλέα μικράν τινα δωρεάν· ἕως τώρα, ἀπὸ πολλῆν εὐγένειαν ἀναμφιβόλως, ἡ Μεγαλειότης Του δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξηγηθῆ· ἀλλ' ἔρχεται ἡ στιγμὴ τῶν ἐξηγήσεων, καὶ παρακαλῶ τὴν Μεγαλειότητά Σου νὰ μοῦ εἰπῆς ἂν ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσισεν τίποτε περὶ τούτου.

Ἡ βασιλίσσα Ἄννα ἠτοιμάσθη ν' ἀποκριθῆ· ὁ Μαζαρίνος τὴν ἐμπόδισε.

— Τὴν ἀλήθειαν, κυρία μου, εἶπε, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀλήθειαν! Μὴ κολακεύσῃς ἄνθρωπον ψυχόρραγοντα με ἐλπίδας ματαίας.

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐστάθη, διότι βλέμμα τοῦ Κολμπέρ τὸν εἰδοποίησεν ὅτι ἐπαρδρόμησεν.

— Ἡξεύρω, εἶπεν ἡ βασιλίσσα Ἄννα λαβοῦσα τὴν χεῖρα τοῦ καρδινάλιου, ἠξεύρω ὅτι ἔκαμες γενναίως, ὅχι μικράν δωρεάν, καθὼς λέγεις μετριοφρονῶν, ἀλλὰ δωρεάν μεγαλοπρεπεστάτην. Ἡξεύρω πόση θὰ ἦτον ἡ λύπη σου, ἂν ὁ βασιλεὺς . . .

Ὁ Μαζαρίνος ἠκραζέτο, ἂν καὶ νεκρὸς σχεδὸν, ὅπως δέκα ζῶντες δὲν ἠδύνατο ν' ἀκραστοῦν.

— Ἄν ὁ βασιλεὺς; ἀπεκρίθη.

— Ἄν ὁ βασιλεὺς, ἠκολούθησεν ἡ βασιλίσσα Ἄννα, δὲν ἐδέχτο προσηκῶς τὴν εὐγενῆ προσφοράν σου.

Ὁ Μαζαρίνος ἐπεσε πάλιν εἰς τὸ προσκέφαλον καθὼς ὁ Παντζλὼν τῆς κωμωδίας, δηλαδὴ με τὴν ἀπελπισίαν ἀνθρώπου ναυαγοῦντος καὶ ἐγκαταλείποντος πᾶσαν ἰδέαν σωτηρίας ὡς ἀδύνατον· ἀλλ' ἐδιατήρησεν ἀκόμη ἀρκετὴν δύναμιν καὶ ἀγχίνουσαν ὥστε νὰ ρίψῃ εἰς τὸν Κολμπέρ ἐν ἀπὸ τὰ βλέμματα ἐκείνα, τὰ ὅποια ἀξίζουν δέκα ὠδὰς, δηλαδὴ δέκα μεγάλα ποιήματα.

— Δὲν εἶναι ἀλήθεια, ἐπρόσθεσεν ἡ βασιλίσσα, ὅτι θὰ ἐξελάμβανες τὴν ἄρνησιν τοῦ βασιλέως σχεδὸν ὡς ὕδριν;

Ὁ Μαζαρίνος ἐκύλισε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸ

προσκέφαλον, χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ προσφέρῃ μίτη μίαν συλλαβὴν.

Ἡ βασιλίσσα ἠπατήθη, ἢ ἐπροσποίηθη ὅτι ἠπατήθη, εἰς τὸ κίνημα του τούτου.

— Διὰ τούτου, ἐπανελάβε, τὸν ἐφωδίασα με κάλως συμβουλάς, καὶ, ἐπειδὴ μερικοὶ κύριοι, φημι οὐκ ἀναμφιβόλως τὴν δόξαν τὴν ὁποίαν, διὰ τῆς γενναιοτήτος σου ταύτης, ἢ ἀποκτήσεις, ἐπάσχισαν ν' ἀποδείξουν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἔπρεπε νὰ μὴ δεχθῆ τὴν δωρεάν αὐτὴν, ἠγωνίσθη ὑπὲρ τῆς Ἐξοχότητος Σου, καὶ ἠγωνίσθη τόσον ἐπιτυχῶς, ὥστε δὲν θὰ λάβῃς, ἐλπίζω, τὴν τοιαύτην δυσἀρέσκειαν.

— Ἄ! ἐμουρμούρισεν ὁ Μαζαρίνος με ἀτονισμένους ὀφθαλμούς· Ἄ! μοῦ ἔκαμες χάριν, τὴν ὁποίαν δὲν θα λησμονήσω οὔτε στιγμὴν εἰς τὰς ὀλίγας ὥρας ὅσας μοῦ μένει ἀκόμη νὰ ζήσω!

— Ἀγκαλὰ, χρεωστῶ νὰ τὸ εἰπῶ, ἠκολούθησεν ἡ βασιλίσσα Ἄννα, δὲν κατόρθωσα χωρὶς δυσκολίαν τὴν χάριν ταύτην εἰς τὴν Ἐξοχότητά Σου.

— Ἄ! ἀνάθεμα τὸν πειρασμόν! τὸ πιστεύω. Ὡχ! Ὡχ!

— Τί ἔχεις; διὰ τὸν Θεόν!

— Τί ἔχω; καίομαι.

— Ἰποφέρεις λοιπὸν πολύ;

— Καθὼς ὁ κολασμένος.

Ὁ Κολμπέρ ἤθελε νὰ ἐγίνετο ἄφαντος ὑποκάτω τοῦ πατώματος.

— Ὡστε λοιπὸν, ἐπανελάβεν ὁ Μαζαρίνος, ἡ Μεγαλειότης Σου πιστεύεις ὅτι ὁ βασιλεὺς . . . Ἐδῶ ἐστάθη ὀλίγας στιγμὰς . . . — ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔρχεται ἔδῶ νὰ μ' εὐχαριστήσῃ;

— Πιστεύω, εἶπεν ἡ βασιλίσσα.

Ὁ Μαζαρίνος ἐκεραυνοδόκησε τὸν Κολμπέρ με τὸ τελευταῖον βλέμμα του.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἰ κλητῆρες ἀνήγγειλαν τὸν βασιλέα εἰς τοὺς προθαλάμους, ὅπου ἐπεσωρεύετο πλήθος πολὺ αὐλικῶν. Ἡ ἀγγελία αὐτῆ ἐπέφερε ταραχὴν καὶ μετακινήσιν ἐπίπλων, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ὠφεληθεῖς ὁ Κολμπέρ ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ὀπισθεν τῆς κλίνης θύραν. Ἡ βασιλίσσα Ἄννα ἐσηκώθη, καὶ ἐπερίμενον ὀρθῆ τὸν υἱὸν της. Ὁ Λουδοβίκος ἐφάνη εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ κοιτώματος, με τοὺς ὀφθαλμούς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς, ὅστις δὲν ἐλάμβανεν οὔτε τὸν κόπον πλέον νὰ κινηθῆ διὰ τὴν ἐπίγειον ταύτην Μεγαλειότητα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐσυλλογίζετο ὅτι δὲν εἶχε πλέον τίποτε νὰ περιμείνη.

Εἰς τῶν κλητῆρων ἐπλησίασε θρόνον εἰς τὴν κλίνην. Ὁ Λουδοβίκος ἐχαιρέτησε τὴν μητέρα του, εἶπειτα τὸν καρδινάλιον, καὶ ἐκάθησεν. Ἡ βασιλίσσα ἐκάθησε καὶ αὐτή.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐκύτταζεν ὀπίσω του, ὁ κλητῆρ ἐνόησε τὸ βλέμμα τοῦτο, ἔκαμε νεῦμα, καὶ ὅσοι αὐτικοὶ ἔμεναν ἀκόμη εἰς τὰς θύρας ἀπεμακρύνθησαν ἀμέσως.

Ἐπεσαν λοιπὸν τὰ βελούδινα παραπετάσματα, καὶ ὁμοῦ με αὐτὰ ἡ σιωπὴ εἰς τὸν κοιτῶνα.

Ὁ βασιλεὺς, νεώτατος ὢν ἀκόμη καὶ δευλότατος ἔμπροσθεν ἀνδρὸς, τὸν ὁποῖον, ἀφοῦ ἐγεννήθη, ἐγνώρισεν ὡς κύριόν του, τὸν ἐσέβετε ἀκόμη περισσότερο ὑπὸ τὸ μεγαλεῖον ἐκείνου τοῦ θανάτου· δὲν

ἐτόλμα λοιπὸν ν' ἀρχίσῃ τὴν συνομιλίαν, αἰσθανόμενος ὅτι πᾶσα λέξις ἔπρεπε νὰ ἔχη σημασίαν, ὅχι μόνον ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἄλλου κόσμου.

Καθ' ὅσον ἀφορᾶ τὸν καρδινάλιον, εἰς καὶ μόνος διαλογισμὸς τὸν ἐκυρίευσεν, ἡ δωρεά του. Τὴν καταβεβλημένην ἐκείνην ὄψιν, τὸ ἄχαρι ἐκείνο βλέμμα, δὲν τὰ ἐπροξένει εἰς αὐτὸν ὁ πόνος, ἀλλ' ἡ προσδοκία τῆς εὐχαριστήσεως ἥτις ἐμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ καταστρέψῃ πᾶσαν ἐλπίδα ἀποδόσεως.

Πρῶτος ὁ Μαζαρίνος ἔβλεπε τὴν σιωπὴν.

— Ἦλθες, εἶπε, Μεγαλειότατε, νὰ ἐγκατασταθῆς εἰς Βενετίαν;

Ὁ Λουδοβίκος ἐνευσε καταφατικῶς.

— Μεγάλην εὐνοίαν, ἠκολούθησεν ὁ Μαζαρίνος, δείχνεις εἰς ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα, καὶ αὐτὴ θὰ κάμῃ τὸν θάνατόν του γλυκύτερον.

— Ἐλπίζω, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἔρχομαι νὰ ἐπισκεφθῶ, ὅχι ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα, ἀλλ' ἀσθενῆ ἐπιδεκτικὸν θεραπείας.

Ὁ Μαζαρίνος ἐνευσε διὰ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸ νεῦμα ἐκείνο ἐσήμαιεν·

— Ἡ Μεγαλειότης Σου εἶσαι πολὺ καλὸς, ἀλλ' ἐγὼ περὶ τούτου ἠξεύρω περισσότερα.

— Τελευταία εἶναι αὐτὴ ἡ ἐπίσκεψις, εἶπε, Μεγαλειότατε, τελευταία.

— Ἄν ἦναι τούτο, κύριε καρδινάλιε. εἶπεν ὁ ΙΔ' Λουδοβίκος, ἔρχομαι καὶ τελευταίαν φοράν νὰ λάβω τὰς συμβουλάς ὁδηγοῦ εἰς τὸν ὅποιον χρεωστῶ τὸ πᾶν.

Ἡ βασιλίσσα Ἄννα ἡ Αὐστριακὴ ἦτον γυνὴ· δὲν ἠμπόρεσε λοιπὸν νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα. Ὁ Λουδοβίκος ἐφάνη καὶ αὐτὸς πολλὰ καταλυγμένος, καὶ ὁ Μαζαρίνος περισσότερον ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς δύο, ἀλλὰ δι' ἄλλα αἰτία. Ἐπεκράτησε καὶ πάλιν σιωπὴ· ἡ βασιλίσσα ἐσφόγγισε τὰ δάκρυά της, καὶ ὁ Λουδοβίκος ἀνέλαβε καὶ πάλιν τὸ σταθερὸν ἠθὸς του.

— Ἐλεγα, ἠκολούθησεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι χρεωστῶ πολὺ εἰς τὴν Ἐξοχότητά Σου.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ καρδινάλιου κατέφαγαν τὸν ΙΔ' Λουδοβίκον, διότι ἠσθάνετο πλησιάζουσαν τὴν μεγάλην καὶ κρίσιμον στιγμὴν.

— Καὶ, ἠκολούθησεν ὁ βασιλεὺς, ἡ κυριώτερα αἰτία τῆς ἐπισκέψεώς μου εἶναι νὰ σ' εὐχαριστήσω εἰλικρινῶς διὰ τὸ τελευταῖον φιλικὸν δεῖγμα, τὸ ὅποιον ἠθέλησες νὰ μοῦ στείλῃς.

Αἱ παρεαὶ τοῦ καρδινάλιου ἐκοιλώθησαν, τὰ χεῖλη του ἐμισανοῦζαν, καὶ ὁ γοερώτερος στεναγμὸς τῆς ζωῆς του ἠτοιμάσθη νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ στόμα του.

— Βασιλεῦ, εἶπε, θὰ γυμνώσω τὴν πτωχὴν μου οἰκογένειαν· θὰ καταστρέψω ὅλους τοὺς ἐδικούς μου, διὰ τὸ ὅποιον ἔσως θὰ κατηγορηθῶ· ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν θὰ εἰπῆ ὁ κόσμος ὅτι ἠρνήθη νὰ θυσιάσῃς τὸ πᾶν εἰς τὸν βασιλέα μου.

Ἡ βασιλίσσα Ἄννα ἄρχισε πάλιν τοὺς κλαυθμούς της.

— Φίλτατε κύριε Μαζαρίνε, ἠκολούθησεν ὁ βασιλεὺς με ὕψος σοβαρώτερον παρὸς τὸ ἠδύνατο νὰ

περιμένη κάγεις από την νεότητά του, κακά μέ- νόσες, καθώς βλέπω.

Ο Μαζαρίνος άνεσηκόθη επί του άγκωνός του.

— Δέν πρόκειται ποσώς έδω να καταστραφή ή άγαπητή οικογένειά σου, ούτε να γυμνωθούν οι ύπη- ρέται σου. Ω! όχι, αυτό δέν θά γείνη.

— Κάτι θά μου άφήση, είπε καθ' έαυτόν ο Μα- ζαρίνος· άς τού έβγάλωμεν λοιπόν τό μεγαλύτερον κομμάτιον.

— Ο βασιλεύς κοντεύει να κατανοηθή και να δείξη γενναιότητα, έσυλλογίσθη ή βασίλισσα, άς μή τόν άφίσωμεν λοιπόν να πτωχύνη· εύκαιρία τοιαύτη πλουτισμού δέν θά παρουσιασθή ποτέ.

— Βασιλεύ, είπε μεγαλοφώνως ο καρδινάλιος, ή οικογένειά μου είναι πολυάριθμος, και αι άνεψιαί μου θά μείνουν εις μεγάλην στέρησιν όταν εγώ δέν θά ζώ πλέον.

— Ω! έσπευσε να τόν διακόψη ή βασίλισσα, μήν άνησυχής εις τό παραμικρόν περι τής οικογε- νείας σου, φίλτατε κύριε Μαζαρίνε· δέν θά έχωμεν φίλους πολυτιμότερους από τούς φίλους σου· αι άνε- ψιαί σου θά ήναι τέκνα μου, άδελφαί τής Αυτού Μεγαλειότητος· και, αν θά γίνωνται βασιλικαι χά- ριτες εις την Γαλλίαν, θά γίνονται δι' εκείνους τούς όποιους άγαπάς.

— Καπνός! είπε καθ' έαυτόν ο Μαζαρίνος, όστις έγνωρίζεν από πάντα άλλον καλήτερα ποίαν πίστιν πρέπει να διδη κανείς εις τας υποσχέσεις τών βασιλέων.

Ο Λουδοβίκος άνέγνωσε τόν διαλογισμόν τούτον του άποθνήσκοντος εις τό πρόσωπόν του.

— Ηούχατε, φίλτατε κύριε Μαζαρίνε, του είπε με μικρόν και εිරωνικόν μειδίημα, αι κύριαί Μα- ζαρίνου, στερούμεναι τής Βξοχότητος Σου, θά στε- ρηθούν του πολυτιμότερου τών άγαθών των, και μολαταύτα θά έχουν την πλουσιωτέραν κληρονο- μίαν τής Γαλλίας, και επειδή ήθέλησε να μου δώσης την προικά των . . .

Ο καρδινάλιος εκύτταζε καρδιοκτυπών.

— Εγώ την αποδίδω εις αυτάς, ήκολούθησεν ο Λουδοβίκος έβγάζων από τό στήθος του και εκτεί- νων προς την κλίνην του καρδινάλιου τό δωρητή- ριον τό όποιον πρό δύο ήμερών είχεν εγείρει τόσους κλύδωνας εις την ψυχήν του Μαζαρίνου.

— Τί σου είπα εγώ, Βξοχώτατε, έμουρμούρισεν όπισθεν τής κλίνης φωνή διελθοῦσα ως πνοή.

— Μου επιστρέφεις, Μεγαλειότατε, την δωρεάν μου, εφώναζεν ο Μαζαρίνος, ταραχθείς τόσον από την χαράν, ώστε έλθσμόνησε τό όποιον είχεν ανα- λάθει ευεργέτου πρόσωπον.

— Επιστρέφεις, Μεγαλειότατε, τά σαράντα εκα- τομμύρια, εφώναζεν ή βασίλισσα Άννα, έκπλαγείσα εις τοιοῦτον βαθμόν και αυτή, ώστε έλθσμόνησεν επίσης τό πρόσωπον τής τεθλιμμένης.

— Ναι, κύριε καρδινάλιε, ναι, κυρία μου, απε- κρήθη ο βασιλεύς Λουδοβίκος, σχίζων τό έγγραφον, τό όποιον ο Μαζαρίνος δέν ειχε τομησει ακόμη να λάβη εις χείρας του, Ναι, σχίζω τό έγγραφον τούτο τό όποιον εγύμνωγεν όλόκληρον οικογένειαν. Τά πλούτη ότα ή Βξοχότης Του απέκτησεν εις την

ύπηρεσίαν μου είναι έδικά του, και όχι έδικά μου.

— Άλλά, βασιλεύ, εφώναζεν ή βασίλισσα Άννα, συλλογίζεσαι ότι ή Μεγαλειότης Σου δέν έχεις ούτε δέκα χιλιάδας σκούδων εις τς ταμιείόν σου;

— Κυρία μου, έκαμα την πρώτην βασιλικήν μου πράξιν, και έλπίζω ότι θά ήναι καλός και άξιος οίώνος δια την βασιλείαν μου.

— Ά! Μεγαλειότατε, έχεις δίκαιον, εφώναζεν ο Μαζαρίνος, είναι μεγάλη τφ όντι, είναι γενναία τφ όντι αυτή ή πράξις σου.

Και εκύτταζε τό εν μετά τό άλλο τά διε- σπαρμένα επί τής κλίνης κομμάτια του έγγραφου, θέλων να βεβαιωθή ότι έσχίσθη τό πρωτότυπον και όχι αντίγραφον.

Τέλος πάντων οι όρθαλμοί του απήντησεν τό κομμάτιον εκείνο όπου εύρίσκετο ή υπογραφή του, και, αναγνωρίσας αυτήν, έπεσε, λειποθυμών από ήθο- νην, εις τό προσκέφαλον.

Η βασίλισσα Άννα, άδυνατούσα να κρύψη την λύπην της, ύψονε τας χείρας και τούς όφθαλμούς εις τόν ούρανόν.

— Ά! βασιλεύ, εφώναζεν ο Μαζαρίνος· ά! βα- σιλεύ, θά σύρης τας εύλογίας, ω Θεέ μου! θά σύ- ρης την άγάπην όλης μου τής οικογενείας!—rei Bacco! αν ποτέ κανείς από τούς έδικούς μου τολ- μήση να σε δυσαρεστήση εις τό παραμικρόν, βασι- λεύ, αγρίωσε τα όφρύδια, και έβγαίνω εύθύς από τόν τάφον μου.

Η κωμική αυτη εκφώνησις δέν έπροξένησεν όλον τό αποτέλεσμα τό όποιον έπερίμενεν ο Μαζαρίνος. Ο Λουδοβίκος είχε μεταβη εις σκέψεις άλλας άνω- τέρας, ή δε βασίλισσα Άννα, μη δυναμένη να υπο- φέρη (χωρίς να κυριευθή από τόν θυμόν τόν όποιον ήθελετο βρυχώμενον εις τό στήθος της) μήτε την μεγαλοψυχίαν του υιού της, μήτε την υποκρισίαν του καρδινάλιου, έσηκώθη και έξηλθεν από τόν κοιτώνα, χωρίς να την μέλη αν κατ' αυτόν τόν τρόπον εγι- νετο καταφανής τό πείσμα της.

Ο Μαζαρίνος τά έμάντευσεν όλα· όθεν, φοβού- μενος μήπως ο ΙΑ' Λουδοβίκος μεταβάλη την πρώ- την του απόφασιν, και θέλων να δώση χώραν εις άλλας σκέψεις, άρχισε να κραυγάζη, καθώς έμελλε μετά ταύτα να πράξη ο Σκαπίνοσ εις την ύψηλήν εκείνην άστειολογίαν, δια την όποιαν ο δύσκολος και μεμψίμοιρος Βουαλώ έτόλμησε να κατηγορήση τόν Μολιέρ.

Εν τούτοις, όλίγον κατ' όλίγον αι κραυγαί κατευ- νάσθησαν, και, όταν ή βασίλισσα Άννα ήτον εκτός του κοιτώνος, έπαυσαν όλωσδιόλου.

— Κύριε καρδινάλιε, είπεν ο βασιλεύς, έχεις τώρα κάμειαν παραγγελίαν να μου δώσης;

— Βασιλεύ, απεκρήθη ο Μαζαρίνος, είσαι ήδη ή σοφία κυτόχροημα, είσαι ή φρόνησις προσωποποιη- μένη· περι γενναιότητος δέν όμιλώ· ό,τι έπραξες αυτήν την στιγμήν υπερβαίνει όσα ποτέ οι γενναίο- τεροι άνδρες τών αρχαίων και νεωτέρων χρόνων έπραξαν.

Ο βασιλεύς έμεινε ψυχρός εις τό εκχώμιον τούτο.

— Ωστε λοιπόν, είπε, περιορίζεται εις μόνην την ευχαρίστησιν, κύριε· και ή έμπειρία σου, ήτις

είναι πολύ περισσότερο έγνωμένη παρά την σοφίαν μου, την φρόνησιν μου και την γενναιότητά μου, δέν εύρίσκει φιλικήν τινα παραγγελίαν ήτις να μου χρησιμεύση εις τό μέλλον;

Ο Μαζαρίνος έστάθη όλίγον συλλογίζόμενος.

— Έπραξες, του είπεν, ευεργεσίαν μεγάλην εις εμέ, δηλαδή εις τούς έδικούς μου, βασιλεύ.

— Άς τ' αφίσωμεν πλέον αυτό, είπεν ο βα- σιλεύς.

— Θέλω λοιπόν, ήκολούθησεν ο Μαζαρίνος, θέ- λω λοιπόν και εγώ να σου δώσω τι εις άνταμοιβήν των σαράντα εκατομμυρίων, τά όποια τόσον βασι- λοπρεπώς έγκαταλείπεις.

Ο Λουδοβίκος έδειξε δια του κινήματός του ότι όλαι αι τοιαύται κολακεΐαι τόν ήνώχλουν.

— Θέλω, επανέλαθεν ο Μαζαρίνος, να σου δώ- σω μίαν μόνην συμβουλήν· ναι, μίαν μόνην συμ- βουλήν, αλλά συμβουλήν πολυτιμότεραν από τά σα- ράντα αυτά εκατομμύρια.

— Κύριε καρδινάλιε! τόνδιέκοψεν ο ΙΑ' Λου- δοβίκος.

— Βασιλεύ, άκουσε την συμβουλήν αυτήν.

— Άκούω.

— Πλησίασε, βασιλεύ, διότι δέν έχω πλέον δύ- ναμιν . . . πλησιέστερα, βασιλεύ, πλησιέστερα.

Ο βασιλεύς έσκυφεν όλος εις την κλίνην του ψυ- χοφραγούντος.

— Βασιλεύ, είπεν ο Μαζαρίνος τόσον χαμηλά όστε ή πνοή τής λυλιάς του έφθασε μόνη, ως πα- ραγγελία του τάφου, εις την προσεκτικην του νέου βασιλέως ακοήν . . . βασιλεύ, μην έλθης ποτέ πρωθυπουργόν.

Ο Λουδοβίκος ώρθώθη έκστατικός. Η συμβουλή αυτη ήτον εξομολόγησις. Και θησαυρός ήτον τφ όντι ή ειλικρινής αυτη εξομολόγησις του Μαζαρίνου. Η κληροδοσία του καρδινάλιου προς τόν βασιλέα συνίστατο εις πέντε μόνον λέξεις· άλλ' αι πέντε αυται λέξεις, ο Μαζαρίνος τό είπεν, αξίζαν σαράντα εκατομμύρια.

Ολίγας στιγμάς ο Λουδοβίκος έμεινεν απόπλη- κτος. Ο Μαζαρίνος όμως εφανη ότι είπε λόγον πολλά φυσικόν.

— Τώρα, εκτός τής οικογενείας σου, ήρώτησεν ο νέος βασιλεύς, έχεις κανένα άλλον να μου συστή- σης, κύριε Μαζαρίνε;

Ευσμός μικρός ήκούσθη όπισθεν των παραπετα- σμάτων τής κλίνης. Ο Μαζαρίνος ενόησε.

— Ναι, ναι, εφώναζε με ζωηρότητα· ναι, Μεγα- λειότατε· θά σου συστήσω άνθρωπον φρόνιμον, αν- θρωπον τίμιον, άνθρωπον επιτήδειον.

— Λέγε τ' όνομά του, κύριε καρδινάλιε.

— Τ' όνομά του σου είναι σχεδόν άγνωστον ακόμη, βασιλεύ· είναι ο κύριος Κολμπέρ, ο επιμε- λητής μου. Ω! δοκίμασέ τον, επρόσθεσεν ο Μαζα- ρίνος τονίζων δυνατά την φωνήν του· ό,τι μου προείπε μου συνέβη· έχει νοῦν διορατικόν, και ποτέ δέν ήπατήθη, αυτε εις τά πράγματα, αυτε εις τά πρόσωπα, τό όποιον είναι περισσοτέρας άπορίας αξιον. Βασιλεύ, σου χρεωστώ πολλά, αλλά νομί-

ζω ότι σου τά πληρώνω όλα δίδων εις την Μεγα- λειότητά Σου τόν κύριον Κολμπέρ.

— Άς ήναι, είπε με άδιαφορίαν ο Λουδοβίκος, διότι, καθώς τό έλεγεν ο Μαζαρίνος, τ' όνομα τούτο του Κολμπέρ του ήτον όλωσδιόλου άγνωστον, και εξαλάμβανε τόν ένθουσιασμόν τούτον του καρδι- ναλίου ως παραφροσύνην άνδρός άποθνήσκοντος.

Ο καρδινάλιος είχε πέσει πάλιν εις τό προσκέ- φαλον.

— Αυτήν την φοράν πλέον, έχε ύγίειαν, βασι- λεύ . . . έχε ύγίειαν, έμουρμούρισεν ο Μαζαρίνος... Άπέκαμα, και έχω ακόμη τραχύν δρόμον να κάμω πριν παρουσιασθώ έμπροσθεν του νέου κυρίου μου... Έχε ύγίειαν, βασιλεύ.

Ο νέος βασιλεύς ήσθάνθη υγρούς από τά δά- κρυα τούς όφθαλμούς του. Έσκυψε προς τόν ψυχρο- φραγούντα, όστις ήτον σχεδόν λείψανον, και έπειτα έφυγε κατεσπευσμένως.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ.

Αι όμιλούμεναι καθ' όλην την γην γλώσσαί άρι- θμούνται εν γένει εις 2000, αι δε διάλεκτοι αυτών εις 5000. Διαιρούσι δε αυτάς εις πέντε μεγάλας κλάσεις, εκ των πέντε μερών του κόσμου, δηλ. εις γλώσσας τής Ασίας, τής Ευρώπης, τής Αφρικης, τής Αμερικης και τής Ωκεανίας· εκάστη δε των κλάσεων τούτων υποδιαιρείται εις οικογενείας.

Εκτός των διαιρέσεων τούτων, οι γλωσσογράφοι διακρίνουσιν τφ όνόματι ομάδος *Ινδο-Γερμανικης* ή μάλλον *Ινδο-Ευρωπαϊκης* άθροισιν οικογενειών των, αιτινες παρουσιάζουσιν άπασαι, μεταξύ των, σημεία άναμφίβολα συγγενείας. Είναι δε αυται αι οικογένειαι Ινδική, Περσική, Ρωμαϊκή, Γερμανική, Σλαβική και Κελτική.

Τό αντικείμενον τούτο νομιζόμεν αρκετά περιέρ- γον και αξιον τής προσοχής των άνανωστών μας, διό επιχειρούμεν να δώσωμεν ένταῦθα σύντομόν τινα ειδίσιον περι όλων εν γένει των γλωσσών τής Οίκουμένης παλαιών τε και νεωτέρων, άρχόμενοι από τας τής Ασίας, τής και κοιτίδος νομιζόμενης του ανθρωπίνου γένους.

Γλώσσα τής Ασίας.

Αι γλώσσαί αυται περιλαμβάνουσιν τας Σημη- τικας, κανκασικας, περσικας, ινδικας, ταταρι- κας και τας τής Σιβηρίας.

α. Σημητικαί Γλώσσαί.

Αι Σημητικαί Γλώσσαί διαφορῶνται εις πέντε κλάδους, τόν *Εβραϊκόν*, *Συρικόν*, *Μηδικόν*, *Α- ραβικόν* και *Αβυσσινόν*.

Ο *Εβραϊκός κλάδος* περιλαμβάνει 1. Την *Εβραϊκήν Γλώσσαν*, υποδιαιρούμένην

εις τρεις διαλέκτους, την αρχαίαν 'Εβραϊκήν ἧτις ἔπαυσε νὰ ὁμιλῆται μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Βαβυλώνας· τὸ Χαλδαϊκὸν ἰδιώμα, ὅπερ διεδέχθη τὴν ἀρχαίαν Ἑβραϊκὴν, ὠμιλεῖτο δὲ καὶ ἐγράφετο μέχρι τῆς ἐνδεκάτης ἑκατονταετηρίδος μ. Χ., τὸ Σαμαριτικὸν μωρρωθὲν ἐπτα αἰῶνας π. Χ. διὰ τῆς ἀναμίξεως τῆς Ἑβραϊκῆς, τῆς Χαλδαϊκῆς καὶ τῆς Συρικῆς, καὶ τὴν Γλῶσσαν τῶν 'Ραββίνων, μορφοθεῖσαν ὑπὸ τῶν σοφῶν Ἑβραίων τῆς Ἰσπανίας. Τὸ Ἑβραϊκὸν ἀλφάβητον, ὅπερ τροποποιούμενον παρήγαγε τὸ Ἑλληνικὸν, Λατινικὸν, Γοθτικὸν καὶ Σλαβικὸν, σύγκεται ἐξ εἰκοσιδύο γραμμάτων, ὧν ὁ τε τύπος καὶ ἡ ἀξία ἐπκθον μικροτάτας μεταβολάς.

2. Τὴν Φοινικικὴν Γλῶσσαν, ἧτις ὠμιλεῖτο ποτὲ εἰς ὅλας τὰς περαλοῦς χώρας τῆς Μεσογείου

3. Τὴν Πουνικὴν ἢ Καρχηδονικὴν, ἧτις ἐκλεῖτο εἰσέτι ἐν Ἀφρικῇ ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Αὔγουστινου. Ταύτης σώζονται ἐπιγραφαὶ τινες καὶ νομίσματα τῆς Καρχηδόνας καὶ δεκαεξὶ στίχοι εἰς τὸν Ποίνουλον (Ροενούλου) τοῦ Πλάτου.

'Ο Συρικὸς κλάδος περιέχει·

1. Τὴν Συρικὴν, ἀρχαίαν διάλεκτον τῶν περαποταμιῶν κατοίκων τοῦ Ἑβραίου καὶ τοῦ Τίγριος, ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι τῆς θαλάσσης. Ἡ φιλολογία τῆς ἦτο διάσπαστος κατὰ τὸν Ε. καὶ Σ. αἰῶνα μ. Χ. Διεσπῆθη δὲ αὐτῆς μόνον τὸ χρονικὸν τοῦ Ἀπουλαράζην καὶ τὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ ἐκ Θελμαγάρ. Ἡ Συρικὴ εἶναι σήμερον ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ φιλολογικὴ γλῶσσα τῶν Ἰακωβιτῶν, τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν Μαρωνιτῶν. Ἐχει δὲ τρία διάφορα ἀλφάβητα, ἅπαντα ἐξ εἰκοσι δύο γραμμάτων.

2. Τὴν Χαλδαϊκὴν, Γλῶσσαν πρὸ πολλοῦ ἐκλεῖψαν. Ἡ Γλῶσσα αὕτη ὀλίγον διαφέρει τῆς Συρικῆς, ἦτο δὲ ἡ διάλεκτος τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Νινευὶ καὶ τῆς Βαβυλώνας.

'Ο Μηδικὸς κλάδος· εἰς τούτον υπάγεται μόνη ἡ Μηδικὴ Γλῶσσα λεγομένη ἄλλως Πελοπί. Τὸ ἰδιώμα τούτου ἐλαλεῖτο ἄλλοτε εἰς ὅλην τὴν δυτικὴν Περσίαν, τὴν Μηδείαν καὶ περὶ τὸν Τίγριν. Τὰ νομίσματα καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν Σασσανιδῶν (δυναστεία· Περσικῆς) εἶναι γεγραμμένα εἰς τὴν Πελοπί.

'Ο Ἀραβικὸς κλάδος, περιλαμβάνει τὴν Ἀραβικὴν, διαριουμένην εἰς ἀρχαίαν Ἀραβικὴν πρὸ πολλοῦ ἐκλεῖψαν, εἰς Ἀραβικὴν γεγραμμένην καὶ εἰς χυδαίαν Ἀραβικὴν

Ἡ γραπτὴ Ἀραβικὴ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Κορανίου, ἧτις πρὸ πολλοῦ ἤδη ἔπαυσε νὰ λαλῆται, μένει δὲ ὡς ἡ θρησκευτικὴ καὶ φιλολογικὴ γλῶσσα εἰς τὰ πλείωτα Μωαμεθανικά ἐθνη. Ἡ ὠραιώτερα τῶν γραμμάτων τῆς ἐποχῆς ὑπῆρξεν ἀπὸ τοῦ Θ. μέχρι τοῦ ΙΔ. αἰῶνος. Ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι μία τῶν πλουσιωτέρων καὶ ἐμφαντικωτέρων τῆς γῆς.

Ἡ χυδαία Ἀραβικὴ εἶναι ἡ ὁμιλουμένη γλῶσσα τῆς Ἀραβίας, Μεσοποταμίας, Συρίας, Αἰγύπτου καὶ ὅλης τῆς ἀρκτοῦς Ἀφρικῆς κλπ. Μολονότι δὲ διαίρειται εἰς πολλὰς διαλέκτους, ἀλλὰ αἱ διαλέκτοι αὗται διαφέρουσιν ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλας.

'Ο Ἀβουσσινικὸς κλάδος περιλαμβάνει τὴν γλῶσ-

σαν τῶν Ἀβουσσινῶν, διαριουμένην εἰς δύο ἰδιώματα τὸ ἀβουσσινικὸν καὶ τὸ ἀμαρικὸν. Τὸ πρῶτον διαίρειται εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἐκλεῖψαν καὶ σωζομένην ἤδη ὡς γλῶσσαν ἐκκλησιαστικὴν τῶν Ἀβουσσινῶν, καὶ εἰς νεωτέραν, ἧτις ὁμοῦ μετὰ τῆς Ἀμαρικῆς εἶναι ἡ λαλουμένη σήμερον εἰς Ἀβουσσινίαν. Τὸ ἡμισυ τῶν λέξεων αὐτῶν εἶναι Ἀραβικαί.

β'. Γλῶσσαι Καυκασικαί.

Ἡ οἰκογένεια αὕτη διαίρειται εἰς τρεῖς κλάδους, τὸν Γεωργιανὸν, τὸν Ἀρμερικὸν καὶ τὸν Ἀσηρικὸν.

Εἰς τὸν Γεωργιανὸν κλάδον κατατάσσονται ἡ ἀρχαία Γεωργιανὴ καὶ ἡ ρεωτέρα.

Ἡ πρώτη ἐξέλειπε πρὸ πολλοῦ καὶ σώζεται μόνον ὡς ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα, ἡ δὲ ἄλλη ἂν καὶ ἠρῆνισθη πολλὰ ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς, Ἀρμενικῆς, Τουρκικῆς καὶ Περσικῆς, διαφέρει ὁμως ἀπ' ὅλα τὰ γνωστὰ ἰδιώματα.

Τὸ Ἀλφάβητόν τας σύγκεται ἐκ 39 γραμμάτων, ὧν ἑνέα φωνήεντα. Οἱ Γεωργιανοὶ μεταχειρίζονται δύο εἰδῶν χαρακτῆρας, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς, ὁμοιάζοντας ἐν μέρει τοὺς Ἀρμενικοὺς καὶ τοὺς κοινούς, πλησιάζοντας τοὺς ρουρικὸς χαρακτῆρας. Ὁ ΙΒ' αἰὼν ἦτο ὁ αἰὼν τῆς ἀκμῆς τῆς γεωργιανῆς φιλολογίας, πλουσιωτάτης εἰς πρωτοτύπους συγγραφαὶ καὶ ἐχούσης πολυπλοκούς μεταφράσεις Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐν αἷς ἠδύνατό τις νὰ κάμῃ ἴσως πλουτιωτάτας ἀνακαλύψεις. Εἰς τὸν κλάδον τούτον ἀνήκουσιν ἐπίσης αἱ διαλέκτοι τῆς Μιγγρελίας καὶ τῶν Λαζῶν, τῶν οἰκούντων περὶ τὴν Τραπεζοῦντα (1).

'Ο Ἀρμερικὸς κλάδος περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν Ἀρμερικὴν καὶ τὴν νεωτέραν. Ἡ Ἀρμενικὴ φιλολογία εἶναι μία τῶν μάλλον ἀξιοπεριέργων τῆς Ἀνατολῆς· χρονολογεῖται δὲ ἀπὸ τῆς Δ'. ἑκατονταετηρίδος καὶ ἔχει πλούσια ἱστορικὰ συγγράμματα. Τὸ ἀλφάβητόν τας ἔχει 38 γράμματα ἐξ ὧν τὰ 8 φωνήεντα. Ἡ σημερινὴ γλῶσσα τῶν Ἀρμενίων ἐμπερικύθη πολὺ τῆς μητρὸς τας.

Εἰς τὸν Ἀσηρικὸν κλάδον υπάγονται ὅσαι διαλέκτοι ὁμιλοῦνται εἰς Κιρκασίαν καὶ περιόλους τινὰς φυλάς. Τούτων ἡ κυριώτερος εἶναι ἡ λεγομένη Κιρκασιανὴ, ἧτις δὲν ἔχει οὔτε γένος οὔτε ἄρθρον καὶ εἶναι ἡ δυσκολωτέρα πασῶν τῶν γλωσσῶν διὰ τὴν προφορὰν τας, ὥστε ἀδύνατον εἰς Εὐρωπαϊὸν νὰ προφέρῃ τὰς λαρυγγοπροφερούς αὐτῆς φωνάς.

γ'. Περσικαὶ Γλῶσσαι.

Εἰς αὐτὰς κατατάσσεται α.) ἡ Ζένδη, γλῶσσα τῆς Βακτριανῆς, υπέρβασα μέχρι Χριστοῦ. Εἰς ταύτην ἐγράφησαν τὰ ἱερά βιβλία Ζερδ-ἀβέστα, τὰ ὅποια ἀποδίδονται εἰς τὸν Ζωροάστρη. Ἡ γλῶσσα αὕτη, ἧτις εἶναι ἡ μήτηρ τῶν διαφόρων Περσικῶν διαλέκτων, δὲν ἔχει οὔτε γένος, οὔτε πρόθεσιν· τὸ ἀλφάβητόν τας σύγκεται ἐκ τεσσαρακονταδύο γραμμάτων.

(1) Ταύτην δικαιότερον ἴσως ἠθέλαμεν ὀνομάσαι: δ' ἀλεκτόν τινὰ τῆς Νεοελληνικῆς.

β.) Ἡ Παρσί ἢ Φαρσί ἦτοι ἡ παλαιὰ Περσικὴ, πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἐκλεῖψαν· καὶ

γ.) Ἡ νεωτέρα Περσικὴ, θυγάτηρ μὲν τῆς παλαιᾶς, ἀλλὰ παραλαβούσα πολλὰ ἐκ τῆς Ἀραβικῆς καὶ τινὰ ἐκ τῆς Τουρκικῆς. Ἡ φιλολογία τας ἤκμαζεν εἰς τὸν Ι. καὶ ΙΑ. αἰῶνα.

δ'. Γλῶσσαι τῶν Ἰνδιῶν.

Εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην υπάγονται ὅσαι αἱ ἐκ τῆς Σανσκριτικῆς γεννηθεῖσαι γλῶσσαι, διαίρουμεναι εἰς γλῶσσας νεκράς καὶ εἰς ζώσας.

Νεκρὰ γλῶσσα εἶναι ἡ Σανσκριτικὴ καὶ ἡ Παλι. Ἡ Σανσκριτικὴ εἶναι ἡ μήτηρ γλῶσσα τῆς Ἰνδικῆς οἰκογενείας καὶ ἅπαντος τοῦ Ἰνδο-Εὐρωπαϊκοῦ συστήματος.

Εἶναι ἡ ἱερά διάλεκτος τῶν Βραχμάνων καὶ ἡ κοινὴ ρίζα ὅλων τῶν Ἰνδικῶν γλωσσῶν. Τὸ ὄνομα τας σημαίνει συμπαγῆς, τελεία. Τὰ θεσιώτερα φιλολογικὰ μνημεῖα τας εἶναι, ὑπὸ τὴν ἐνεστώσαν μορφήν τας, δεκαπέντε καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας ἀρχαιότερα τῆς ἡμετέρας χρονολογίας. Ἐχει 52 γράμματα. Αἱ κλίσεις τας ἔχουσι τρία γένη, τρεῖς ἀριθμούς καὶ ὀκτὼ πτώσεις. Αἱ συζυγίαι τας ἔχουσι τρεῖς φωνάς, ἐξ ἐγκλίσεις καὶ ἐξ χρόνους. Εἶναι εὐφώνος, γλυκεῖα, σοβαρὰ καὶ συνοπτικὴ. Τὰ ἀρχαιότερά τας μνημεῖα εἶναι αἱ Βέδαι, περιλαμβάνουσαι ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους γνώσεις. Οἱ νόμοι τοῦ Μανού, κώδικὸς πολιτικῆς καὶ θρησκευτικῆς τῶν Ἰνδῶν καὶ τὰ ποιήματα Ρωμαϊτὰ καὶ Μαχαβαράτα (1). Ἡδὴ ἡ γλῶσσα αὕτη σπουδάζεται ὑπὸ μόνον τῶν Βραχμάνων καὶ τῶν σοφῶν τῆς Ἰνδίας. Ὁ λαὸς μεταχειρίζεται πάντοτε δημώδη τινὰ διάλεκτον λεγομένην πρακρῆ.

Ἡ παλι ἦτο π. Χ. ἡ γλῶσσα τῶν Βουδιστῶν, σήμερον δὲ διατηρεῖται ὡς θρησκευτικὴ καὶ φιλολογικὴ γλῶσσα τῆς νήσου Κεϋλάνης, τῆς Ἰαπωνίας καὶ ἄλλων τινων μερῶν τῆς Ἰνδίας καὶ τῆς Κίνας

Αἱ ζῶσαι τῶν Ἰνδιῶν διαλέκτοι φαίνονται ἅπανται παρηγόμεναι ἐκ τῆς Σανσκριτικῆς. Ἐν γένει δὲ τὸ ἡμισυ μέρος τῶν λέξεων τῶν εἶναι καθάρων Σανσκριτικῶν. Τὰ κυριώτερα Ἰνδικὰ ἰδιώματα εἶναι πέντε, ὧν τὸ κοινότερον εἶναι τὸ λεγόμενον Ἰνδοστανί. Ἡ γλῶσσα τῶν Ἀθιγγάνων, κοινῶς Τσιγγάνων, εἶναι Ἰνδικὸν ἰδιώμα, γεννηθὲν ἐκ τῶν εἰς τὸ θέρειον μέρος τῆς Ἰνδίας λαλουμένων διαλέκτων.

Εἰς τοὺς κλάδους Ὀθητικῶν καὶ Ἰνδοσινικῶν υπάγονται διάφορα ἰδιώματα ἐπιχωρίζοντα εἰς τὴν ἀνατολικο-δυτικὴν Ἀσίαν. Ἐκ τούτων δὲ κυριώτερα εἶναι τὸ Ἀρακὰρ-θιρμάρ, γλῶσσα μονοσυλλαβικὴ σχεδὸν καὶ μὴ ἔχουσαν οὐδὲ κλίσεις, οὐδὲ συζυγίης καὶ τὸ Λαδς-σιαιμικὸν, τοῦ ὁποίου τὸ ἀλφάβητον ἔχει 37 σύμφωνα καὶ 20 φωνήεντα.

Ὁ Σινικὸς κλάδος περιλαμβάνει τὴν Κου-θὲν, ἡ ἀρχαίαν σινικὴν, κλασικὴν ἤδη γλῶσσαν τῶν Σινῶν, εἰς ἣν εἶναι γεγραμμένα ὅλα τὰ παλαιὰ μνημεῖα· καὶ τὴν Κουὰν-Κουὰ ἡ νεωτέραν γλῶσσαν τῶν Σινῶν, διαριουμένην εἰς πλείωτας διαλέ-

κτους. Οἱ Σινοὶ δὲν ἔχουσι γράμματα, ἀλλὰ σημεία, ὧν τὰ μὲν ἀπλά, τὰ δὲ σύνθετα, καὶ τὰ ὀποῖα εἶναι δηλωτικὰ ἐννοιῶν καὶ ὄχι φωνῶν. Ἐχουσι 214 χαρακτῆρας ριζικούς· ὑπὸ τοὺς ὁποίους τάσσονται 40 χιλιάδες ἄλλων σημείων, ὧν μικρὸν μόνον μέρος εἶναι ἐν χρήσει.

Οἱ ἄλλοι κλάδοι τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν εἶναι ὁ Κορεηνός, εἰς ὃν κατατάσσεται ἡ Κορεηνὴ γλῶσσα λαλουμένη εἰς τὸ βασίλειον τῆς Κορέας καὶ τὰς παρακειμένους νήσους, πλησιάζει τὴν Σινικὴν, καὶ ὁ Ἰαπωνικὸς, περιλαμβάνων τὰς εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τινὰς νήσους τῆς Ωκεανίας λαλουμένας διαλέκτους. Τὸ ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τῆς Ἰαπωνικῆς εἶναι ὅτι ἔχει πλείωτάτας προσωπικὰς ἀνωθυμίας.

ε'. Ταταρικαὶ γλῶσσαι.

Διαίρουνται αὗται εἰς τοὺς ἐξῆς κλάδους·
Τὸν Τουγγουζικὸν
Τὸν Μογγυλικὸν καὶ
Τὸν Τουρικικὸν.

ζ'. Σιθηρικαὶ γλῶσσαι.

Εἰς ταύτας υπάγονται ὅσαι γλῶσσαι λαλοῦνται εἰς τὴν ἀρκτοῦς Ἀσίαν. Οὐδέμια αὐτῶν εἰσέτι γράφεται· αἱ κυριώτεροι δὲ αὐτῶν εἶναι ἡ τῶν Σαμοιέδων, ὁμιλουμένη καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαϊγὰτζ, μέχρι τῆς Λευκῆς θαλάσσης· ἡ τῶν Καμφαδάλων, γλῶσσα τῆς Χερσονήσου Καμφάτιας, κλπ.

Γλῶσσαι Εὐρωπαϊκαί.

Αἱ παλαιαὶ καὶ νεώτεροι γλῶσσαι τῆς Εὐρώπης διαίρουνται εἰς ἐξ οἰκογενεῖς διακεκριμένας, αἵτινες εἰσὶν Ἰθνηκὴ, Κελτικὴ, Ἑλληνο-Λατινικὴ, Γερμανικὴ, Σλαβικὴ καὶ Οὐραλικὴ ἢ Φοινικικὴ.

Ἡ Ἰθνηκὴ οἰκογένεια περιλαμβάνει τὰς παλαιὰς γλῶσσας τῆς Ἰθνηκῆς Χερσονήσου ὡς καὶ τὰς νεωτέρας διαλέκτους, ὅσαι ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτῶν.

Ἡ κυριώτερος τούτων εἶναι ἡ Βασκικὴ (basque) γλῶσσα πλουσία καὶ εὐφώνος λαλουμένη περὶ ταπυρναίκα. Αἱ συζυγίαι τας ἔχουσι ἑνδεκά ἐγκλίσεις. Γραμματικὸς τις Βάσκος υπελόγησεν ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη περιέχει 1,592,448,000 συλλεξῆς (ἡ Γαλλικὴ ἔχει μόνον 2,519,000). Τούτο δὲ, διότι ἕκαστον ῥῆμα τας κλίνεται κατὰ 26 διαφόρους τρόπους καὶ ἕκαστον ὄνομα δύναται νὰ μεταβληθῆ εἰς ῥῆμα.

Αἱ Κελτικαὶ γλῶσσαι διαίρουνται εἰς δύο διακεκριμένους κλάδους, τὸν Γαελικὸν, περιλαμβάνοντα τὴν Ἰρλανδικὴν καὶ τὴν Ἐρσην καὶ τὸν Κιμερικὸν, εἰς ὃν υπάγονται ἡ Γαλλικὴ (gallois) ἡ Κάτω-Βρεταννικὴ καὶ ἡ Κορνικὴ.

Ἡ Ἰρλανδικὴ εἶναι γλῶσσα πλουσία καὶ ἤκμασε κατὰ τὸν Ι. αἰῶνα μέχρι τοῦ ΙΔ'. Ἡ δὲ Γαλλικὴ ὁμιλεῖται σήμερον εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γάλλης (Ἀγγλία) καὶ εἰς τινὰ μέρη τῆς Σκωτίας.

Ἡ συγγένεια τῶν Κελτικῶν γλωσσῶν μετὰ τῆς Σανσκριτικῆς ἀπεδείχθη ἀναμφισβήτητος ὑπὸ τοῦ Κ. Πικτέ. Ἐπίσης ἔχουσι αὗται μεγίστην ἀναλογίαν

(1) Ὁ ἡμέτερος Δημ. Γαλανός Ἀθηναῖος ἐπλούτησε τὴν Ἰνδολογίαν μετὰ φράσεις εἰς τὸ Ἑλληνικὸν συγγραμμάτων ἀγνωστων τέως εἰς τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης. Φυλλάδιον 40. Τομ. Β'.)

πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Λατινικὴν. Φέρομεν ἐπὶ παραδείγματι, τὸ πρῶτον ἐδάφιον τῆς Γενέσεως.

Ἑλληνική. Γενηθήτω φάος καὶ ἐγένετο φάος.

Γαελική. G'enuet pheor agg genneth pheor.

Γαλλεϊκή. Ganned fawld acy genit fawld κλ

Αἱ Ἑλληνολατινικαὶ γλῶσσαι διαιροῦνται εἰς τέσσαρας κλάδους, Φρυγικόν, Ἑλληνικόν, Τυρρηνικόν (Ἐτρουσκικόν) καὶ Λατινικόν.

Εἰς τὸν Φρυγικόν κλάδον ὑπάγονται ὅσαι διάλεκτοι ἐκλείψασαι σήμερον ὠμιλοῦντο παλαιά ποτε εἰς τὴν Ἑλλάσονα Ἀσίαν, τὴν Φρυγίαν, Τρωάδα, Λυδίαν, Θράκην καὶ Μακεδονίαν, καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων ἡ Ἀθωνική. Ἡ τελευταία αὕτη γλῶσσα συντίθεται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον 1/3 ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς, 1/3 ἐκ τῆς Λατινικῆς, Κελτικῆς, Σλαβικῆς καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ 1/3 ἀνήκον θεβαίως εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας γλῶσσας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Θράκης καὶ ἰδίως τὴν Πελασγικὴν (1).

Ὁ Ἑλληνικὸς κλάδος περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν νεωτέραν.

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὠμιλεῖτο ἄλλοτε καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τῆς Αὐτοκρατορίας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, δηλ. ἀπ' ἐνός μὲν μέχρι Τίγρεως καὶ Εὐφράτου καὶ Περσικοῦ κόλπου καὶ ἕως Αἰγύπτου, ἀπ' ἐτέρου δὲ εἰς τὰ βόρεια παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, εἰς Ἰταλίαν καὶ εἰς ὅλην τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν, ἕως τῆς εἰσοδῆς τῶν Καρδάρων.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ΚΚ. Γκιζώ καὶ Φωριέλ, κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας μ. Χ., εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, οἷον τὴν Μασσαλίαν, (ἀποικίαν ὡς γνωστὸν τῶν Φωκαίων), τὸ Λούγδουον (Λυόν), Ἄρλας κλπ. ἐνοοῦσαν καὶ ὠμιλοῦν ἀκόμη τὴν Ἑλληνικὴν. Εἰς Λούγδουον ὑπῆρχεν ἐπὶ Καλλιγούλα εἶδος τι ναοῦ τῷ Ἀθήναϊοι, ἀφιερωμένον μόνον διὰ φιλολογικὰ γυμνάσματα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἐπὶ τῆ προσκλήσει τοῦ Ἁγίου Καιοσαρίου οἱ πιστοὶ τῶν Ἀρλῶν ἤρχισαν νὰ ψάλλωσι μετὰ τῶν κληρικῶν, πολλοὶ τοῦ λαοῦ ἔψαλλον Ἑλληνιστί. Καθὰ ἀναφέρει ὁ Ἰούλιος Καίσαρ, οἱ Γαλλᾶται μετεχειρίζοντο Ἑλληνικὰ γράμματα. Καὶ σήμερον ἀκόμη εὐρίσκονται εἰς Γαλλίαν ἐπιγραφαὶ μαρτυροῦσαι τὸ πρᾶγμα. Γνωστὸν, ὅτι μετὰ τὴν μεταφορὰν τῆς Ῥωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας ἀπὸ Ῥώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐγένετο, ἀντὶ τῆς Λατινικῆς, ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῆς Αὐτοκρατορίας. Μέχρι λοιπὸν τῆς Ἀλώσεως, ἡ γλῶσσα αὕτη ἐπικράτησεν εἰς τὸν κόσμον τριάνκοντα περίπου ἑκατονταετηρίδας!

Εἰς ποῖον δὲν εἶναι γνωσταὶ ἡ τελειότης καὶ εὐ-

(1) Ἄν γνωρίζω, λέγει ὁ Πρόδοτος, νὰ εἶπω ἀκριβῶς ποῖαν γλῶσσαν ὠμιλοῦν οἱ Πελαγοί. Ἄλλ' ἐὰν πρόπη νὰ εἶπω, τεκμηρόμενος ἐκ τῶν νῦν ἐτι ὑπαρχόντων Πελαγῶν, εἶχον οὗτοι γλῶσσαν βάρβαρον, ὡς καὶ τὸ Ἀττικὸν ἔθνος, ὃν Πελασγικόν, ἅμα μετεβλήθη εἰς Ἑλληνικόν καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. Τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἀπ' οὗτοῦ ὑπάρχει, φρονῶ, ὅτι πάντοτε μετεχειρίζετο τὴν αὐτὴν, ἀποσχισθὲν δὲ τοῦ Πελασγικοῦ κλπ.

γένεια τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἐπωνομασθείσης γλῶσσης τῶν θεῶν;

Ἡ δὲ Νεολληνικὴ, κατὰ τὴν ὁμολογίαν καὶ αὐτῶν τῶν ξένων, εἶναι γλῶσσα πλουσία, εὐκαμπτος καὶ ἡ ἀρμονικωτέρα τῆς Εὐρώπης.

Κατὰ ποῖαν ἐποχὴν ἤρχισε νὰ σχηματίζεται ἡ Νεολληνικὴ δὲν δύναται τις ἀκριβῶς νὰ ὀρίσῃ. Εἶναι γνωστὸν ὅμως ὅτι ἀπὸ τοῦ ἕκτου ἤδη αἰῶνος ὑπῆρχε κοινὴ τις διάλεκτος πλησίον τῆς παλαιᾶς καὶ κλασικῆς, ὡς ἡ χυδαία Λατινικὴ πλησίον τῆς γραπτῆς, ἧτις παραφθειρομένη βαθμηδὸν παρήγαγε κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα τὴν χυδαίαν γλῶσσαν, ἡ Νεολληνικὴν. Περί τὰ τέλη δὲ μόνον τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος παρρουσιάζονται μνημεῖα γραπτὰ τῆς Νεοκληνικῆς ἀποδεικνύοντα ὅτι τότε καὶ ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζονται αὐτὴν εἰς τὰ πεζὰ συγγράμματα, προσδωρισμένα πιθανῶς διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ. Ἀναφέρεται χρονικὸν τι παγκόσμιον, Σύμωμος τοῦ Σήθου, γεγραμμένον χυδαίῃ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1070 ἕως τοῦ 1080. Ἡ γλῶσσά μας κυρίως δὲν ἔχει διαλέκτους, ὡς ἡ ἀρχαία, τὴν Αἰολικὴν, Ἰωνικὴν, Δωρικὴν καὶ Ἀττικὴν. Διαφέρει μόνον ἡ προφορὰ αὐτῆς, κατὰ τὰς διαφορὰς ἐπαρχίας καὶ νήσους.

Ἡ καθαρωτέρα καὶ εὐγενεσττέρα προφορὰ διεσώθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου, ὡς μαρτυρεῖ Ἰταλὸς τις συγγραφεὺς σύγχρονος, αἱ γυναῖκες τῆς ἀνωτέρας τάξεως ἐπὶ τῆς Ἀλώσεως ἀκόμη ἐλάλουν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν.

Δυνάμεθα δὲ νὰ ὀνομάσωμεν διαλέκτους τῆς νεοελληνικῆς τὴν γλῶσσαν τῶν Τζακόνων καὶ τῶν Λαζῶν, εἰς τὴν εὐρίσκει τις πολλάς ἀρχαίας λέξεις, ὡς θέλει εὐρεῖ τοιαύτας εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν παραλίων τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Ὁ Λατινικὸς κλάδος περιλαμβάνει τὴν Λατινικὴν γεννηθεῖσαν ἐκ τῆς ἀναμίξεως τῶν Ὀσκιῶν ἰδιωμάτων, Ἰταλικῶν τινῶν διαλέκτων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς. Ἡ γλῶσσα αὕτη, ἔχουσα τὰ δευτερεία τῆς Ἑλληνικῆς, πλησιάζει τὴν Σαρσκριτικὴν περισσότερο αὐτῆς. Ἡ λαμπροτέρα τῆς ἐποχῆς, ἦτον ἡ ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου, αἰῶν, ὅστις, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ σοφοῦ Ἐννίου, δὲν ἦτο εἰμὴ ἀπαύγασμα τι τῆς Ἀλεξανδρινῆς σχολῆς.

Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα ἤρχισε νὰ ἐκπίπτῃ πολὺ ἀπὸ τοῦ πέμπτου αἰῶνος. Ἔως εἰς τὰ μέσα τοῦ 13' αἰῶνος ἦτον ἡ σπουδαία, διοικητικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα ἀπάσης τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης καὶ μέχρι τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ ἐπιστημονικὴ.

Κατὰ τὸν 16' καὶ 17' αἰῶνα ἐπειράθησαν τινες ἐν Ἰταλίᾳ, νὰ ἀνακαινίσωσιν αὐτὴν ἐν ὅλη τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς καθαρότητι, ἀλλ' ἐκοπίσασαν εἰς μάτην, ὡς ἠθέλησαν νὰ πράξωσι τινες καὶ παρ' ἡμῶν διὰ τὴν Ἑλληνικὴν.

Ἡ Λατινικὴ δὲ γλῶσσα ἀποσυνηθευμένη παρήγαγε τὰς γλῶσσας λεγομένας Ῥομάνιας περὶ ὧν ἐφεξῆς.

ΓΛΩΣΣΑΙ ΡΟΜΑΝΑΙ.

Αἱ γλῶσσαι αὗται διαίρονται εἰς γλῶσσαν τοῦ Ὄϊλ, ἐξ ἧς παρήχθη ἡ Γαλλικὴ, καὶ γλῶσσαν τοῦ

Ὄκ ἢ τῆς Προβηγγίας, ἧτις παρήγαγε τὴν Ἰταλικὴν, Ἰσπανικὴν, Πορτογαλικὴν καὶ Βλαχικὴν.

1. Ἡ Ἰταλικὴ ἐσχηματίσθη κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα ἔχει δὲ ὑπὲρ τὰς εἴκοσι διαλέκτους, διαφερούσας τὴν μίαν ἀπὸ τῆς ἄλλης.

2. Ἡ Ἰσπανικὴ ἢ Καστελλανικὴ, σχηματισθεῖσα ἐπίσης κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα ὀμιλομένη δὲ εἰς Ἰσπανίαν καὶ εἰς ὄλας τὰς παλαιὰς ἢ σημερινὰς ἀποικίας αὐτῆς ἐν τῇ Ἀφρικῇ, Ἀμερικῇ καὶ Ωκεανίᾳ εἶναι γλῶσσα πλουσιωτάτη καὶ ἀρμονικωτάτη καὶ γραμματικῶς ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν Πορτογαλικὴν.

3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἔλαβε τὴν γέννησιν τῆς κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐποχὴν μετὰ τὴν Ἰταλικὴν καὶ Ἰσπανικὴν. Ἐκτὸς δὲ τῆς Πορτογαλίας ὀμιλεῖται εἰς ὄλας τὰς πολυαριθμούς ἀποικίας τῶν Πορτογάλων εἰς Ἀσίαν, Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ωκεανίαν. Ἡ Πορτογαλικὴ εἶναι πλουσία, ἀρμονικὴ, γλυκεία καὶ σύντομος καὶ ἀκριβῆς.

Ἡ Βλαχικὴ, ὀμιλουμένη εἰς Βλαχίαν, Μολδαβίαν, Βεσσαραβίαν, Τρανσυλθανίαν καὶ εἰς μέρη τινὰ τῆς Οὐγγαρίας καὶ ὑπὸ τῶν λεγομένων Κουτζοβλάχων εἰς τὴν Ἠπειρον, εἶναι κράμμα τι τῆς Λατινικῆς, Ἑλληνικῆς, Σλαβικῆς, Γοθικῆς, Τουρκικῆς καὶ ἐτέρας τινος διαλέκτου ἀναλόγου μετὰ τὴν Ἀθωνικὴν.

Γ Λ Ω Σ Σ Α Τ Ο Υ Ο Ἰ Α.

Γαλλικὴ γλῶσσα.

Κατὰ τὸν πέμπτον καὶ ἕκτον αἰῶνα, ἤρχισε νὰ σχηματίζεται εἰς τὰς Γαλλίας χυδαία τις γλῶσσα, ἧτις κατὰ τὸν ἔβδομον μολαταῦτα αἰῶνα, διέφερε πολὺ ὀλίγον τῆς Λατινικῆς. Πολλοὶ σύνοδοι ἀπὸ τοῦ 813 ἐπιτάττουσιν εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ κηρύττωσι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν χυδαίαν γλῶσσαν. Τὸ ἀρχαιότερον δὲ μνημεῖον αὐτῆς εἶναι ὁ ἀπαγγελθεὶς ἐν Στρασβούργῳ, εἰς τὰ 842, ὄρκος ὑπὸ Λουδοβίκου τοῦ Γερμανικοῦ.

Ἐκτοτε ἤρχισαν νὰ γεννῶνται αἱ δύο γλῶσσαι τοῦ Ὄϊλ καὶ τοῦ Ὄκ, ὀνομασθεῖσαι οὕτω ὡς ἐκ τῆς διαφορῆς προφορᾶς τοῦ Οὐί (ναι), ὅπερ πρὸς βορρᾶν τοῦ Λίγειρος (Loir) ποταμοῦ ἐλέγετο Ὄϊλ, καὶ πρὸς μεσημβρίαν Ὄκ.

Πρὶν τῆς κατακτῆσεως τῶν Νορμανδῶν, κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἑκατονταετηρίδα ἡ Γαλλικὴ, ἦτοι ἡ γλῶσσα τοῦ Ὄϊλ, ἦτον ἡ ἐν γρήσει γλῶσσα εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς Σκωτίας.

Μετὰ δὲ τὴν κατάκτησιν τοῦ Γουλιέλμου τοῦ νόθου, ἐγένετο κοινὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ μόνον κατὰ τὸν 13' αἰῶνα ἀπηγορεύθη ἡ χρῆσις τῆς ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ κοινοβουλίου. Αἱ κατακτήσεις τῶν Νορμανδῶν εἰσῆγαγον τὴν γλῶσσαν ταύτην εἰς τὴν Νορμανδίαν καὶ τὴν Σικελίαν, μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ἀνατολήν, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ βασιλείου εἰς Ἱερουσαλὴμ τῷ 1099, καὶ ἄλλων ἡγεμονειῶν. Οἱ σταυροφοροὶ τῶν 1200 ἔφερον αὐτὴν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἐπικράτησε μέχρι τοῦ 16' αἰῶνος. Συγγραφεὺς τις Ἰσπανὸς ἀναφέρει ὅτι εἰς τὴν ἐποχὴν του δηλ. κατὰ τὰ 1300, ἡ

Γαλλικὴ ὠμιλεῖτο εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς Ἀθήνας τόσο καλὰ, ὅσον καὶ εἰς Παρισίους. Ἀπὸ τοῦ 17' αἰῶνος παρεδέχθη αὐτὴν ἡ Ἰταλία, πρὸ πάντων δὲ ἡ Νεάπολις μετὰ τὰς κατακτήσεις τοῦ Καρόλου τῆς Ἀνδαλουσίας.

Ἡ μόρφωσις τῆς νεωτέρας γαλλικῆς γλῶσσης ἤρχισε νὰ γίνεταί κατὰ τὸν 16' αἰῶνα, ἐβελτιώθη δὲ πολὺ κατὰ τὸν 17' καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν τελειότητά τῆς ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου 14'.

Γερμανικαὶ γλῶσσαι.

Ἡ οἰκογένεια αὕτη διαίρεται εἰς πέντε κλάδους, Τευτονικόν, Σαξωνικόν, Κιμερικόν, Σκανδιναβικόν καὶ Ἀγγλο-βρετανικόν.

Ἡ Τευτονικὴ ἢ Γερμανικὴ γλῶσσα διαίρεται εἰς πολλὰς διαλέκτους παλαιὰς καὶ νέας, ἐξ ὧν ἐμορφώθη ἡ νεωτέρα Γερμανικὴ, διαρουμενὴ εἰς λαλουμένην καὶ εἰς γραπτὴν, τῆς ὁποίας πατὴρ εἶναι ὁ Δούθρος.

Ἡ Γερμανικὴ ἔχει τὰς ἐξῆς διαλέκτους τὴν Ελβετικὴν, τὴν Ῥηνικὴν, τὴν Δαρουβικὴν περιλαμβάνουσαν τὴν Βαβαρικὴν, Τυρολικὴν, Αὐστριακὴν κλπ. τὴν Φραγκονικὴν ἢ μεσαιάν Γερμανικὴν (mittel deutsch), κλπ.

Ὁ Σαξωνικὸς κλάδος περιέχει διαφόρους Γερμανικὰς παλαιὰς καὶ νέας διαλέκτους καὶ ἐκ τούτου παρήχθη ἡ Νεερλανδικὴ γλῶσσα τῆς ὁποίας διάλεκτοι εἶναι ἡ Φλαμανδικὴ καὶ Ὁλλανδικὴ. Αἱ ὀμιλούμεναι εἰς Πρωσσίαν διάλεκτοι ἀνήκουσιν ἐπίσης εἰς τὸν κλάδον τούτον.

Σκανδιναβικὸς κλάδος. Εἰς τὸν κλάδον τούτον ἀνάγονται ὄλαι αἱ παλαιαὶ Γοθικαὶ διάλεκτοι καὶ ἐκ τῶν σημερινῶν ἡ Νορβεγικὴ, Σουηδικὴ καὶ Δανικὴ.

Ἀγγλο-βρετανικὸς κλάδος. Εἰς τὸν κλάδον τούτον ἀνήκει ἡ παλαιὰ Ἀγγλοσαξωνικὴ γλῶσσα, ἧτις ἐξέλειπε πρὸ πολλῶν αἰῶνων καὶ ἡ σημερινὴ Ἀγγλικὴ, ἧτις ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς καὶ Φραγκοσυρμανδικῆς, Κελτικῆς καὶ Ῥωμαῖνας. Τὰ παλαιότερά τῆς μνημεῖα εἶναι τοῦ 10' αἰῶνος. Ἐγένετο γλῶσσα τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸν 13' αἰῶνα ἐπὶ Ἐδουάρδου Γ'. ἐμορφώθη δὲ τελειωτικῶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 16' αἰῶνος. Γλωσσογράφος τις ὑπελόγησεν ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα ἐπὶ 43, 566 λέξεων, ἐδανείσθη τὰς 13, 330 ἀπὸ τὰς Τευτονικὰς γλῶσσας· τὰς 29, 854 ἀπὸ τὰς Ῥωμαῖνας· τὰς 88 ἀπὸ τὰς Κελτικὰς καὶ τὰς 294 ἀπὸ πηγᾶς ἀβεβαίας.

Σλαβικαὶ γλῶσσαι.

Ἡ οἰκογένεια αὕτη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς κλάδους.

Ἄ. Τὸν Σλαβορικόν, περιέχοντα τὴν Σλαβορικὴν ἢ Σερβικὴν, ὀμιλουμένην ὑπὸ τῶν δυτικωτέρων Σλαβῶν, τῶν πλείστων κατοικῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Τουρκίας. Ἡ φιλολογία τῆς εἶναι παλαιωτέρα ὄλων τῶν ἄλλων Σλαβικῶν φιλολογιῶν, πλουσία καὶ πολυειδής. Τὸ ἀρχαιότερον τῆς μνημεῖον ἀναβαίνει εἰς τὸν 10' αἰῶνα. Εἶναι δὲ τούτο ἡ Ἰστορικὴ τῆς Δαλματίας, γραφεῖσα εἰς τὰ 1170. Αἱ κυρι-

ώτεροι αυτής διάλεκτοι είναι ή Σερβική, λαλούμενη εις Σερβίαν, Κροατίαν, και κατ' άλλας διαλέκτους εις Βόσναν, Μοντενέγρον, Ραγούζαν κλπ. ή Ούσκοικη, λαλούμενη υπό τών λεγομένων Ούσκόκων ή Μορλάκων· και την Βουλγαρικήν καλλιεργούμενην από τινος.

Εις τόν κλάδον τούτον ανήκει και ή σλαβική γλώσσα, ή και σλαβιάσκα λεγομένη, εις ήν μετέφεραν οί Έλληνες Κύριλλος και Μεθόδιος όλα τά εκκλησιαστικά βιβλία και ήτις σήμερον είναι ή εκκλησιαστική γλώσσα τών Ρώσων. Ο πολυμαθής συμπολίτης μας Κ. Κ. Οικονόμος εις τι πόνημά του, εξέτησε ν' αποδείξη την συγγένειαν της γλώσσας ταύτης προς την Έλληνικήν. Όπως και αν έχη, ή παλαιά σλαβική έχει γραμματικήν ομοιότητα πολλήν προς την Έλληνικήν, και κυριώτερον πάντων έχει τόν δικόν αριθμόν, εύρισκόμενον εκ τών Εύρωπαϊκών γλωσσών εις μόνην την Έλληνικήν. Η σύνταξις τών εκκλησιαστικών βιβλίων ομοιάζει ακριβώς την τών ήμετέρων, είναι δε μάλλον μεταφρασας κατά λέξιν.

β'. Τόν Ρωσικόν κλάδον, εις όν υπάγονται 1) ή σημερινή Ρωσική γλώσσα, (1) ήτις ομιλείται καθ' όλην την Ρωσίαν και μέρος τι της Γαλλικίας και της Ούγγαρίας. Έχει διαφόρους διαλέκτους, όν ή κυριώτερα είναι ή της μικράς Ρωσίας· 2) ή κροατική και 3) ή βίνδη. Αί δύο αυται διάλεκτοι επιχωρίζουσιν ή πρώτη εις Κροατίαν και Ούγγαρίαν, και ή δευτέρα εις τινας Σλαβικάς επαρχίας της Αυστρίας, οίον την Στυρίαν, Καρινθίαν κλπ.

γ'. Τόν Βοεμο-Πολωνικόν κλάδον περιέχοντα 1) την βοεμικήν διαιρούμενην εις πολλὰς διαλέκτους και υποδιαλέκτους εις Βοεμίαν και Μοραβίαν. Η βοεμική είναι γλώσσα πλουσία και αρμονική και επίσημος άλλοτε. Ο Κάρολος Δ' είχε καταστήσει αυτήν γλώσσαν διπλωματικήν και σπουδαίαν της Γερμανίας· και 2) την πολωνικήν, γλώσσαν πλουσίαν και εύχον.

δ'. Τόν Βενδο-Αιθουακόν κλάδον, περιέχοντα γλώσσας όλίγον καλλιεργούμενας και ομιλουμένας κατ' επαρχίας τινας της Ρωσίας και της Πρωσίας. Αί γλώσσαι αυται είναι μίγμα της Σλαβονικής Γοθδικής και Γερμανικής.

Ουραλικαί ή Φοινικικαί γλώσσαι.

Εις ταύτην την οικογένειαν υπάγονται α.) ή Φινλανδική γλώσσα και ή τών Ιαπύρων· β.) ή τών Τζερεμίων και άλλων τινών οικούντων περί τόν Βόλγαν ποταμόν φυλών, γ.) ή Ούγγρικη ή Μαρτζαρικη εις την όποιαν όμως εύρισκονται πολλαί Γερμανικαί, Σλαβικαί και Λατινικαί λέξεις. Εις την οικογένειαν ταύτην πιθανώς ν' ανήκωσιν αι πρό πολυλού απολεσθείσαι γλώσσαι τών Ούνων, Αξάρων, Χαζάρων και Βουλγάρων.

(1) Η γλώσσα αυτή είναι μία από τας πλουσιώτερας και τελειότερας· έχει μόνη τών Εύρωπαϊκών γλωσσών γένος εις τόν ενικόν αριθμόν τών παρωχημένων χρόνων τών ήμαρτων της κλπ.

Γλώσσαί της Αφρικης.

Αί γλώσσαί αυται δύνανται να διαιρεθώσιν εις τέσσαρας μεγάλας κλάσεις, ήτοι εις γλώσσας τών χωρών του Νείλου, της παραλίου Νιγηρίας, του Ατλαντος και της μεσημβρινής Αφρικης.

Εις την πρώτην κλάσιν ανήκει ή αρχαία Αιγυπτιακή, γλώσσα αρχαιοτάτη. Η γλώσσα αυτή, εις τα άρκετικά τουλάχιστον στοιχεία της, είναι μονοσυλλαβική και ή προσθήκη μονοσυλλαβών τινων, άτινα χρησιμεύουσιν εις τδ να φανερώσωσι τόν αριθμόν του προσώπου, την έγκλισην και τόν χρόνον τροποποιούσι την έννοιαν εκάστης πρωτοτύπου λέξεως. Διά να την γράψωσιν, οί Αιγύπτιοι μετεχειρίζοντο συγγρόνους τρία συστήματα γραφής, τδ ιερογλυφικόν, ή ιερόν, τδ ιερατικόν και τδ δημοτικόν.

Διά τὰ ιερογλυφικά μετεχειρίζοντο συγγρόνως ειδικονικά σχήματα, παριστάνοντα τδ αντικείμενον αυτό, όπερ ήθελον να φανερώσωσιν, και συμβολικά ή φωνητικά, ήγον αλφαιβητικά.

Η ιερατική γραφή ήτο συνοπτικός τρόπος της ιερογλυφικής, και έγγράφτο συνήθως οριζοντίως και από τὰ δεξιά προς τὰ άριστερά.

Η δέ δημοτική συνέκειτο εκ σημείων αλφαιβητικών, τὰ όποια παρελάμβανεν από την ιερατικήν, και τὰ σύμβολα μετεχειρίζετο μόνον διά να δηλώση ιερά αντικείμενα.

Τὰ μνημεία άτινα μάς μένουσιν εκ της γλώσσας ταύτης είναι χειρόγραφα τινά επί παπύρου και τινες επιγραφαί, όν ή περιφροτέρα είναι ή γνωριζομένη τω ονόματι Μίθος της Ροζέτης, ανακαλυφθείσα εις Ροζέταν υπό του Γάλλου Βουβάρ κατά τδ 1799. Φέρει κείμενον τι Έλληνικόν έχον άπέναντι μετάφρασιν αυτού εις την Αιγυπτιακήν, γεγραμμένην διά τών δύο ειδών τών χαρακτήρων, άτινα ήσαν εις χρῆσιν εν Αιγύπτω. Τδ μνημείον τούτο, τδ όποϊον εύρίσκειται σήμερον εις την Άγγλίαν, έχρησίμευσεν εις τόν Χαμπολιώνα ως βάσις εις τας περί αναγνώσεως τών Αιγυπτιακών γραφών άνακαλύψεις του.

Τδ άρχαιότερον εκ τών Αιγυπτιακών χειρογράφων, άτινα ως επί τδ πλείστον πραγματεύονται υποθέσεις ιστορικάς ή τελετάς νεκρικών, αναβαίνει, κατά τόν Κ. Χαμπολιών, εις την εποχήν του Μοίριδος, δηλ. εις 3500 περίπου έτη.

Εκ της παλαιάς Αιγυπτιακής έσχηματίσθη νεώτερα τις γλώσσα, ή τών Κόλων, έχουσα πολλάς λέξεις Έλληνικάς, Λατινικάς και Άραβικάς· ή γραμματική της όμως έμεινεν ή ίδια. Η γλώσσα αυτή ήτις εξέλειπε περί τὰ τέλη του 12' αιώνας και σήμερον είναι εκκλησιαστική μόνον, είχε δύο κυριώτερας διαλέκτους την Μεμφητικήν ή Βαιρικήν, και την Θεβαϊκήν ή Σαϊδικήν. Τδ αλφαιβητικόν της συνέκειτο εκ τών 24 γραμμάτων του Έλληνικού και 6 γραμμάτων της δημοτικής Αιγυπτιακής γραφής.

Περί τών λοιπών ιδωμάτων της Αφρικης περιτόν νομίζομεν να εκτανωθώμεν ως όλίγον γνωστών. Εκ τούτων τὰ κυριώτερα είναι, ή λαλούμενη γλώσσα τών Φουλάχιων ή Φελλάχιων, ή Βολοφική,

ομιλουμένη από του Άτλαντικού μέχρι του Βαμβακού· ή Βερβερική ομιλουμένη εις τας περι τόν Άτλαντα χώρας· αι διάλεκτοι τών Κάφρων, Οπεντότων κλπ., και αι Τρωγλοδυτικαί γλώσσαί ανήκουσαι εις την κλάσιν τών Νειλικών γλωσσών (1).

Γλώσσαί της Αμερικης.

Εκ τών γλωσσών του μέρους τούτου αι σημαντικώτεραι είναι·

α.) Μεξικανή, διάλεκτος πλουσία και αρμονική και επιχωρίζουσα εις την άρκτωσαν Ισπανικήν Αμερικην. Τδ αλφαιβητικόν της στερείται τών φωνών τών αντιστοιχουσών με τὰ γράμματα b, d, f, g, p, s, j, ll, n, του Ισπανικού αλφαιβητου. Αί λέξεις της, και αυται αι άπλαί, συγκεινται πολλάς εκ 15 και 18 συλλαβών. Αναλογίαι τινες λέξεων συνδέουσι την Μεξικανήν με την Σινικήν και Ιαπωνικήν. Οί Μεξικανοί μετεχειρίζοντο μέχρι του 2' αιώνος μ. Χ. τούς λεγομένους Κούπους ή κόμβους σχοινίων διαφόρων χρωμάτων διά να διατηρήσωσιν την διήγησιν τών συμβάντων. Κατά την ήρηθείσαν δέ εποχήν εισήξαν τὰ συμβολικά σημεία, (τὰ αυτὰ με τὰ ιερογλυφικά) τὰ όποια έφερον εις μεγίστην τελειότητα.

β'. Η Περουβική, ή εύγενεστέρα διάλεκτος της μεσημβρινής Αμερικης, εν χρῆσει σήμερον εις τδ Περού, την Πλάταν και την Νέαν Γρενάδαν όχι μόνον παρὰ τοίς αυτοχθόνους, αλλά και παρὰ τοίς Ισπανοίς τών άνωτέρων τάξεων. Η γλώσσα αυτή είναι γλυκεία, αρμονική και ποιητικωτάτη.

Γλώσσαί της Ωκεανίας.

Δύο οικογένειαι όλως διακεκριμέναι είναι εν χρήσει εις τδ μέρος τούτο. Η μία αυτών περιλαμβάνει την πληθύν εκείνην τών άμάρφων γλωσσών, αι τινες ομιλούνται από τας φυλάς τών Μαύρων.

Η έτέρα δύναται να διαιρεθῆ εις πέντε μεγάλους κλάδους, ανταποκρινόμενους προς τὰς διαφόρους φυλάς, παρ' οίς λαλούνται αι γλώσσαί αυται· είναι δέ·

1. Αί Μαλλιακαί και Ιαβανικαί γλώσσαί.
2. Αί της νήσου Κελέβης.
3. Η της Ταπροβάνης (Μαδαγασκάρ.)
4. Τών Φιλιππίνων νήσων και της Φορμόσης και 5. Αί γλώσσαί της ανατολικής Πολυνησίας.

Αί γλώσσαί της οικογενείας ταύτης είναι όλαί συνδεδεμέναι προς άλλήλας διά πολλών ομοιοτήτων και παράγονται από γλώσσαν αρχαιοτάτην, ήτις δέν σώζεται μεν σήμερον, αλλά της όποιας λείψανα πολλά έμεινον εις τας διαφόρους διαλέκτους των. Πολλαι τούτων, λαλούμεναι εις άπεράντους αποστάσεις ή μία της άλλης, συγγενεύονται τοσοϋτον, ώστε ήθελε τας ονομάσει τις διαλέκτους δύο γειτονικών επαρχιών της αυτής επικρατείας.

Η κυριώτερα τών γλωσσών τούτων είναι ή Ια-

βανική, διαιρούμενη εις παλαιάν και νέαν. Η παλαιά Καβι επί δέκα λέξεων περιέχει μιαν μόνην παράγωγην Ωκεανικής, αι λοιπαί είναι Σανσκριτικά. Πλὴν διά του γραμματικού της συστήματος ανήκει αναμφισβητήτως εις την Ωκεανικήν οικογένειαν. Από του τέλους της 14'. εκατονταετηρίδος κατέστη ή σπουδαία γλώσσα και έχει πλουσίαν καθ' όλα τὰ είδη φιλολογίαν.

Η Μαλλιακή είναι επίσης γλώσσα αξία σημειώσεως, διότι ομιλείται εις έκτασιν 3,000 λευγών. Παρέλαβε και αυτή πολλάς λέξεις από την Σανσκριτικήν. Έχει δέ κώδικά τινα γεγραμμένον εις τόν 16' αιώνα, πολλά φιλολογικά και ιστορικά μνημεία, και, τδ πολυτιμότερον πάντων, μεταφράσεις τών καλητέρων συγγραμμάτων της ανατολικής φιλολογίας.

Εις έπόμενον άρθρον θέλομεν ειπεῖ ολίγα τινά, προς συμπλήρωσιν της πραγματείας ταύτης, και περί τών φιλολογίων ένθων τινών της Ασίας, Αμερικης και Ωκεανίας.

K. Π.

ΓΥΙΚΟΝ ΧΡΕΟΣ.

Ο κύριος Άστιγξ ήτον έμπορος επίσημος μεγάλης τινός επαρχιακής πόλεως της Άγγλίας. Ένυμφεθη νέος, και έγινε πατήρ πολυαριθμου οικογενείας, επί της όποιας εξέσκει την πατρικήν του εξουσίαν με τροχύτητα και ιδιοτροπίαν, διότι είχε βίαιον και εύερέθιστον χαρακτήρα. Η σύζυγος αυτού, ούσα τδ πρωτότυπον της γυναικείας γλυκύτητος και εύγενείας, έσπουδαζεν άδιακόπως, διά παντός πραϋντικού και συμβιβαστικού μέσου, να διατηρή τόν άνδρα της εις καλήν διάθεσιν προς έαυτήν και προς τὰ τέκνα της, αλλά συχνάκις απέτύγχανε και εις τὰ δύο.

Κάρολος, ό πρεσβύτερος υίός των, ήτον εκ τών παιδιών εκείνων τὰ όποια, εύρίθωγα όντα όσάκις κυβερνώνται με φρόνησιν και ήπιότητα, αφηνιάζουσαν πάντοτε κατά της εξασκήσεως έμπαθούς και άυστηράς εξουσίας. Ητον λοιπόν άδύνατον ν' αποφεύγη συνεχές και δυσαρέστους διενέξεις με τόν πατέρα του, εις του όποίου την εαυθυμίαν και σκληρότητα άντέτασεν άκαμπτον και άτίθασσον πείσμα. Τας δυστυχείς ταύτας έριδα; κατέστησεν έμπαθεστέρας ή πρόδοδος του χρόνου· ώστε, όταν τδ παιδίον εφθασεν εις δεκαπέντε έτών ηλικίαν, ό πατήρ του, μετά σφοδράν τινα λογομαχίαν, καθ' ήν δέν ήδυνήθη να τδ φέρη εις συναίσθησιν και υποταγήν, ήναγκάσθη να του κλείση την θύραν, και να τδ διατάξῃ να μη φανῆ πλέον έμπροσθέν του.

Τοιαύτη ήτον ή υπερηφάνεια και ή ισχυρογνωμοσύνη του Καρόλου, ώστε δέν έχρειάσθη να επαναληφθῆ του πατρός του ή διαταγή. Ασυλλόγιστος ως ήτον, ανεχώρησεν άμέσως πείζος εις Λονδίνον, όπου φθάσας, μετά πολλάς δυσκολίας και κακουχίας, άπήνησε πλοίαρχόν τινά τών Ανατολικών Ινδιών, γνώριμον του πατρός του, και κατώθωσε, με πολλάς παρακλήσεις, να τόν πείση να τόν δεχθῆ

(1) Περί της γλώσσας τών αρχαίων Τρωγλοδυτών ο Ηρόδοτος λέγει ταύτα « Γλώσσην δε ουδεμίη άλλη παρομοίτην νενομίκασι, αλλά τετραίησι· καθάπερ αι νυκτερίδες.»

εις τὸ πλοῖόν του, τὸ ὁποῖον ἤτοιμάζετο μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ ταξειδεύσῃ εἰς Ἰνδία.

Παρῳρημένοι ὦν, ὁ κύριος Ἄστιγξ δὲν ἠσθάνθη πολλὴν λύπην διότι ὁ υἱός του ὑπέκουσε προθύμως τὴν ὑπὸ τοῦ πάθους του ὑπαγορευθεῖσαν διαταγὴν, καὶ ἡ σύζυγός του, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁ Κάρολος ἔδειξε πάντοτε σέβας καὶ ἀγάπην τρυφερὰν, ἦτον ἐπιπολὺ ἀπαρηγόρητος. Ἐξ ὄλων τῶν γενομένων ἐξετάσεων ἄλλο τι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ μάθουν, εἰμὴ ὅτι ὁ υἱός των ἀνεχώρησε διὰ θαλάσσης, διὰ ποῦ ὅμως, καὶ εἰς ποῖαν κατάστασιν, τίποτε δὲν ἐξίχνιασαν.

Εἰς τὴν δυστυχίαν ταύτην προσετέθη ταχέως καὶ ἡ ἐλάττωσις τῆς περιουσίας των, προσελθούσα ἀπὸ διαφορὰς ἐμπορικῆς ζημίας. Ἀπὸ ἐβασανίσθησαν ἠθικῶς ὀλίγα ἔτη, ἠναγκάσθησαν ν' ἀποσυρθῶν εἰς μικρὰν οἰκίαν πλησιοχώρου τινὸς κώμης, ὅπου, καταβεβλημένοι ἀπὸ τὴν Ὀλίβιν, καὶ πάσχοντες καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀνέτρεψαν πτωχῶς καὶ ἀφανῶς τὴν οἰκογενεὴν των.

Μίαν καὶ μόνην ὑπέλειπεν ἐπέφεραν εἰς τὸν κύριον Ἄστιγξα αἱ δυστυχίαι του. Ὁ χαρακτήρ του ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγεινεν ἠπιώτερος· τὰ πάθη του κατευνάσθησαν· ἐπάσχιζε ν' ἀνακουφίζῃ διὰ τῆς ἀγαθότητος τὰ παθήματα τῶν συντρόφων τῆς λύπης του, καὶ ἐφέρετο μὲ τὴν μεγαλητέραν εὐαισθησίαν καὶ τρυφερότητα πρὸς τὴν σύζυγόν του, τῆς ὁποίας τὰ ἀξίεραστα προτερήματα ἐξετίμα καθ' ἡμέραν περισσύτερον.

Εἰς τὸ μεταξύ τοῦτο, ὁ Κάρολος εἶδε διαφορὰς εἰς τὴν τύχην του μεταβολὰς. Τὰ πρῶτά του εἰς τὸν κόσμον βήματα ὑπῆρξαν δυστυχεῖ· ὁ πλοίαρχος, τοῦ ὁποίου, διὰ τῆς καλῆς του διαγωγῆς, εἶχεν ἀποκτήσει τὴν εὐνοϊαν, ἀπέθανεν εἰς τὸν διάπλου, καὶ ὁ νέος ἀπεβιάσθη εἰς Μαδρὰς στερούμενος προστάτου καὶ φίλου.

Ἦτον ἥδη ἐγγὺς νὰ γείνη παρανάλωμα τῆς δυστυχίας, ὅταν πλούσιός τις ἐμπορὸς τῆς Ἰταρίας τὸν εὐσπλαγχτίσθη καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Δοκιμάσας δὲ ἱκανὸν καιρὸν τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν του εἰς θέσεις κατωτέρας, τὸν εἰσήξε τελευταῖον εἰς τὸ ἐμπορικὸν γραφεῖόν του, καὶ τὸν ἐδίδαξε τὰς ὑποθέσεις τοῦ καταστήματος.

Μετὰ σύντομον καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην δοκιμασίαν, ὁ νέος ἔδωκε τὸσαῦτα δείγματα ἱκανότητος, ὥστε ἐθεωρήθη ἱκανὸς νὰ σταλῇ μακρὰν τῆς πόλεως, εἰς θέσιν ἐμπορικὴν πολλοῦ λόγου ἀξίαν. Ἐκεῖ διεξήγαγε δυσκόλους τινὰς καὶ σημαντικὰς ὑποθέσεις μὲ τὸσαύτην ἐπιτηδεϊότητα, καὶ, εἰς κρισίμους ἐμπορικὰς περιστάσεις, ἐνήργησε μὲ τὸσαύτην ἐπιτυχίαν καὶ εὐτολίμειαν, ὥστε ἀπέκτησε τὴν ἐμπιστοσύνην ὀλοκλήρου τῆς Ἰταρίας. Ἐπροβιάσθη λοιπὸν εὐθὺς εἰς θέσιν ἐπικερδῆ καὶ ἔντιμον, καὶ ἤρχισε νὰ πλουτῇ μὲ τὴν συνήθη εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ταχύτητα.

Ἡ ἐντύπωσις τῆς προσβολῆς τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἀπομακρυνόμενος τῆς πατρικῆς οἰκίας, καὶ τὰ ὅποια μετὰ ταῦτα ὑπέφερε δεῖνά, ἀνεχαίτισαν ἐπιπολὺ πᾶσαν συγκίνησιν υἱικῆς ἀγάπης. Ἐνθυμεῖτο τὴν οἰκίαν του ὡς τόπον ἀστυράς καὶ ἀδίκου τιμωρίας, καὶ ἀπεφάσισε ποτὲ πλέον νὰ μὴν ἐπι-

στρέψῃ, ἀν δὲν ἀνεγνωρίζετο ἐντελῶς ἡ ἀδικία τῆς ἀποβολῆς του. Βαθυκρῶς μολαταῦτα, καθόσον εὐνοικωτέρα ἐγένετο ἡ τύχη του, ἡ καρδιά του ἤρχισε νὰ μαλακύνεται. Κατενόγετο συλλογιζόμενος τὴν ἀμετάβλητον ἀγαθότητα τῆς μητρὸς του, καὶ τὰς παιδικὰς περιποιήσεις τῶν μικρῶν ἀδελφῶν του. Ἐδικαιολόγει πολλακίς καὶ αὐτὴν τοῦ πατρὸς του τὴν αὐστηρότητα, καὶ κατεδίκαζε τὸ ἴδιον αὐτοῦ πείσμα, ὡς ἐπίσης ἐπιλήψιμον. Αἱ ἐντυπώσεις αὗται διετάραξαν τόσο τὸν νοῦν του, ὥστε ὅλα τ' ἀγαθὰ τῆς παρουσίας τῆς τύχης του δὲν ἴσχυον νὰ τὸν πείσουν ν' ἀναβάλῃ περισσύτερον τὴν ἐπιθυμητὴν στιγμὴν τῆς ἐπιστροφῆς του εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Συναθροίσας λοιπὸν ὅλην τὴν περιουσίαν, ἀπέπλευσεν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἔφθασεν ὑγιῆς μετὰ ἐννέα ἔτων ἀπουσίας.

Φθάσας εἰς τὴν πόλιν τῆς γεννήσεώς του, ἀπῆντησεν ἕνα τῶν συμπολιτῶν του, ὅστις τὸν ἐπληροφόρησε περὶ τῆς δυστυχῆς μεταβολῆς τῆς καταστάσεως τοῦ πατρὸς του. Μὲ καρδίαν λοιπὸν τεταραγμένην ἀπὸ τρυφερὰς συγκινήσεις, διευθύνθη ἄμέσως πρὸς τὴν νέαν κατοικίαν τῶν γονέων του.

Ἦτον περὶ τὸ ἑσπέρας, καὶ τὸ δυστυχὲς ἀνδρῶ-γυνον ἐκάθητο, πλήρες μελαγχολίας, περὶ τὴν ἐστίαν τῆς εὐτελοῦς του αἰθούσης. Ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ὁ κύριος Ἄστιγξ εἶχε λάβει τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότην του, πρὸς τὸν ὁποῖον καθυστέρει μικρὸν μέρος τοῦ ἐνοικίου, κῦξανε περισσύτερον τὴν συνήθη τῆς οἰκογενείας λύπην. Κρατῶν τὴν ἐπιστολὴν ταύτην εἰς χεῖρας· «Τί νὰ κάμω» μὲν λοιπὸν; εἶπε·—φοβερίζε νὰ μᾶς ἀποβάλῃ» ἀπὸ τὴν οἰκίαν.—«Ἀσπλαγγνέ ἀνθρωπε! Ἀλλὰ πῶς νὰ περιμείνω περισσότερον εὐσπλαγγνίαν ἀπὸ ξένον, παρ' ὅσην ἐγὼ ἔδειξα πρὸς τὸν ἴδιόν μου υἱόν.» Οἱ λόγοι οὗτοι ἔχυσαν πικρὸν φαρμάκιον εἰς τὴν καρδίαν τῆς κυρίας Ἄστιγγος, ἥτις ἐκλάυσε γοερῶς. Καθόλου δὲν ἐσυλλογίζετο τότε τὴν παροῦσάν της κατάστασιν· ὅλοι οἱ διαλογισμοὶ τῆς ἦσαν ὑπὲρ τοῦ ἀπολωλὸτος υἱοῦ της.

Ἡ προσβυτέρα θυγάτηρ, τῆς ὁποίας τὴν ὠριότητα δὲν ἐκρυπταν ποσῶς τὰ πενιχὰ ἐνδύματα, ἐπλησίασε τότε τὴν μητέρα της, καὶ, ἐνῶ τὰ συμπαθητικὰ της δάκρυα ἔβρεχαν ἀφθόνως τὰς παρεάς της, μὲ τὴν μίαν τῶν χειρῶν ἐκράτει τὴν χεῖρα τῆς μητρὸς της, καὶ μὲ τὴν ἄλλην ἐστήριζε τὴν κεφαλὴν της. Ὁ πατὴρ ἀνεστέναζεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδίας του, καὶ δύο νέοι, οἱ μετὰ τὸν Κάρολον προσβύτεροι υἱοί, παρίσταντο εἰς τὴν θλιβερὰν σκηνὴν, κυριεύμενοι ἀπὸ σιωπηλὴν μελαγχολίαν.

Τὰ δὲ νεώτερα παιδιά, ἀγνοοῦντα ἀκόμη τὴν λύπην, ἐκάθητο περὶ τὴν θύραν. Ἐδραμαν δὲ αἰφνιδίως ἀναγγέλλοντα ὅτι ἐμπροσθεν τῆς οἰκίας ἐστάθη ἄμαξα, καὶ ὅτι ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτὴν ὠραῖός τις κύριος. Εἰσηλθεν οὗτος μίαν στιγμὴν μετὰ ταῦτα, καὶ, ἰδὼν τὴν σκηνὴν ἐκείνην, μόλις ἠδυνήθη νὰ στηριχθῇ εἰς ἕνα τῶν θρονίων, καὶ ἐλείπε-θύμησεν.

Ἡ οἰκογένεια ὅλη συνῆλθη περὶ αὐτὸν, καὶ ἡ μήτηρ, ἀτενίσασα ζωηρῶς τὸ πρόσωπόν του, ἀνέκραξεν· «Ὁ υἱός μου! — ὁ υἱός μου!» καὶ ἔπεσε

χαμαὶ πλησίον του. Ὁ πατὴρ ἐστάθη ὀλίγας στιγμὰς μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, ὡς εἰς ἠλίθιον ἐκπληξιν, ἔπειτα, γονυπετήσας, εἶπεν· «Ὁρα-νέ, σ' εὐχαριστῶ!» Ἐδραμε τότε πρὸς τὸν υἱὸν του, τὸν ἐπῆρεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ, διὰ τῶν τρυφερῶν ἐναγκαλισμῶν του, τὸν ἀνεκάλεσε εἰς τὴν ζωὴν. Μόλις ὁ Κάρολος ἀνέλαβε τὰς αἰσθήσεις του, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς του καὶ ἐζήτησε συγχώρησιν· «Σὺ ζητεῖς συγχώρησιν,» Κάρολε; εἶπεν ὁ πατὴρ. Ἐγὼ, τέκνον μου, ἐγὼ» πρέπει νὰ ζητήσω ἀπὸ σέ συγχώρησιν διὰ τὴν» ὁποίαν ἔδειξα πρὸς σέ σκληρότητα.»—Καὶ, ταῦτα λέγων, τὸν ἐνηγκαλίζετο περιπαθέστερον, καὶ κατέβρεχε μὲ ἀφθονα δάκρυα τὸ πρόσωπόν του.

Ἡ μήτηρ, εἰς τὸ μεταξύ τοῦτο, ἐκεῖτο ἀναίσθητος εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς θυγατρὸς της.—Ἡ λοιπὴ οἰκογένεια, ἔντρομος καὶ ἐκπεπληγμένη, δὲν ἤξευρε τί νὰ στοχασθῇ περὶ τῆς σκηνῆς ταύτης, καὶ τὰ μικρὰ ἤρχιζαν νὰ κρυσθάζουν γοερῶς, κλαίοντα τὴν μητέρα των, ἥτις, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, ἦτον νεκρά. Μετὰ πολλὴν ὥραν, διὰ τῶν περιποιήσεων τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ συζύγου της, ἔδωκε σημεῖα ζωῆς· ἀλλ' ὅταν, ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμούς της, εἶδεν ἐνώπιόν της τὸ ὑποκείμενον τῶν μακρῶν πόθων καὶ τῶν διηνεκῶν θρήνων της, ἡ ἰσχυρὰ προσβολὴ τὴν ὁποίαν ἐκ τούτου ἔλαβεν ὀλίγον ἔλευσε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν κίνδυνον. Τὴν μετέφεραν ἐν τούτοις εἰς τὴν κλίνην της, ὅπου θαυμηδὸν ἠτύχασε, καὶ ἠδυνήθη νὰ ἰδῇ καὶ νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸν υἱὸν της. Τὰ λοιπὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἐνηγκαλίζοντο διαδοχικῶς τὸν ἀδελφόν των, καὶ ἡ προσβυτέρα κόρη, ἥτις ἐνθυμεῖτο περισσότερον τὸν ἀγαπητὸν σύντροφον τῶν παιδικῶν της χρόνων, τοῦ ἐδίδε δείγματα ζωηροτάτης εὐαισθησίας.

Ἀφοῦ παρήλθαν αἱ πρῶται καταφυκτικαὶ στιγμαὶ τῶν ἀσπασμῶν καὶ τῶν ἐξετάσεων, ὁ Κάρολος διηγήθη συντόμως εἰς τοὺς γονεῖς του τὰ διάφορα συμβῆντα τῆς ζωῆς του, μετριάζων μολαταῦτα τὸ μέρος τῆς δυστυχίας, διότι ἐφοβεῖτο μήπως ἐπαναφέρῃ εἰς αὐτοὺς ἀλγεῖνὰ πάλιν αἰσθήματα. Τελευταῖον τοὺς ἐπληροφόρησεν ὅτι ὅσα ἀπέκτησεν ἦσαν ἐδικὰ των, ὅτι τὰ ἐδίδεν ὅλα εἰς τὴν διάθεσίν των, καὶ ἠεὺχαριστετο νὰ συγκαταριθμηθῇ καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας.

Τὸ γενναῖον καὶ φιλόστοργον τῆς προτάσεως ταύτης διήγειρε μέγαν εἰς ὅλους θαυμασμόν, καὶ ὄχι μικρὰν συντριβὴν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πατρὸς, ὡς ἀδικήσαντος· ἀλλοτε τοιοῦτον υἱὸν ἐνάρετον. Δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ ὀλοκλήρην τὴν προσφορὰν του, ἀλλὰ, δανεισθεὶς ἱκανὸν μέρος τῆς υἱικῆς περιουσίας, συνέστησε μετ' αὐτοῦ ἑταιρίαν ἐμπορικὴν, καὶ οὕτως ἠδυνήθη νὰ ἐπαρκέσῃ ἀφθόνως εἰς τὰ ἔξοδα τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του, καὶ νὰ διεθλῇ τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἡμερῶν του μὲ ἀνεσιν καὶ εὐδαιμονίαν.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικῶ.)

ΠΑΤΡΙΚΗ ΣΥΓΧΩΡΗΣΙΣ.

Εἰς μίαν τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀγγλίας ἔζη πλούσιός τις ἀρχων, Σπένσερ ὀνομαζόμενος, ὅστις ἐχῆρεσε νέος, καὶ εἶχε μονογενῆ θυγατέρα. Μετὰ τὴν στέρησιν τῆς συζύγου του, τὴν ὁποίαν ἠγάπα ἐκ καρδίας, μοναχὴ παρηγορία τοῦ ἐμεινενάβλεπῃ τ' ἀναπτυσσόμενα θελγητὰ καὶ τὰς χάριτας τῆς μικρᾶς του Μαρίας, ἥτις ὑπέσχετο ὅτι ταχέως ἦθελεν ἀποκτήσει ὅλα τὰ προτερήματα ὅσα ἄλλοτε ἠγάπησε καὶ ἐθαύμασεν εἰς τὴν ἀποθανοῦσάν του σύζυγον. Μεγίστην προσοχὴν καὶ φροντίδα κατέβαλεν εἰς τὴν ἀνατροφὴν της· τῆς ἔδωκε διδασκάλους παντός εἴδους, ὅλους διακεκριμένους ἀξίας, καὶ συχνάκις ἀνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸ εὐάρεστον τοῦτο καθῆκον, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτον πολὺ κατάλληλος διὰ τε τὴν φρονῆσιν καὶ τὰς γνώσεις του.

Ἀυξάνουσα τὴν ηλικίαν, ἡ νέα Μαρία ἐστολιζέτο μὲ σπάνια πλεονεκτήματα, φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα, ἔχουσα πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο πατὴρ φιλόστοργος νὰ ἐπιθυμήσῃ. Ἡ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη του ἐπομένως δὲν εἶχεν ὄρια, καὶ ἄλλην πλέον εἰς τὸν βίον του ἐπιθυμίαν δὲν εἶχεν, εἰμὴ πῶς νὰ τὴν ἀποκαταστήσῃ ἐντίμως καὶ εὐτυχῶς εἰς τὸν κόσμον.

Πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ τούτου, δὲν ἔρριψεν, ὡς οἱ πολλοὶ τῶν πατέρων, τὴν προσοχὴν του εἰς τοὺς βαθμούς ἢ εἰς τὰ πλούτη. Πεισιτισμένος ἀπὸ τὴν ἰδίαν του πείραν καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ κόσμου παρατηρήσεις του ὅτι ἡ περὶ τὸν γάμον εὐδαιμονία συνίσταται εἰς τὴν αὐτάρκειαν καὶ εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν αἰσθημάτων, πρῶτον καὶ κύριον προσὸν ἐξίτηε εἰς τὸν μέλλοντα γαμβρόν του καρδίαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον. Ὅτι δὲ κυρίως ἀπιστρέφετο καὶ ἐφοβεῖτο ἦτον ἡ τάξις τῶν φιληδόνων ἀνδρῶν.

Ἡ Μαρία ἐπροικίσθη πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ τὰ ἀμφίβολα δῶρα τῆς τρυφερᾶς καὶ εὐαισθητοῦς καρδίας. Τοῦτο, ἐνῶ τὴν ἀνεδείκνυε κόρη ἀγαθὴν καὶ φιλόστοργον πρὸς τὸν ἀγαπητὸν πατέρα της, τὴν ἄρινη συγχρόνως ἀπροσβλάκετον καὶ πρὸς αἰσθήματα ἄλλα ἰσχυροτέρου καὶ κινδυνωδέστερου εἶδους. Ἀπρακτοῦς οὕτω εἰς τὰ τοῦ κόσμου, δὲν διέκρινε τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ διορατικὰ ὄμματα τοῦ πατρὸς της· ὅθεν, ὁσάκις ἔβλεπε μορφήν ἐξωτερικῶς εὐάρεστον, εὐκόλως ἐραντάζετο ὅτι καὶ ὁ ἐσωτερικὸς χαρακτήρ μὲ τὸ ἐξωτερικὸν τοῦτο ἀνταπεκρίνετο.

Συνέβη τότε νὰ σταθμεύῃ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην νέος τις ἀξιοματικὸς, ὅστις, παρὰ τὴν καλλονὴν τοῦ σώματος καὶ τὴν κομψότητα τῶν ἐνδυμάτων, εἶχε καὶ θελγητὰ λόγου καὶ συμπεριφορᾶς ἐπαγωγὰ εἰς ἄκρον καὶ σπανιώτατα. Ἐφάνετο πλήρως πρᾶκτος καὶ εὐαισθησίας, ἐνῶ ἡ καρδιά του ἦτον διεσφραμμένη ἀπὸ διεστραμμέναις ἀρχὰς καὶ ἀπὸ ἕξις ἀσωτίας. Ἐκ περιστάσεως συνέβη νὰ γνωρισθῇ μὲ τὴν Μαρίαν, πρὶν ὅτι πατὴρ αὐτῆς νοήσῃ τὸν ἐπαπειλοῦντα αὐτὴν κίνδυνον· ἡ ἐντύπωσις δὲ τὴν ὁποίαν εἰς τὰς πρώτας σχέσεις της ἔλαβεν ἔρριζώθη τόσο εἰς τὴν καρδίαν της, ὥστε, μολονότι ὁ πατὴρ της, ὅταν ἀνεκάλυψεν αὐτὰς, μετεχειρίσθη ὅλα τὰς ἀποτροπῆς τὰ μέσα, καὶ ὅλην τὴν χεῖρσιν τῆς πατρικῆς

του ἔξουσίας, τίποτε δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ κύριος Σπένσερ ἠρνήθη σταθερῶς τὴν συγκατάθεσίν του εἰς συνοικέσιον τοῦ ὁποίου τὰς δυστυχεῖς συνεπειὰς εἶχε καθαρῶς προῖδει, μέσον ἄλλο εἰς τοὺς δύο ἑραστὰς δὲν ἔμεινε παρὰ τὴν φυγὴν. Νεῆνις ἀνατραφεῖσα ἐπιμελῶς μὲ ἀρχὰς καὶ ἔξεις ἀρετῆς, ὡς ἡ Μαρία, ἔπρεπε ἐπιπολὺ νὰ διστάσῃ πρὶν ἀποφασίσῃ τολμηρὸν τοιοῦτο καὶ ἐγκληματικὸν κίνημα· ἀλλὰ τέλος πάντων ἔγινε καὶ ἡ ἀπόφασίς καὶ ἡ ἐκτέλεσις· καὶ ἡ δυστυχὴς θυγάτηρ πολὺ ἀργὰ ἐνόησεν ὅποιαν φρικτὴν ἀλλαγὴν ἔκαμε τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης τοῦ φιλοστοργοῦτέρου τῶν πατέρων μὲ τοὺς ἐφημέρους ἔρωτας ἀσώτου καὶ ἀπίστου συζύγου.

Ἡ δικαία ἀγανάκτησις τοῦ πατρὸς τῆς τὴν ἀπειλάσασε τόσον, ὥστε δὲν ἐπεχείρησε νὰ καταπραύνη τὴν ὀργὴν του, ἥτις, ἀφορμὴν ἔχουσα πρᾶξιν τοιαύτην ἀπειθείας, ἀνατρέπουσαν τὰς προσφιλεστέρας τῶν ἐλπίδων του, ὑπετίθετο ὅτι ἤθελε μείνει διαρκῆς καὶ ἀνεξάλειπτος εἰς τὴν καρδίαν του. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑπέφερε δυστυχήματα πολλὰ, σωματικὰ καὶ ψυχικὰ, ἀκολουθοῦσα σύζυγον ὅστις ἐφέρετο πρὸς αὐτὴν μὲ κτηνώδη παραμέλησιν καὶ περιφρόνησιν, ἐχέρευσεν τέλος πάντων εἰς ξένην γῆν, ὅπου εὕρισκετο σταθμεῦον ὁ ἀξιωματικὸς ἐκεῖνος, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν πάμπτωχος καὶ δυστυχῆς, τὸ τρίτον ἔτος τῆς ὑπανδρείας τῆς, φέρουσα υἱὸν διετῆ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς.

Κατὰ καλὴν τῆς τύχην, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς, εὗρε παρηγορίαν καὶ καταφύγιον εἰς τὴν οἰκίαν κυρίας τινός, ἥτις ἦτον ἄλλοτε φίλη σενῆ τῆς μητρός τῆς. Εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην εὗρεν ὅλην σχεδὸν τὴν ἀγαθοτητα τῆς πατρικῆς οἰκίας· καὶ ἡ εὐεργετικὴ ἐκεῖνη γυνὴ, ἐπιθυμοῦσα νὰ τὴν ὠφελῆσῃ περισσότερον, ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ τὸ δύσκολον ἔργον τοῦ νὰ τὴν συμφιλιώσῃ μὲ τὸν πατέρα τῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κυρία αὕτη εἶχεν ἔσθην τὴν φρόνησιν μὲ τὸν ἀγαθότητα, ἐνόησεν ὅτι, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ τοιοῦτου σκοποῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἐνεργήσῃ ἀπ' εὐθείας, διότι τοῦτο ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ ἴσως τὴν παλαιὰν ἀγανάκτησιν τοῦ πατρὸς, ἀντὶ τῆς φιλοστοργίας του· ἀλλὰ πρῶτον νὰ συγκινήσῃ τὰ πατρικὰ του αἰσθήματα, καὶ τότε, εἰς τὴν ζωηρότητα τῆς τοιαύτης συγκινήσεως, νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς του. Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ παρουσιασθῇ εὐκαιρία πρὸς ἐκτέλεσιν τοιοῦτου σχεδίου.

Ὁ κύριος Σπένσερ, διατηρήσας, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, στενὴν μετ' αὐτῆς φιλίαν, ἤλθε νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ. Κατὰ συμβουλήν λοιπὸν αὐτῆς, τὸ παιδίον τῆς Μαρίας, ὠραῖον καὶ ἐράσμιον εἰς ἄκρον, ἐμβῆκεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐπαίειν. Ὁ κύριος Σπένσερ, ὅστις ἠγάπα πολὺ τὰ παιδιά, τὸ εἶδε, καὶ ἠρώτησε τὴν κυρίαν τίνος ἦτον τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο παιδίον. «Εἶναι μιᾶς φίλης μου», ἀπεκρίθη μὲ ἀδιαφορίαν, καὶ ἔστρεψεν εὐθὺς εἰς ἄλλα πράγματα τὴν ὁμιλίαν. Τὸ παιδίον ἐν τούτοις ἔσurreν ἐπὶ τὸ μάλλον τὴν προσοχὴν τοῦ κυρίου Σπένσερ· τὸ ἐκάλεσε πλησίον του, τὸ ἔθεσεν εἰς τὰ γόνατά του, καὶ, διὰ πολλῶν περιποιήσεων, προσεέλιξε τὴν φιλίαν καὶ οἰκειότητά του. Τὸ δὲ παιδίον

πάλιν, εὐχαριστηθὲν εἰς τοῦτο, μετεχειρίσθη ὅλας τὰς μικρὰς του δυνάμεις εἰς τὸ νὰ κερδήσῃ ἐξ ὅλοκληρῶν τὴν καρδίαν τοῦ ἀγνώστου πάππου του.

Ἡ οἰκοδέσποινα ἥτις ἔσεκε παρατηροῦσα σιωπηλῶς μὲν, ἀλλὰ μὲ πολλὴν προσοχὴν, τῆς ἀγάπης ταύτης τὰς προόδους, ἤλθεν αἰφνιδίως εἰς τὸ μέσον, ἐπῆρε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, καὶ, καταφιλοῦσα αὐτὸ, ἀνέκραξεν· «Ὁ Θεὸς νὰ σέ φυλάττῃ, ἀγαπητὸν παιδίον! πολλὰ θάνατα σέ περιμένουν εἰς τὸν κόσμον!» «Τὸ μικρὸν τοῦτο παιδίον, ἠκολούθησε στραφεῖσα πρὸς τὸν κύριον Σπένσερ, ἔχασε πρὸ ὀλίγου τὸν πατέρα του, καὶ ἡ μήτηρ του, ἀγαθὴ καὶ ἀξιεράστον νέα, ἔμεινε ἐρημος σχεδὸν καὶ ἀπροστάτετος». Ὁ κύριος Σπένσερ κατενύχθη βαθέως ἀκούσας ταῦτα, καὶ λαβῶν τὸ παιδίον ἀπὸ τὰς χεῖρας τῆς οἰκοδεσποίνης, καὶ καταφιλῶν αὐτὸ μὲ δακρυσμένους ὀφθαλμούς, εἶπε· — «Ναί, ὁ Θεὸς πρῶτον νὰ σέ φυλάττῃ, ἀγαπητὸν παιδίον! ἀλλ' ἂν δὲν ἔχῃς ἄλλους φίλους, ἐγὼ εἶμαι εἰς τὸ ἐξῆς φίλος σου! Σὲ παρακαλῶ, κυρία μου, ἂν δὲν θεωρῆς τολμηρὰν τὴν ἐρώτησίν μου, δός μου λεπτομερεστέρας τιμὰς ἐξηγήσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς μητρός του.» — «Ἡ μήτηρ του εὕρισκεται ἤδη εἰς τὴν οἰκίαν μου, κύριε, καὶ ἔρχεται νὰ σέ πληροπορήσῃ ἡ ἰδία.» Καὶ, ταῦτα εἰπούσα, ἐσήμανε τὸν κώδωνα, καὶ τότε εἰσῆλθεν αἰφνιδίως ἡ Μαρία ἐνδεδυμένη ὀλόμαντρα, καὶ ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατρὸς τῆς· μὲ φωνὴν δὲ διακοπτομένην ἀπὸ τὰ δάκρυα, μόλις ἠδυνήθη νὰ προφέρῃ· «Συγχώρητόν με, πάτερ! συγχώρησόν με!» Ὁ κύριος Σπένσερ ἔμεινε ἰκανὰς στιγμὰς ἀμυδρόεπις, κυττάζων ποτὲ μὲν τὴν θυγατέρα του, ποτὲ δὲ τὸ παιδίον. Τέλος πάντων, τὸν ἐπῆραν τὰ δάκρυα, καὶ, ἀρπάζων τὴν Μαρίαν εἰς τὰς ἀγκάλας του· «Σὲ συγχωρῶ,» εἶπε, δυστυχῆς τέκνον! ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου σὲ συγχωρῶ· λησμονῶ ὅλα τὰ παρελθόντα· ὁ μικρὸς οὗτος ἄγγελος δι' ὅλα μ' ἐζήλειωσε.»

Τὸ αἰφνίδιον τῆς εὐτυχίας ταύτης προσέβλεπε τόσον ἰσχυρῶς τὴν Μαρίαν, ὥστε ἐλειποθύμησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς τῆς. Ἀλλὰ συνηλθε τέλος πάντων, καὶ ἡ σιμὴ ἐκεῖνη μετεβλήθη εἰς θέαμα-εὐάρεστον ἀγάπης τρυφερᾶς καὶ εὐκρινούς· εὐγνωμοσύνης· ἡ εὐεργετικὴ δὲ κυρία, τῆς ὁποίας ἡ ἀγαθοεργὸς ἀγγίνοια ἔφερε τὸ εὐτυχῆς τοῦτο ἀποτέλεσμα, εὗρε τὴν ἀμοιβὴν τοῦ ἔργου τῆς εἰς τὴν ἐπιτυχίαν.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ.)